

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİ:
DİYANET ÇOCUK DERGİSİNİN İÇERİK ANALİZİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Kenan AYDIN

KOCAELİ 2015

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİ:
DİYANET ÇOCUK DERGİSİNİN İÇERİK ANALİZİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Kenan AYDIN

DANIŞMAN: YRD. DOÇ. DR. Sevim KOÇER

KOCAELİ 2015

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİ:
DİYANET ÇOCUK DERGİSİNİN İÇERİK ANALİZİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Kenan AYDIN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 03.06.2015/10

Jüri Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Sevim Kocer (İmza)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aybike ÖZEL (İmza)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. ZEYNEP VARLI GÜZEL (İmza)

KOCAELİ 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK EDEBİYATININ GELİŞİMİ

1.1. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı Kavramları.....	5
1.2. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Tarihi.....	9
1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Çocuk Edebiyatı	11
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Çocuk Edebiyatı	13
1.3. Çocuk Yayınları ve İçeriği	16
1.3.1. Çocuk Kitapları	16
1.3.2. Masallar ve Hikayeler	21
1.3.3. Şiir	23
1.3.4. Doğa ve Fen Olayları	23
1.3.5. Çizgi Roman.....	24
1.3.6. Resim ve Estetik.....	24
1.4. Çocuk Edebiyatı Düzenlemeleri.....	25
1.4.1. Dünyada Çocuk Edebiyatı Düzenlemeleri	25
1.4.2. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Düzenlemeleri.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK DERGİCİLİĞİNİN DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE GELİŞİMİ

2.1. Dünyada Çocuk Dergiciliğinin Gelişimi.....	28
2.2. Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin Gelişimi	30
2.2.1. Tanzimat Dönemi Çocuk Dergileri	30
2.2.1.1. Mümeyyiz	31
2.2.1.2. Arkadaş	32

2.2.2. Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergileri	32
2.2.2.1. Doğan Kardeş	33
2.2.2.2. Milliyet Çocuk	34
2.2.3. Bankalar Tarafından Çıkarılan Çocuk Dergileri	35
2.2.4. Diyanet Çocuk Dergisi	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DIYANET ÇOCUK DERGİSİ'NİN 23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI VE KUTLU DOĞUM HAFTASI İLETİLERİNİN İNCELENMESİ

3.1. Diyanet Çocuk Dergisi'nin Tarihçesi	36
3.2. Araştırmanın Konusu	38
3.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	39
3.4. Araştırmanın Varsayımları	40
3.5. Araştırmanın Önemi	40
3.6. Araştırmanın Yöntemi	41
3.7. Araştırmanın Bulguları	41
SONUÇ	70
KAYNAKÇA	73
EKLER	76
ÖZGEÇMİŞ	91

ÖZET

Bu çalışmada Diyanet Çocuk Dergisi'nin 2001-2015 yılları arasında yayınlanan Nisan ayı sayılarında yer alan konu ve temalarını incelemek amaçlanmıştır. Derginin 2001-2015 yılları arasında Nisan ayı sayılarında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasının yer alış tarzı niceliksel içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. İncelemede 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına ilişkin metin ve görsellerin kullanımında yıllara göre belirgin bir düşüş olduğu buna karşın Kutlu Doğum Haftası'na ilişkin metin ve görsellerin kullanımında belirgin bir artış olduğu saptanmıştır. Tezde bu durum siyasal iktidar ve medya arasındaki ilişki çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk Dergileri, Diyanet Çocuk Dergisi, İçerik Analizi, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Kutlu Doğum Haftası

ABSTRACT

On this study, it is aimed to study the topics and subjects which were on April publications of Religious Affair's Children Magazines. As mentioned above, on April publications from 2001 to 2015, 23 April National Sovereignty and Children's Day and also the Week of the Holy Prophet's Birthday are studied from the view of their genres to be published in the magazines in matters of content analysis. On this analysis, it is definitely seen that the number of articles about the National Sovereignty and Children's Day had been in a clear decrease but on the other hand, it is determined that there had been a graduated increase in the number of articles about the Week of the Holy Prophet's Birthday. On the research, this aspect has been discussed in the terms of relations between media and political power.

Key Words: Children Magazines, Religious Affair's Children Magazines, Content Analysis, 23 April National Sovereignty and Children's Day, The Week of the Holy Prophet's Birthday

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Dergilerdeki Toplam Sayfa Sayısı	42
Tablo 3.2. Derginin Editörü	43
Tablo 3.3. Dergi Editörünün Yazısının Konusu.....	44
Tablo 3.4. Dergideki Türler	45
Tablo 3.5. Dergideki Tüm Yazıların İçerikleri	46
Tablo 3.6. Kapakta Resim Kullanımı.....	47
Tablo 3.7. Dergideki Kapak Resminin Türleri.....	48
Tablo 3.8. Dergideki Kapak Resminin Konusu	49
Tablo 3.9. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı	50
Tablo 3.10. Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı	51
Tablo 3.11. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Yer Aldığı Sayfa	52
Tablo 3.12. Kutlu Doğum Haftasının Yer Aldığı Sayfa	53
Tablo 3.13. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Sayfa İçindeki Yeri.....	54
Tablo 3.14. Kutlu Doğum Haftasının Sayfa İçindeki Yeri	55
Tablo 3.15. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Metinlerinde Resim Kullanımı.....	56
Tablo 3.16. Kutlu Doğum Haftası Metinlerinde Resim Kullanımı.....	57
Tablo 3.17. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile İlgili Resimlerin Türleri.....	58
Tablo 3.18. Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Resimlerin Türleri	59
Tablo 3.19. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Sayfa İçindeki Yeri.....	60
Tablo 3.20. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Sayfa İçindeki Yeri.....	61
Tablo 3.21. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin İçerik Özelliği.....	62

Tablo 3.22. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin İçerik Özelliği	63
Tablo 3.23. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Metinle İlişkisi	64
Tablo 3.24. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Metinle İlişkisi	65
Tablo 3.25. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Rengi	66
Tablo 3.26. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Rengi	67
Tablo 3.27. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinde Yer Alan Haber Aktörlerinin Sayısı	68
Tablo 3.28. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinde Yer Alan Haber Aktörlerinin Sayısı	69

GİRİŞ

Medyaya bakıp toplumu anlamak, topluma bakıp medyayı anlamak mümkündür. Bu önerme üzerinden çocuk dergilerini yazılı medyanın bir parçası olarak görürsek, çocuk dergilerinin içerik ve söylemlerine bakıp toplum hakkında çeşitli çıkarımlarda bulunabiliriz. Çocukları yarınlara hazırlamak için işlevselleşmiş resmi eğitim dizgesinin bir parçası olarak çocuk dergilerini incelemek, eğitimde önem verilen değer ve temaların neler olduğunu ortaya koyarken, bu tema ve söylemlerin ilişkili olduğu ideolojik pratikleri, güç ilişkilerini de görmeyi olanaklı kılar. Bu yönüyle çocuk dergileri, eğitim bilimlerinin oluşu kadar iletişim bilimlerinin de bir alanıdır.

Türkiye’de iletişim bilimleri alanında gazete, fotoğraf, sinema, radyo, televizyon ve internet üzerine akademik düzeyde birçok çalışma yapılmaktadır. Çocuk dergileri de bu alanlardan bir tanesidir. Çocuk dergiciliği, çocukların gelişimlerinde özel duyarlılık gerektirmesi nedeniyle özellikle incelenmeye değer bir çalışma alanıdır.

Dünyada dergiciliğin başlamasından yaklaşık bir yüzyıl sonra; 17. yüzyılın başında yayınlanmaya başlayan çocuk dergileri uzun yıllar boyunca çocuklara ulaşan tek iletişim aracı olmuştur. 1800’lü yılların sonunda Türkiye’de yayın hayatına başlayan çocuk dergileri, dünyadaki örnekleri gibi günümüze kadar çocuklarla sağlam birer bağ kurarak yayın hayatındaki yerlerini korumuşlardır.

Çocuk dergiciliği bir iletişim formu olarak görülüp çeşitli söylem ve pratiklerin dolaşıma sokulduğu bir alandır. Bu bağlamda ideolojik ve politik söylemler çocuk dergiciliğinde de bulunmaktadır. Türkiye’de yayınlandığı süre boyunca kurumsal bir yapı kazanan, resmi ve hükümetlere bağlı olarak oluşan Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Diyanet Çocuk Dergisi’nde ne tür konulara hangi oranda yer verildiği, bu konularda yayın yılları itibariyle ne tür ve hangi oranlarda değişim olduğu ya da olmadığı, derginin söylemi ve iletileri açısından incelemeyi gerektirmektedir. Bu yönüyle bu tez çalışması Türkiye’de Milliyet Çocuk, Doğan Kardeş gibi popüler

çocuk dergilerine benzer bir yer edinmiş Diyanet Çocuk dergisini, 2001-2015yılları arasını temel alarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı Diyanet Çocuk Dergisinin 2001-2015 yılları arasında yayınlanan Nisan ayı sayılarında yer alan konuları ve temaları incelemektir. Çalışmada 2001-2015 yılları arasında Nisan ayı sayılarında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasının yer alış tarzını incelemek amaçlanmıştır.

Bu çalışma öncelikli olarak Diyanet Çocuk Dergisi ile sınırlandırılmıştır. Derginin 2001-2015 yılları içerisindeki değişikliklerini incelemek mümkün olmuştur. Derginin yalnızca nisan ayı sayılarının seçilme gerekçesi ise bu ayın bir ulusal bir de dinsel kutlama haftasını içermesi ve dolayısıyla 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasının içerikte ve sunumda kapladığı yeri incelemek nedenleri etkili olmuştur. Diyanet Çocuk Dergisinin, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasına genel bakışı Diyanet İşleri Başkanlığının kuruluşu ve işleyişi temelli ilkeler ve hedefler bakımından değerlendirilirken resmi ideoloji içerisinde aşağıdaki şekilde yer alması gereği yorumlanmıştır.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı: 23 Nisan 1920 yılında TBMM'nin açılmasıyla beraber Hakimiyet-i Milliye bayramı kutlanmaya başlanmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasından yetim ve öksüz kalan çocukları bir sevindirmek amacıyla 1929 yılından itibaren Çocuk Bayramı kutlanır olmuştur. 23 Nisan 1935 yılından itibaren bu iki bayram birleştirilerek o gün tatil ilan edilmiş ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Ulusal Egemenlik devletinin gücü olan egemenliğin doğrudan doğruya ulusa ait olmasıdır. Bu genel tanım ilk Meclisin açılmasıyla beraber bugüne kadar değişmeden gelmiştir. Kuruluşunu Türkiye Cumhuriyetin temeli olan laiklik ilkesinden alan Diyanet İşleri Başkanlığının yayınladığı Diyanet Çocuk Dergisinin Ulusal Egemenliğe bakışının yukarıdaki ifadelere uygun olarak ele alması beklenmektedir.

Kutlu Doğum Haftası: Hz. Muhammed'in doğum tarihinin Miladi Takvime göre belirlenmesi sonucu 1989 yılından itibaren Türkiye Diyanet Vakfı ile Diyanet İşleri Başkanlığı, Peygamberin insanlığa verdiği değerleri ve anlamını anlatmak için 14-20 Nisan tarihleri arasında Kutlu Doğum Haftası olarak kutlamaya başlamıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığının yasal görevi çerçevesinde toplumun her türlü inanç ve ahlak değerlerini karşılama görevinden yola çıkarak hiçbir siyasi görüş ve düşüncenin etkisinde kalmadan Kutlu Doğum Haftasını kutlaması ve Diyanet Çocuk Dergisinde de aynı ilkelerde yayın yapması beklenmektedir.

Diyanet Çocuk Dergisinin resmi kurumlarca yayımlanması, dolayısıyla içeriğini ve içeriğin sunumunda yıllara göre ortaya çıkacak dağılımı yorumlamada Türkiye'nin siyasal yapılanmasına dikkat çekeceği için önemli olduğu düşünülmektedir. Böylelikle derginin içeriğinin yapılandırılmasında mevcut siyasal iktidarların ve siyasal sürecin doğrudan ya da dolaylı etkilerini, yönlendirmelerini görmenin mümkün olacağı düşünülmektedir.

Çalışma, ayrıca çocuk dergiciliğini iletişim bilimleri literatürü içerisinde inceleyerek, gazete, radyo, televizyon, sinema gibi medya formatlarının yanında dergiciliği de konumlandırmış olmaktadır. Böylece tez, çocuklara yönelik bir dergiyi inceleme nesnesi yaparken, eğitim bilimleri ile iletişim bilimleri alanlarını kesiştirmektedir.

Tezin temel yöntemi niceliksel içerik analizidir. Dergideki türler, türlerin içerikleri, resim kullanımı ve içerikleri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve Kutlu Doğum Haftası ile ilgili bütün türler ve bu türlerin içerikleri ve resimlerin kullanımı yüzdeler olarak tablolarla ifade edilmiştir. Bu tablolar "bulgular" bölümünde yorumlanmıştır.

Tezin birinci bölümünde çocuk edebiyatının dünyada ve Türkiye'de gelişimi kısaca anlatılmıştır. Çocuk edebiyatı türleri olarak kitap, dergi, masal, hikaye ve şiir türleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Tezin ikinci bölümünde dünyada ve Türkiye'de çocuk dergiciliğinin başlaması ve gelişimi üzerinde durulmuş; Türkiye'de uzun yıllar yayın hayatına devam eden Doğan Kardeş ve Milliyet Çocuk

Dergileri özellikle tanıtılmıştır. Bu dergilerden yola çıkılarak nc bölümde Diyanet ocuk Dergisi incelenmiştir. nc bölümde Diyanet ocuk Dergisi’ni 23 Nisan Ulusal Egemenlik ocuk Bayramı ve Kutlu Doğum Haftası konuları bakımından niceliksel analize sokulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK EDEBİYATININ GELİŞİMİ

Bu bölümde çocuk kavramının tanımı ve çocuk edebiyatının Dünyada ve Türkiye'deki gelişimi incelenecektir.

1.1. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı Kavramları

Yasalara göre çocukluk 11 yaş öncesi, ergenlik 11 - 15 yaş, ergen 15 - 18 yaş, erişkinlik 18 yaş üstü yaş grubuna girmektedir (Bülbül, 2004: s. 206). 2-14 yaşları arasındaki bireylerin duygu, düşünce ve hayallerine seslenen, dilbilgisi ve yazım kurallarını göz önünde bulundurarak ve görsel sunum kaygısıyla yazılmış her türlü eser, çocuk edebiyatı ürünü olarak kabul edilmektedir (Erdal, 2009: s.157). 2-14 yaş çocukların hayallerine, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı tüm eserleri içine almaktadır. Bilim adamları çocukluğu genel olarak 0-6; 6-8; 8-12; 12-15 olmak üzere dört yaş gurubuna ayırmaktadır. Bu yaş gruplarını daha farklı sınıflandırılanlar olmasına rağmen, genel olarak kabul edilen gruplandırma bu şekildedir. Çocukluk dönemindeki her yaş grubu kendine özgü özelliklere sahiptir. Yaş gruplarına göre sınıflandırma bilim adamlarınca bu temelde gerçekleştirilmektedir. Çocuk edebiyatı konusunda sağlıklı bir değerlendirme yapmak ve sözü edilen yargının doğruluğunu ortaya koymak için, bu yaş gruplarının temel özelliklerini değerlendirmek doğru olacaktır (Aytaş, 2009). Her yaş grubunun kendine ait özellikleri olduğu gibi kendine ait ihtiyaç ve ilgi alanları da mevcuttur. Bu ilgi ve ihtiyaçlar, çocuklara sunulan olanaklar ve iletilerle doğru orantılı olarak gelişir. Bu unsurların içeriği ve niteliği, (toplumların çocuklardan beklentilerine göre) her tarihsel dönemde farklılıklar gösterir.

Geleneksel toplumlarda bebeklik 7-8 yaşına kadar sürmekteydi. Bu dönemde çocukluktan bahsetmek imkânsızdı. Bebekler çocuk olmadan yetişkinliğe adım atarlardı. Yetişkinlerin birebir kopyası olan çocuklar, büyükleri gibi giyinir onların oyunlarını oynarlardı. Yetişkinlerle aynı bilgiyi ve çevreyi paylaşan çocuklar, onlar gibi davranırlardı. Dilleri yetişkinlerle aynı olduğu için bir edebiyatları da yoktur

(Postman, 1995: s.17). Yetişkinlerin dünyasında birer çocuk olmalarına karşın birer yetişkin gibi yaşamak zorundaydılar.

Matbaanın icadından önceki tarihsel döneme ait bu zaman diliminde çocukluk ile yetişkinlik birbirine geçmiş bir süreç olarak yaşanmaktaydı. Matbaanın icadıyla yetişkinler çocukluk sürecinden uzaklaşmaya başladılar. Ortak bilginin paylaşıldığı bu dönemde yetişkinliğe adım atman bir yolu da okur-yazar olmaktı. Bu ihtiyacın karşılanması için okul hayatı zorunlu hale geldi (Postman, 1995: s.18). Yetişkinlerden ilgi ve ihtiyaç temelinde ayrılan çocuklar için ilerleyen yıllarda bir yazın türü oluşmaya başladı. Şekil ve içerik açısından kendine özgü özellikleri bulunan bu yayınlar artık çocukluğu bir süreç olarak değerlendirirken her çocuğu bir birey olarak görmeye başlamıştır. Ayrıca bu yayınlar çocukların gelişimlerinde ve yetişkinliğe hazırlanmalarında rol üstlenmeye başlamışlardır.

Çocuk yayınları, günümüzde de çocukların okuduğunu anlama, yazılı-sözlü anlatım, görsel okuma ve görsel sunu, kelime dağarcığının zenginleşmesi, okumaya karşı isteklilik, zihinsel süreçlerin aktif kılınması gibi birçok gelişmeye katkı sağlayarak çocuk gelişiminin en önemli aktörlerinden biri olmuştur (Taşdemir, 2005: s. 1). Çocukların okuduklarını yorumlayabilmelerini ve eleştiriler yapabilecek bir düzeye gelmelerini hedefleyen çocuk yayınları çocukluk evresinden, yetişkinliğe adım atan bireyler yaratmada önemli unsurdur. Okul çağı çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve dil becerilerinin geliştirilmesinde diğer etkenlerle birlikte yazılı, basılı materyaller önemli bir işlev görür (Taşdemir, 2005: s. 1). Okuma-yazmayı öğrenen çocuklar, keşfetmeye ve yeni bilgileri öğrenip bunları günlük hayatta uygulamaya yönelirler. Bu ihtiyacı çocuklar görsel yolla olduğu kadar çocuk kitapları ve dergileriyle de karşılarlar.

Çocuklar söz konusu olduğunda iyinin, doğrunun ve güzelin savunulması kaçınılmaz hale gelir. Bu eğitsel kaygılar çocuklara yönelik eserlerde bazı ilkeleri belirleyici kılmaktadır. Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir: Çocuk kitapları okul programlarıyla birlikte devam etmeli ve destekleyici bir yapıda olmalı, metinler hayatın gerçeklerini içermeli, eserler duygu, düşünce ve hayal gücünü yeniden yapılandırmalı ve şekillendirmeli, kitaplar çocuklara içinde yaşadıkları ülkeyi,

dünyayı sevdirmeye çalışmalı, çocukların üretme becerisini geliştirmeli, çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlamalı, şiddet öğeleri içermemeli, eserle estetik duygularını geliştirmeli, evrensel ve millî değerleri geliştirici olmalı, insan sevgisi, doğa bilinci oluşturu nitelikte olmalı, çocukların bilişsel gelişimine uygun olmalıdır (Taşdemir, 2005: s. 3). Eğitim sistemi içerisinde kabul gören bütün doğrular çocuk yayınlarında da aranmalıdır. Bu tutarlılık çocuğun kendisini tanımasına ve keşfetmesine yardımcı olacağı gibi içinde yaşadığı toplumu anlamasına ve toplumsal değerleri içselleştirmesine de yardımcı olacaktır.

Çocuk kitapları, aynı zamanda çocuğun eğitimini destekleyici ve onların düşünceler geliştirmesine ışık tutucu olmalıdır. Çocuk kitabı yazarların, her yönden çocuğun özelliklerini bilmesi, çocuk ruhunu iyi tanınması, onların nelerden hoşlanacağını iyi tahmin etmesi, eseri akıcı bir dil ile vermesi, olayları kendi içinde doğal bir anlatış biçimi ile anlatması gerekir (Erdal, 2009 s. 162). Çocuğu bir birey, çocukluğu bir süreç olarak kabul eden yaklaşımların çocuklar tarafından daha kolay kabul edildiği yadsınamaz. Çocuklar için yazmak belli kuralları görmezden gelmek değildir tam aksine yetişkinler için yazmaktan daha çok birikim ve dikkat gerektirir. Çünkü ihtiyaçlara cevap verirken ilginin sürekli üst düzeyde tutulması kitapların okunabilir olma olasılığını yükseltir.

Çocuk edebiyatında çeşitlilik tür; biçim, konu ve okuyucu bakımından sınıflandırılmaktadır. Tür bakımından çocuk edebiyatı eserleri; masallar, biyografiler, başvuru kaynakları, şiirler, fen kitapları, roman ve hikayeler, tiyatro eserleri, çizgi romanlar, resimli kitaplardır. Biçim olarak her kitap türü özelliğine, okuyucunun düzeyine göre farklılık göstermektedir. Kitaplardaki biçim yönünden farklılıklar boy, şekil ve resimlendirme özelliklerinde bulunmaktadır. Resimleri renkli veya siyah-beyazdır, bazıları fotoğraflıdır. Konu bakımından, insanın doğumundan ölümüne kadar geçen her türlü konuyu kapsamaktadır. Sevgi, ölüm, doğum gibi duygu ve durumlar çocuk kitaplarının konusu olabilir (Topaç, 2014).

Bu kitaplar okul öncesi çocukların odalarında, okul çocuklarının çantalarında taşıyabilecekleri boy ve ebatlar düşünülerek hazırlanmaktadır. Kitapların resimlenmesi, resimlerin sayfalarda yer alış biçimi, boyanma teknikleri, çizgi ve

resimden fotoğrafa geçişi tamamen eğitim bilimlerinin ve algılama tekniklerinin getirdiği unsurlara dayanır. Bu tür farklılıkların her birinin çocukların yaş düzeyleri ile doğrudan ilgili olduğu görülmüştür (<http://www.turkdiliveedebiyati.com>, Erişim: 29.04.2014). Çocukların gelişim evrelerini göz önünde tutan kitaplar 0-6 yaş grubunda daha çok görselliğe önem verirken, çizgi ve boyama çalışmalarında küçük kas gelişimlerine paralel olarak ayrıntıdan uzak bütüne yönelik olurlar. Çocukların hayal dünyalarını geliştirilirken, onların gerçekle kurgu arasındaki ayrımın farkına varmalarını sağlamak, belirgin hale gelir.

Çocuk kitapları, renkleriyle, ilgi çekici adlarıyla ve konulan resimleriyle çocukların hoşuna gitmelidir. Dış görünüşünde olduğu gibi iç görünüş de önemlidir. Kitabın punto büyüklüğü, satır aralığı, sayfadaki sözcük sayısı bakımından iç görünüm titizlikle düzenlenmelidir. Küçük çocuklar için az sözcüklü, bol resimli, kısa paragraflı sayfalar bulunmalıdır. 12 punto harf kullanımı önerilmektedir (Atatuğ, 1981: s.55). Okul çağı çocukları ise aynı zamanda derslerinde yardımcı olan kitapları tercih etmeye başlarlar. Çocuk, kitaplarda gördüğü yanlış yazımları bilgi olarak algılamaktadır. Bu nedenle yaşı ne olursa olsun çocuk kitapları hem içerik hem de biçimsel olarak özenle hazırlanmış olmalıdır (Erdal, 2009: s.160). Hacim olarak fazla kalın olmamasına dikkat edilmeli, sağlam ve mat renkli kağıda basılmalıdır (Gökşen, 1960: s.23).

Çocuklara yönelik eser yazan bir yazarın çocuğun ilgisinin zaman içinde değişeceğini bilmesi gerekmektedir. Bu ilgiyi etkileyen temel etmenler, yaş, kültür, çevre ve cinsiyettir. Çocuğun gelişimi yaş bölümlerine göre incelendiğinde hangi yaşta çocukların hangi tür kitaplardan hoşlanacağını tespiti daha kolaydır. Örneğin 6-8 yaş arası çocuklar, hayal güçleri kuvvetlidir; bu nedenle resimli öykü ve maceraları ilgiyle izlemektedirler. Tek kahramanlı masallardan hoşlanmaktadırlar. 9-10-11 yaş grubu çocuklar; maceraya dayanan hareketli öykü ve masallara düşkündür. Erkek çocuklarda cin, peri masallarına olan ilgi azalmaktadır. Kız çocuklarında ise aksine cin, peri masallarına olan ilgi giderek çoğalmaktadır. Kız çocuklar, aile ve ev hayatına dair yazıları okumaktadırlar. On iki yaş, çocuğun okumaya düşkün olduğu bir dönemdir. Bu yaş çocukları içine kapanık, kendini dinleyen, sevdiği hayali yaratıklarla baş başa kalmak istemektedir; tarihi filmler, tarihi kitaplar, ünlü kişilerin

hayat hikayelerine düşkündürler. Okudukları kitapların, izledikleri filmlerin kahramanları gibi giyinmek ve yaşamak istemektedirler (Atatuğ, 1981: s.52).

Dilin etkili ve güzel kullanılarak çocuklarda estetik duygu uyandırmak amacıyla için yazılmış ve ya söylenmiş sanat niteliğini taşıyan yapıtların genel adı çocuk edebiyatıdır. Destanlar, masallar, ninniler, bilmeceler, maniler, tekerlemeler, söylenceler, Dede Korkut hikayeleri çocukların dinlediği halk edebiyatı ürünleridir. Öğretmen okullarının açılması ve Batılı eğitim anlayışın egemen olması ile bizde çocuk edebiyatı gelişme göstermiştir. Tanzimat döneminde Batılı çocuk eserleri dilimize çevrilmeye başlanmıştır (Çelik, 2014).

1.2. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Tarihi

Çocukların sürekli gelişme ve değişme sürecinde olması, onların seviyelerine hitap eden eserlerin yaşlara göre farklılık göstermesi gereğini ortaya çıkarır. Okul öncesi dönem denilen 1-6 yaş arası çocuklar resimli kitaplardan hoşlanır. İlgi alanının oyun olduğu bu dönemde çocukların hayal gücü sınırsızdır. Bu dönem kitaplarının en önemli özelliği görsel olmalarıdır (Erdal, 2009: s.159).

Okul öncesi eğitimin kurumsallaşmasının kökeni 19. yüzyıla dayanmaktadır. 1800'lü yılların ilk yarısında Avrupa'da ortaya çıkan “Endüstri Devrimi” çekirdek aileyi etkilemiş, ebeveynlerin fabrikalarda uzun süreli çalışmaları sonucunda 0-6 yaş çocuklarının bakımı, beslenmesi ve korunması ortaya önemli bir sorun olarak çıkmıştır. Kökeni eskiye dayanmasına rağmen, okul öncesi eğitimin yaygınlaşması 1960'lı yıllardan sonra olmuştur. Günümüzde Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunda okul öncesi eğitimde okullaşma oranları oldukça yüksektir. Bazı Avrupa ülkelerinde eğitimin bu kademesindeki okullaşma oranları %100'lere ulaşmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 2005).

Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunda hükümetler, yerel yönetimler, dinî kuruluşlar ve özel birtakım kurumlar okul öncesi eğitimi birlikte yürütmektedirler. Ailenin çocuk yetiştirme işlevini desteklemek, 0-6 yaş çocuklarının dil ve sosyal yönden gelişmelerini sağlamak gibi hususların bu kurumların amaçları olduğu

konusu tartışmasız kabul edilmektedir ulaşmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 2005).

Okul öncesi eserler, okul yaşına erişmemiş çocuklara hitap eden eserlerdir. Yani 7 yaşından küçük çocukları hedef almaktadır. Bu tür kitapların tipik özelliği, bol bol resimli olmasıdır. Bu nedenle bu kitaplara “resimli kitap” da denir. Çocuğun ilk yaşlarında eline vereceğimiz kitaplara “ABC” kitapları denir. Bunlar her sayfasında çok basit çizimli bir resim olan ve yazı olarak sadece resimdeki objelerin adı bulunan kitaplardır. ABC kitapları, çocuğa yakın çevredeki eşyaları, aile fertlerini, kişileri, hayvanları vs. tanıtır. Yırtılması güç, kalın sayfalı olmalıdır (Ural, 1988: s.58).

Resimli Kitaplarda kısa ve basit hikayeler ve masallar anlatılmaktadır. Çeşitli dil ve resim oyunları kullanılmaktadır. Çocuk bu kitaplar ile içinde yaşadığı dünyayı tanımaya başlar ve bazı değer yargıları edinir. Okul öncesi kitaplar, fiziksel yapıları, boyutları, ciltleri, resimleri, renkleriyle çocuğa ilk estetik değerleri öğretir. Çocuk bunlar aracılığı ile çizgi, şekil ve renk uyumu gibi estetik değer yargıları edinmektedir (Ural, 1988: s.59).

Okulöncesi kitapların bazı özelliklere sahip olması gerekir. Örneğin, içerik, dil ve resimlerin çocuğun yaş düzeyine uygun olması gerekir. Yazılan dilin düzgün, çocuğun her gün duyduğu konuşma dili olması; gramer ve imla hatasının olmaması gerekir. Konunun çocuğa mutluluk, güven veren, rahatsız etmeyen, korkutucu ve üzücü bölümlerin ayarlı dozda olması gerekir. Çocuk kitaptaki kahramanla özdeşleşmek istemektedir. Bu kitapların bir özelliği çoğunluğunun çeviri olmalarıdır. Diğer bir özelliği yıllardır tekrarlanan çocuk klasiklerinden olmalarıdır (Ural, 1988: s.61).

Türkiye’deki okulöncesi çocuk kitapları renkli kitap baskısından ziyade çoğunlukla boyama kitabı olduğu tespit edilmektedir. Bunun en önemli nedeni ise boyama kitaplarının maliyetinin düşüklüğüdür.

Okul öncesi dönem çocuk yayınlarının genel hedefleri; çocukların ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak, boşanma, güven, sevgi, sevilme, sevme, öğrenme, bir gruba

ait olma, oyun, değişiklik ve estetiklik gibi ruhsal ihtiyaçları gidermek; çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak; çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerine katkıda bulunmak; çocuğun algı gelişimini desteklemek; sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek; çocuğun zihinsel gelişimini katkıda bulunurken kavram gelişimini desteklemek; çocuğa ilk kitap sevgisini aşılama; çocuğa ilk edebi ve estetik değerleri vermek; çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunmak; çocukları yaşam gerçeklerine hazırlamak; çocukların yaratıcı güçlerini harekete geçirmek; dinleme yeteneğini geliştirmek; eleştiri yeteneğini geliştirmek, kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretebilmek; iyi çocuk kitabı kavramını verilen uygun örneklerle kazandırmak; çocuk kitaplarının türlerini tanıtmak; çocuklara uygun fiziksel özelliklerde kitaplar sunmak; çocuklara uygulanan eğitim programlarını destekleyici özelliklere sahip kitaplar verebilmek olmalıdır (Topaç, 2014).

Türkiye'de çocuk edebiyatı tarihi dönemleri cumhuriyet öncesi dönem ve cumhuriyet dönemi olarak ele alınmıştır.

1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Çocuk Edebiyatı

Tanzimat öncesine uzanan tekerlemeler, ninniler, şiirler, masallar, destanlar, efsaneler, kıssalar, halk hikâyeleri, Karagöz oyunları, Nasreddin Hoca fıkraları hep sözlü geleneğin içinde yer almış olan birer anlatı türleridir (Çıkla, 2005: s.94). Bu türler çocuklar için oldukları kadar yetişkinler içinde birer ilgi ve eğlence kaynağıydı.

Tanzimat Dönemi, Türk çocuk edebiyatının da başlangıcı sayılabilir. Tanzimat'tan önce sözlü edebiyat türü hakimdi. Bunlardan masal, bilmece, tekerleme, atasözleri, Nasreddin Hoca fıkraları daha çok evlerde, Karagöz ve Meddah biçimleri de kamusal alanlarda çocukların eğitim ve eğlencesine sunulmaktadır (Topaç, 2014).

Tanzimat döneminde Kayserili Dr. Rüştü'nün 1859 yılında yazmış olduğu "Nuhbe-tül Etfal" isimli Arapça alfabe kitabının arkasında çocukları eğlendirmek amacıyla yazılmış olan çocuk hikayeleri, fabl çevirileri, kısa hayvan öyküleri vardı.

1869 yılında Mümeyyiz adlı derginin her sayısı ayrı renk kağıt üzerine basılmıştır. Bu dergide çocuklar için bilmeceler ve dizi romanlar mevcuttur (Topaç, 2014). Ahmet Mithat'ın "Hâce-i Evvel" ve "Kıssadan Hisse" isimli kitapları bazı otoritelere ilk çocuk olarak kitapları kabul edilmektedir. Bu kitaplar çocukları eğlendirmek amacıyla yazılmıştır. Çaylak Tevfik, Nasreddin Hoca fıkralarını toplamıştır. Sair Nebi'nin "Hayriyye" ve Sümbülzade Vehbi'nin "Lütfiyye" isimli eserleri didaktik biçimde ve şiir şeklindedir. Bu eserler büyüklere yönelik olduğu için çocuk edebiyatı alanına girmemiştir (Topaç, 2014).

Tanzimat dönemi yazarları çocuklara yönelik telif eserler de kaleme almıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin *Hâce-i Evvel* (1870) ve *Kıssadan Hisse* (1871) adlı eserlerini edebiyatımızın ilk çocuk kitapları arasında saymak mümkündür. Recai-zâde Mahmut Ekrem'in *Tefekkür'ü* (1886) ile Muallim Naci'nin *Ömer'in Çocukluğu* (1890) dikkate alınmalıdır. Tanzimat döneminden itibaren giderek artan çocuklara yönelik eserlerin II. Meşrutiyet dönemindeki örneklerini, özellikle Mehmet Emin Yurdakul, Fuat Köprülü, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Celal Sahir Erozan, Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek gibi şairlere ait çocuklara millî ve manevî değerleri aşlamak amacını güden çocuk şiirleri oluşturur. Bu yıllar aynı zamanda "çocuk şiirleri" kitaplarının artmaya başladığı yıllardır: Ali Ulvi Elöve'nin *Çocuklarımıza Neşideler* (1912), İbrahim Alâettin Gövsa'nın *Çocuk Şiirleri* (1913), Tevfik Fikret'in *Şermin'i* (1914), Ali Ekrem Bolayır'ın *Çocuk Şiirleri* (1917) ve *Şiir Demeti* (1923), Köprülüzade Mehmet Fuat'ın *Mektep Şiirleri* (1922), Ziya Gökalp'in *Kızıl Elma* (1915), *Yeni Hayat* (1918) ve *Altın Işık* (1923) adlı şiir kitapları bu türün cumhuriyet öncesindeki örnekleridir. *Kitâb-ı Dede Korkut*'ta ilk defa 1916'da Kilisli Rıfat tarafından hazırlanarak *Kitâb-ı Dede Korkud Alâ Lisân-ı Taiife-i Oğuzân* adıyla bastırılmıştır (Çıkla, 2005: s.95).

İlk çocuk dergisi *Mümeyyiz* (1869) her sayıda çocuklar için haberler, bilmeceler, roman tefrikaları, ahlâkî yazılar yayınlamıştır. Diğer süreli yayın aynı adla iki ayrı tarihte çıkan "Arkadaş" tır. Bunlardan birincisi 1876, ikincisi 1909 tarihlerinde yayın hayatına başlamıştır. Eski harfli çocuk dergilerinin toplam sayısı 50'e yükselmiştir (Çıkla, 2005: s.96). İlk çocuk gazetesi *Mümeyyiz* (1869) de

Tanzimat döneminde çıkartılmıştır. Daha sonra *Sadakat* (1875) -sonra adı *Etfal* olur- adlı çocuk gazetesi çıkartılmıştır. Bu dönemde çocuk dergileri de çıkartılır. *Bahçe* (1880), *Çocuklara Kıraat* (1882), *Vasıta- i Terakki* (1882), *Çocuklara Arkadaş* (1882), *Çocuklara Talim* (1887), *Çocuklara Rehber* (1896), *Çocuk Bahçesi* (1904) aralıklarla yayımlarını sürdüren çocuk dergileridir (Çelik, 2009).

1927-1928 yıllarında Sabiha Zekeriye Sertel, Mehmet Zekeriya Sertel ve Faik Sabri Duran'ın hazırlayıp bastırılmış olduğu 4 ciltlik *Çocuk Ansiklopedisi* bulunmaktadır. Yeni harflere geçişin yarattığı kriz ortamında çıkışına ara veren ansiklopedi 1937'de *Yeni Çocuk Ansiklopedisi* adıyla 2 cilt daha yayınlanır. 1928'de yeni Türk alfabesinin kullanılmaya başlanmasının ardından çocuk dergilerinin sayısında ve çıkış süresinde artış gözlenmiştir (Çıkla, 2005: s.96).

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Çocuk Edebiyatı

Cumhuriyet'le birlikte toplumsal ortama egemen olan coşku ve heyecan, çocuklara yönelik yapıtların temasına da yansır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında çoğunlukla millet sevgisi, vatan sevgisi, insanlık, kahramanlık ve tabiat konuları çocuk edebiyatında yer verilir (Çıkla, 2005: s.96). Ayrıca Cumhuriyet'ten önce olduğu gibi cumhuriyetten sonra da çocuk edebiyatımızın gelişiminde çevirilerin önemli bir yeri vardır.

Orhan Veli Kanık, Sabahattin Eyüboğlu ve Nazım Hikmet *La Fontaine*'den çeviriler yapmışlardır. Cumhuriyet sonrası Robinson çevirilerinden bazıları da Kemalettin Şükrü (Robenson Krüzae-1932), Necdet Rüştü Efe (Robenson Kruzoe-1938), Yaşar Nabi Nayır (Issız Adada 28 Yıl adıyla-1942) tarafından yapılmıştır. Bir diğer klâsik *Güliver'in Seyahatnamesi* önce kısaltılarak *Cüceler Memleketinde* (1927) adıyla basılmış, ayrıca 1935'te *Cüceler ve Devler Memleketinde: Güliver'in Seyahatleri* adıyla Ercüment Ekrem Talu tarafından dilimize kazandırılmıştır (Çıkla, 2005: s. 97).

Bütün bu yapıtlar 9 yaş ve üzeri çocuklar için yazılmıştır. Daha sonra pek çok yazar ve şair de çocuklar için kitap yazmaya başlarlar. Bunlar arasında Ahmet Rasim, Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Tevfik Fikret, Ali Ekrem

Bolayır, İbrahim Alaattin Gövsa, Ali Ulvi Elöve ve Aka Gündüz sayılabilir. Cumhuriyetin ilanından sonra harf devrimi ile yeni bir dönem başlamış ve kitaplar yeni harfler ile tekrar basılmıştır. Çocuk edebiyatında önde gelen isimler Reşat Nuri Gültekin, Mahmut Yesari, Peyami Safa, Abdullah Ziya Kazanoğlu, Ragıp Çalapala, Kemalettin Tuğcu gibi yazarlardır (Topaç, 2014).

1966-67 yıllarında "Ayşegül ve Ayşecik" dizisi Türkiye'ye gelene kadar resimli kitap hiç yoktu. Sadece Amerikan Board Neşriyat Dairesi (Red House) 1961 yayınları ile bu türde eserler veriyordu. İçerik açısından başarılı olanlar fiziksel ve resimleme yönünden başarılı olamıyorlardı. Bu tercümelemlerin çoğu toplumumuza uymuyordu. Can Göknil'in "Kirpi Masalı" ilk resimli çocuk kitabımızdır (Topaç, 2014).

Çocuk Esirgeme Kurumu 1943'te çoğu çeviri olan 100'e yakın kitabı bastırmıştır. Hasan Ali Yücel'in Millî Eğitim Bakanlığı yıllarında çevrilen batı klâsikleri içinde çocuk edebiyatı kitaplarının da yer almaktadır (Çıkla, 2005: s. 98).

60'lardan 90'lara Türkiye'de en çok yayınlanan çeviri eserler içinde masal ve fabl türünde Grimm Kardeşler, Andersen, La Fontaine ve Aisopos gelmektedir. Roman türünde ise birinciliği 141 baskıyla Jules Verne almaktadır. Onu farklı sayıdaki baskılarla diğer romancı ve hikâyeciler takip etmektedir. Bunlar; Alis Harikalar Diyarında, Cervantes, Pinokyo, Robinson Crusoe, David Kopperfield, Oliver Twist, Heidi, Define Adası, Tom Amcanın Kulübesi, Güliiver'in Seyahatleri, Polyanna, Küçük Prens ve Jules Verne'in birçok romanıdır (Çıkla, 2005: s. 98).

Cumhuriyetten sonra, özellikle yeni harflerin kabulünün ardından çeşitli yayınevlerinin çocuk kitabı yayınlamaya özen gösterdiği bellidir; çocuklara yönelik masal, şiir, hikâye-roman türü yayınlarda önemli bir artış gözlenir. Bu artış özellikle 1930 sonrasına denk gelir.

Masal türünde Cahit Zarifoğlu, Naki Tezel, Tahir Alangu, Eflatun Cem Güney, Cahit Uçuk, Oğuz Tansel, Hasan Latif Sarıyüce, Mehmet Başaran, Aytül Akal, Elvan Pektaş Deniz, İdris Zengin Ahmethan Yılmaz, Mustafa Ruhi Şirin tarafından yapılan çalışmalar ön plâna çıkan masal kitaplarıdır (Çıkla, 2005: s. 99). Ayrıca bu

dönemdeki öne çıkan diğer masal yazarları olarak İbrahim Zeki Burdurlu, Orhan Şaik Gökyay, Eflatun Cem Güney, Ahmet Uysal, İsmail Sivri, Ahmet Kahraman, Nihat Behram, Yaşar Kemal, Erol Toy, Ülkü Tamer, Dinçer Sümer, Erhan Bener, Ayşe Kilimci, Tarık Dursun Kakıncı, Hüseyin Yurttaş sayılabilir (Çıkla, 2005: s. 99).

Hikâye ve Roman türünde Abdullah Ziya Kozanoğlu, Mahmut Yesari, Reşat Nuri Güntekin, N. Rakım Çalapala, Huriye Öniz, İ. Fahrettin Sertelli, Cahit Uçuk, Gülten Dayıoğlu, Talip Apaydın, Kemal Bilbaşar, İbrahim Örs, Mükerrerem Kamil Su, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Mehmet Şeyda, Kemalettin Tuğcu, Mümtaz Zeki Taşkın, Muzaffer İzgü, Ayla Kutlu, Tarık Dursun Kakıncı, Ayşe Kilimci, Sulhi Dölek, Hüseyin Yurttaş, Nihal Atsız, Fakir Baykurt, Cahit Zarifoğlu ve Kemalettin Tuğcu'nun hikâye ve romanları dikkate alınmalıdır (Çıkla, 2005: s. 100).

Şiir türünde bu dönemde Orhan Veli, Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamlıbel, M. Necati Öngay, Mümtaz Zeki Taşkın, Ceyhun Atuf, Yalvaç Ural, Ülkü Tamer, Abdülkadir Budak, Abdülkadir Bulut, Mustafa Ruhi Şirin, Cahit Zarifoğlu, Mevlâna İdris Zengin, Ali Akbaş, Hasan Demir, Ahmet, Gökhan Akçiçek eserler yazmıştır. Fazıl Hüsnü Dağlarca hayatının yaklaşık otuz yılını çocuk şiirlerine vermiştir ve bugün 20'den fazla çocuk şiir kitabı bulunmaktadır. İbrahim Zeki Burdurlu, Şükrü Enis Regü, İsmail Uyaroğlu, Ahmet Uysal ve Süreyya Berfe çocuklara yönelik şiir türünde eserleri ile öne çıkmaktadır (Çıkla, 2005: s. 101).

Cumhuriyet sonrası yeni harflerle basılan çocuk dergilerinin belli başlıları; Ateş, Çocuk Sesi, Afacan, Yavrutürk, Gelincik, Çocuk Gazetesi, Binbir Roman, Çocuk Romanları, Çocuk Gözü, Şen Çocuk, Doğan Kardeş, Karınca, Çocuk Haftası Yıllığı'dır. Bunlara ek olarak daha çok gazeteler, bankalar ve çeşitli kurumların çıkardığı dergiler de bulunmaktadır. Milliyet Kardeş, Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk, Zaman Çocuk, Hürriyet Çocuk, Diyanet Çocuk, Çekirge, Şeker Çocuk, Vakıf Çocuk, Pamuk Çocuk, Uçan Çocuk, Çocuk ve Yuva, Elma Şekeri, Yeni Can Kardeş, Kandil Çocuk, Çocuğa Selâm, Kumbara, Başak Çocuk, Başaralım belli başlı örnek olarak sayılmaktadır. 1970'li yıllarda Yeşilay'ın çıkardığı Mavi Kırılma ile Mavi Kuş, Kırmızı Bisiklet, Kervan, Miço, Kırmızı Fare, Ebe Sobe, Salıncak da edebiyata yer veren çocuk dergileri arasındadır (Çıkla, 2005: s. 101).

1.3. Çocuk Yayınları ve İçeriği

Çocuk yazını anlatım türler olarak masal, fabl, destan, efsane, öykü, roman, biyografi, anılar, gezi yazıları, doğa ve fen olaylarını anlatan yapıtlar, şiirler, çocuk piyesleri, çocuk gazete ve dergi yazıları sayılabilir (Çelik, 2014).

1.3.1. Çocuk Kitapları

Çocuk kitaplarını özelliklerine göre 7 grupta toplamak mümkündür. Bunlar tanıma ve algılama kitapları, özel nitelikli kitaplar, tekerleme ve yuva şarkısı kitapları, resimli ninni kitapları, ABC kitapları, sayı kitapları, kavram kitapları, resimli kitaplar, okul öncesi kitapları ve okumaya başlangıç kitaplarıdır (Çocuk Edebiyatının Genel Nitelikleri, <http://www.turkdilivedebiyati.com>, Erişim: 29.04.2009).

Tanıma ve algılama kitapları: Bebeklerin dinlemesi ve resimlere bakması için hazırlanmaktadır. 1,5 yılını dolduran çocuklarda ilginin sağlandığı zaman, kitap kavramı gelişmektedir. 18 aylıktan itibaren çocuğun zemini tek renk olan ve her gün gördüğü eşyaların resimlerinin bulunduğu kitaplara ilgi gösterdiği; karmaşık olmayan olay ve hareketleri anlayabildiği görülmektedir. Bu tür kitaplarda, çocuğun her gün gördüğü eşyanın çizimi, çocuğun bu eşyayla ilgili hareketlerinden birinin canlandırılması ve bu eşyanın adının kitabın bir köşesine yazılması sonucu, kitabı inceleyen çocuğun kelime bilgisinin erken geliştiği ortaya çıkmıştır. Böylece çocuk, canlandırma, resimleme, kodlama ve dinleme yoluyla söz dağarcığını geliştirebilmektedir.

Özel nitelikli kitaplar: Dört yaşına kadar olan çocuklar için geliştirilen etkinlik kitaplarıdır. Çocuğun bütün duyu organlarını kullanabilmesine yönelik, bazen kabartma resimlerle yapılmış veya üç boyutlu tasarımlar olarak hazırlanmış kitaplardır. Bu kitaplarda çocuğa sorular sorulmakta, çocuk da o sorunun karşılığını kitabın sayfalarını karıştırarak bulmaktadır. Bu kitaplarda birçok yeni teknik kullanılabilir. Özellikle eğlenceli oyunlar kullanılarak çocuğun bilgi ve becerisi geliştirilmektedir.

Tekerleme ve yuva şarkısı kitapları: Çocukların çok severek söyledikleri çocuk şarkıları ve tekerlemelerin resimlerle canlandırıldığı kitaplardır. Bu resimlere bakarken çocuklara tekerlemeler veya şarkının müziği dinletilmekte, böylece çocuğun dinleme becerisi geliştirilmektedir. Bu kitaplar, estetik boyutu çok yüksek çocuk edebiyatı ürünleriyle resim sanatının iç içe girdiği çalışmalardır. Çocuğun dört yaşına kadar bu kitaplarla eğitilmesi, konuşma ve dinleme becerisinin gelişmesine büyük katkılar sağlamaktadır.

Resimli ninni kitapları: Çoğunlukla tekerlemeler biçiminde olan ninniler, erken çocukluk çağındaki çocuğun eğitimde çok önemli rol oynamaktadır. Halk arasından derlenen tanınmış ninnilerin resimlerle canlandırılması çocukların gelişiminde oldukça etkilidir. Ninnilerin bir başka önemi, çocuklarla duygusal yakınlık kurarak, dil becerilerini ve algılama gücünü geliştirmesidir.

ABC kitapları: Artık çocuğun alfabe bilgisini kazanmaya başlatıldığı çalışmalardır. Kitaplarda her harf bir hayvan resmi veya çocuğun en çok gördüğü, kullandığı eşya resmi ile ilişkilendirilerek çizilmeli ve üzerinde konuşulabilecek bir canlandırma ile çocuğa verilmelidir.

Sayı kitapları: Çocukların sayı bilgilerinin gelişmesi ve yönlendirilmesine dayalı bir eğitim aracı olarak düşünülmektedir. Gerçekte çocukların sayılan çevrelerindeki oyuncaklar veya model eşyalarla öğrenmeleri daha doğrudur.

Kavram kitapları: Bir eşyanın, varlığın veya durumun çocuklar tarafından tanımlanmasına, sınıflandırılmasına, adlandırılmasına, özetlenmesine yönelik karmaşık becerilerin kazandırılması için planlanan kitaplardır. Kavram kitapları çocuğun ilk başvuru kitaplarıdır. Bu kitaplarla çocukların kelime anlama becerileri, söz dağarcığı gelişir. Çocukların dil ve algılama becerilerinin gelişmesine katkı sağlayan kitaplar arasındadır.

Resimli kitaplar (sözsüz kitap): İçinde sadece resim bulunan kitaplardır. Çocuğun soldan sağa doğru sayfaları çevirmesi, sayfa içindeki olayları anlatan birbirine bağlı figürleri soldan sağa doğru izlemesi, okuma becerisine hazırlık bakımından büyük önem taşımaktadır. Resimli kitaplar aynı zamanda çocukların dil

kullanımında cesaretlerini artıracak, sözcük dağarcığını geliştirecek önemli bir yardımcıdır. Çocuğun bildiği kelime ve figürlerden bilmediklerini çağrışım ve karşılaştırma yoluyla tamamlamasına da katkıda bulunmaktadır. Bu kitaplarda, hayvan ve insan hareketlerine bağlı olarak çocuğa, olayların başlangıcı ve sonuçlarını yerli yerine koyarak anlama becerisi de kazandırılmaktadır. Bir olayı canlandıran resimlerin zaman zaman yerleri değiştirilerek çocuğa öykü bütünlüğü içerisinde bu resimleri doğru yerlere koyma çalışması yaptırılmaktadır. Böylece, henüz mantık yoluyla ilişkilendirme becerisi gelişmemiş bu çağ çocuklarının gördükleri nesne ve olayları birbirine bağlama becerisi ile mantıksal ilgi kurma yeteneği gelişmektedir.

Okul öncesi kitapları: 3-5 yaş grubu çocuklar için düzenlenmiş, küçük ve parlak resimli, ailelerin ilgi ve yardımı ile çocukların inceleyeceği kitaplardır. Bu kitaplar yuva ve anaokullarında da kullanılacak yardımcı kitaplar olarak düşünülebilir.

Okumaya başlangıç kitapları: Çocukların sistemli bir biçimde aldıkları eğitim onların kolayca okumaya geçmeleri ve hızla ilerlemelerini sağlar. Bu aşamadan itibaren çocuğa artık, okuduklarını ve öğrendiklerini pekiştirmesine yardımcı olacak bilginin haftalık dönemler halinde verilmesi gerekir (Çocuk Edebiyatının Genel Nitelikleri, <http://www.turkdiliveedebiyati.com>, Erişim: 29.04.2009).

Çocuk kitaplarının içyapısının (içerik) belirli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özelliklere tema, konu, plan, kahraman, üslup ve dil bakımından özen gösterilmelidir.

Çocuk kitaplarında, yazarın, aktarmak istediği tema ve çocuklarda geliştirmeyi amaçladığı davranışlar açık seçik belirtilmelidir. Yazarlar, okurlarıyla bir duygu ve düşünce alışverişinde olurken, eserlerinde politik ve ideolojik güdümlülüğe yönelmemelidir. Özellikle, demokratik ilkelere bağlılığı; aile, yurt, ulus, doğa ve hayvan sevgisini; iyiye, güzele duyarlılığı, kahramanlığa saygıyı, yaşamayı sevmeyi ve yaşama zevkini işlemelidir. Kitaplarda, evrensel değerlere yer vermek, çocuğun dünya görüşünü genişletmek açısından çok önemlidir. Bu durum yazar, ressam, eğitimci, psikolog ve tasarımcının işbirliği yapmasını gerektirir. Çocuk kitaplarında, tema ve konu ilişkisi güçlü olmalıdır. Çocuk kitaplarında ele alınan konular,

çocuklardaki güven duygusunu artırıcı nitelikte olmalı, sağlam ve geçerli inançları yerleştirme kaygısı taşınmalıdır. Aynı zamanda çocukların ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygılı bireyler olarak yetiştirilmelerini hedeflemelidir. Konular, çocukların güldürü duygusunu geliştirmeli, onları eğlendirip dinlendirirken de eğitmelidir. Kitaplardaki konuların, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygun düşmesi beklenir. Çocuğun, okuduğu kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurduğu bilinmektedir. Bu nedenle, çocuk kitaplarında az sayıda kahraman bulunmalı, kahramanların fiziksel ve ruhsal portreleri güçlü bir biçimde çizilmelidir. Masal ve masalımsı türlerin dışındaki kitaplarda, kahramanların özellikleri gerçek ya da gerçeğe yakın olmalı; abartıdan kaçınılmalıdır. Çocuk kitaplarında, duygu, düşünce ve olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmalı; konu ile çocuklarda uyandırılmak istenen duygu arasında bir bütünlük sağlanmalıdır. Çocuk kitaplarında, gereksiz ve bayağı her sözcüğü anlatımın dışında bırakan bir üslup yeğlenmelidir. Anlatımda duruluk, akıcılık, açıklık, yalınlık, çeşitlilik ve kişisellik etkili ve güzel bir üslup yaratmanın temel koşulları olarak görülmelidir (Sever, 1995).

Çocuk kitaplarında anlatım, tek özne ve tek yüklemden oluşan kısa ve yalın cümlelerle yapılmalı; cümlelerde edilgen çatılı eylemler yerine, etken çatılı eylemler kullanılmalıdır. Kitaplarda Türkçenin zengin anlatım olanakları çocuklara hissettirilmeli; çocuğun dil beğenisini geliştiren bir yaklaşımla, beş duyuya seslenen bir anlatımla üslup canlı kılınmalıdır. Kitaplarda argo söyleyişlerden, bol mecaz ve istiarelerden kaçınılmalı, çocukların kullanmakta güçlük çektiği bağlaç ve edatlara mümkün olduğunca az yer verilmelidir. Kitaplar; dilbilgisi, yazım ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olmalıdır (Sever, 1995).

Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler; ciltleri sağlam ve taşınabilir olmalı, resimler anlaşılır ve konuya uygun olmalı, hayal gücünü geliştirecek şekilde nitelikte sanatsal değerde olmalıdır. Kitapların kapağı konuyla bağlantılı ve ilgi çekici olmalıdır. Yazı büyüklüğü ve karakteri; 1. sınıf ve okumaya yeni başlayanlar için 24 punto, 2. sınıflar için 18 punto, 3. 4. ve 5. sınıflar için 12 punto ve 6.,7. ve 8. sınıflar için 10 punto olması okuma hızı ve devamlılığını olumlu etkilemektedir. Kitabın kağıdı sağlam, dayanıklı ve mat olmalıdır (Atasagun, 2007).

Çocuk kitaplarının dış yapısının bazı özellikleri içermesi gerekmektedir. Bu özellikleri büyüklük, kağıdın yapısı, sayfa düzeni, harf büyüklüğü, resimleri, kapak yapısı kategorilerinde belirli özelliklere sahip olmalıdır.

Çocuklar, genellikle değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan hoşlanırlar. Çocuğun kitapla içeriğın yanı sıra biçimsel açıdan da özdeşleşmesini sağlamak için bu noktada benimsenmesi gereken temel ilke şu olmalıdır: Bu kitapların, çocuklara taşınabilir hacim ve ağırlıkta sunulmasına özen gösterilirken, kitaplık düzenlenmesine uygun olarak hazırlanmasına da dikkat edilmelidir. Çocuk kitaplarında kullanılan kağıt mat, dayanıklı, birinci veya ikinci hamur kağıt olmalıdır. Kaliteli kağıt kullanılmadığı için renkleri değişen, yazıları iyi okunmayan ve kolay yırtılabilen bir kitap, çocukların okuma isteğini azaltabilir. Çocuk kitaplarında sayfalar, normal aralıklı satırlardan oluşmalı, sayfa kenarlarındaki geniş boşluklar (marjlar) bulunmalıdır. Özellikle sayfalar tek sütun halinde düzenlenerek okuma rahatlığı yaratılmalıdır. Bu sayfalarda resim-yazı uyumu sağlanmalıdır. Harflerin boyu, ilköğretim 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için 12 puntodan büyük olmalıdır. 4 ve 5. sınıflarda 10 puntoluk harfler kullanılabilir. Kitaplardaki resimler konuya uygunluk göstermeli, sayfa düzeninde de birlik ve bütünlüğü sağlamalıdır. Resimler, anlatılan konuya göre açıklayıcı, yorumlayıcı eğlendirici, güldürücü ve sevimli olmalıdır. Resimler, çocuğun estetik duygularının gelişmesine katkı sağlamalıdır. Estetik kaygı ön planda tutulmak koşuluyla okul öncesi döneme ve okumaya yeni başlayan çocuklara yönelik kitaplardaki resimlerin renkli olması beklenir. Okul öncesi ve okumaya yeni başlayan çocuklar için hazırlanan kitapların dörtte üçü resim, dörtte biri yazı; 8 yaşın üzerindeki çocuklar için hazırlanan kitapların dörtte ikisi resim, dörtte ikisi de yazıdan oluşmalıdır. 10 yaşın üzerindeki çocuklara yönelik bir kitabın dörtte birinin resim, dörtte üçünün de yazı olması gerekir. İlköğretim 6. Sınıftaki öğrenciye verilecek bir kitapta resmin yerini yazıya bırakması uygun olur. Çocuk kitaplarındaki kapak resimleri estetik değerinin yanında canlı, kitap konusuyla ilgili ve çocuğu okumaya çağırıcı biçimde olmalıdır. Kapak kağıdı sağlam ve kaliteli olmalıdır (Sever, 1995).

Çocuk kitaplarının resimlenmesinin ayrı bir önemi vardır. Çocuk kitabının resimlenmesi; içeriği, dili ve anlatımı kadar önemlidir. Daha önce de belirtildiği gibi

çocuk, kitabın resimlerine bakarak okumaya başlar. Bu resimlerin ilgi çekici olması çocukta okumayı körükleyecek; aynı zamanda çocuğun güzel sanatlara ilgisini de artıracaktır. Birçok çocuğun güzel sanatlarla ilk karşılaşması kitaptaki resimlerle olmaktadır. Resimler iyi ve kolay yorumlanabilmelidir. Resimler, yazıdaki anlatılan olayı özetleyici ve yorumlayıcı nitelikte olmalıdır. Resimler okuma bilmeyen çocuğun kendisine okunan kitabı, daha sonra resimlerine bakarak anlatmasını sağlayacak kadar anlaşılır olmalıdır. Resimler renkli olmalıdır. Birçok uzman, resimlerle yazıların üst üste konmaması, yan yana iki sayfada bulunması gerektiği görüşündedir. Bol resimli, az yazılı kitaplarda resimle yazı aynı sayfada yer alabilmektedir (Çelik, 2009).

Kitaplar, belirtilen yapısal özellikleriyle birlikte, aşağıda gösterilen eğitsel ilkelere dayandırılmalıdır. Çünkü kitaplar, çocukların ilgilerini canlı tutarken onları ileriki süreçte örgün eğitim içerisinde alacakları eğitime de hazırlama görevi üstlenir.

Çocuğun öğrendiklerini pekiştirmesi için dört yaşından on altı yaşına kadar 12 yıllık bir okuma stratejisi geliştirilmiştir. Dört yaşındaki çocuğun söz dağarcığındaki kelime sayısı belirlenmiş ve bunların 12 yıl içerisinde belirli bir zenginliğe ulaşması için yardımcı okuma kitapları hazırlanmıştır. Özellikle okumaya başlangıç kitapları, temel eğitim birinci basamakta üçüncü sınıfa kadar çok büyük bir önem taşımaktadır. Kitapların sayfa düzeni, resimlerin kullanılışı, yazıların boyutu, içindeki öykülerin pedagojik düzeyi son derece titiz ve uzun bir çalışma sonucu hazırlanmalıdır. Ayrıca, öykülerin içerisindeki kelime sayısı, kitapların sayfa sayısı, kağıt kalitesi, kitapların dayanıklılığı ciddi bir ekip çalışması sonucu belirlenmesi gereken özelliklerdir. Çocuklar, söz dağarcığı düzeyine göre okumaya başladıktan sonra, ders ve okul dışında iki veya üç kitabı bir hafta içerisinde okumalı ve öğretmen tarafından bu okuma disiplini dokuz yaşına kadar titizlikle sürdürülmelidir. Çocuklar, özellikle 10-11 yaşları arasında masallara, şiirlere, kişileri çocuk ve hayvan olan öykülere ilgi duymakta ve kendi kendilerine uygun kitap seçmektedir (Erdal, 2009: s.160).

1.3.2. Masallar ve Hikayeler

Hikaye anlatma, asırlar boyunca bir nesilden diğerine bir toplumun geleneklerini ve inanışlarını aktarmanın temel yöntemi olmuştur (Topaç, 2014).

Hikaye gerçek veya tasarlanmış olayları, insanda estetik duygu uyandırmak amacıyla sözlü veya yazılı olarak anlatan düzyazı türüdür. Hikaye, gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öyküdür (Türk Dil Kurumu, 2014). Hikaye, şiir ile roman arasında hassas bir yapıya sahip olan ve görüldüğünden çok daha önemli özellikleri olan edebi bir türdür. Genel olarak anlatmaya dayalı bir edebi tür olan hikaye, birtakım olaylara ve şahıslara da yer verdiği için, romanla bir arada; çoğu zaman da hikaye ve roman genel başlığı altında değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır. Bir kimsenin çocuklara yönelik hikaye yazabilmesi için onların onun ruh dünyasını çok iyi anlaması gerekmektedir. Bilindiği gibi çocuk, biyolojik ve psikolojik gelişimi içerisinde diğer yaş gruplarından farklı bir özelliğe sahiptir. Gelişmiş batı ülkelerinde çocuklara yönelik hikaye eserleri, çocuk psikologları, pedagoglar ve sosyologların işbirliği ile yazılmaktadır. Eğitimciler ve psikologların tespitlerine göre çocuk hikayelerinin yazımında üç yaş grubu esas alınmalıdır. Okul öncesi (5-7 yaş grubu çocuklar), ilkokul devresi (8-12 yaş grubu çocuklar), ortaöğretim devresi (12-15 yaş grubu çocuklar)'dir (Aytaş, 2001: 23).

Masallar, olağanüstü olayları anlatan, zaman ve yer kavramı belirli olmayan edebî eserlerdir (Erdal, 2009: s. 1138). Masal, genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar, cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî türdür (Türk Dil Kurumu, 2014).

Masalların neredeyse vazgeçilmez bir unsuru olan Tekerleme, kimi sözcüklerin ya da seslerin yinelenmesi ve ölçü, uyak gibi öğelere bağlı kalınması yoluyla oluşturulan anlamlı veya anlamsız, belirli bir konusu olmayan söz dizilerine verilen addır. Tekerlemelerin belirleyici özelliği, herhangi bir ana konudan yoksun olmasıdır (Erdal, 2009: s. 1142).

Çocuk eğitiminde asırlardır ayrıcalıklı bir yer edinmiş olan fabllar, kahramanları çoğunlukla hayvan ve bitki gibi varlıklardan oluşan, genellikle soyut bir düşünceyi somut bir örnek etrafında benimsetmeye çalışan hareketli öykülerdir. Daha çok masal ve destana yakın bir tür olan fabl, didaktik ve dikte edici olması yönüyle bu türlerden ayrılır. Çocuk, küçük yaşlarda edinmesi gereken yardımlaşma,

paylaşma, arkadaşını kıskanmama, etrafındakileri aşağılamama, kibirli olmanın zararlar gibi bilgi ve alışkanlıkları fabl türü sayesinde kolayca edinebilmektedir (Erdal, 2009: s. 1146).

1.3.3. Şiir

Şiir, zengin sembollerle, ritmik sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuktur (Türk Dil Kurumu, 2014). Şiir, ritme ve imgeye dayanan, kendine özgü dili ve söyleyiş özelliğiyle estetik duygular uyandıran etkilenmeler yaratan bir söz sanatıdır.

1.3.4. Doğa ve Fen Olayları

Çevre 20. yüzyılın ikinci yarısında çocuk kitaplarına girmeye başlamıştır. Günümüzde çocuk, pek çok doğal zenginliği tüketilmiş, kirletilmiş bir dünyada doğmaktadır. Böyle bir ortamda yaşamaya hazırlanan çocuk çevresindeki sorunları da tanımalıdır. 19. yüzyılın sonlarında çocuk kitaplarında çevre sorunları yer almaya başlamıştır. 1899'da Avustralya'da yayımlanan Ethel Pedley ve Frank Mahoney'in "Nokta Kız ve Kanguru" masalında çocuk-çevre ilişkisi işlenmektedir (Ural, 1995: s.9). Bozulan çevre konulu ilk kitap, 1940'ların başında ABD'de yayımlanmıştır. Bu iki ülkede gelişen teknolojinin çevre sorunlarına yol açması çevre konusunun çocuk kitaplarına girmesine neden olmuştur (Ural, 1995: s.10). Çevre sorunlarının günlük yaşamı etkilemeye başlaması sonucu sayıları hızla artan, çevre konularıyla ilgili çocuk kitapları daha çok gelişmiş ülkelerde artmaktadır. ABD, Kanada, Avustralya, Almanya, İskandinav ülkeleri, Fransa, İtalya bu yayınların sayısı ve özellikleri açısından başta gelen ülkelerdir (Ural, 1995: s.13).

Çevre konusunu ele alan kitapların çevreye yaklaşımları iki şekildedir. İlki didaktik olanlardır. İkincisi, aldıkları konuyu birtakım olaylar çerçevesinde dolaylı olarak aktarmaktadır. Didaktik metinlerde anlaşılır bir dil ve basit resimler yer almaktadır. Çocuk edebiyatı açısından önemli olan kitaplar bu yaklaşımla yazılmış olanlardır (Ural, 1995: s.14).

1.3.5. Çizgi Roman

Çizgi roman, konuyu ve olaylar zincirini kesintisiz olarak resimleme yöntemiyle okuyucuya sunan roman türüdür (Türk Dil Kurumu, 2014). İlk defa 1933'de Amerika'da yayımlanan Funnies on Parade sonrasında çizgi roman türü gelişmiştir. Geniş kitlelere çizgi romanın aylık sayılarda ulaştığı ülke ise Japonya'dır (Tuncer, 1993: s.15). Türkiye'de ilk çizgi roman, Çocuk Dünyası adlı derginin eki olarak 1940-1943 arasında yayımlanan Kara Maske'dir. 1952'ye kadar haftalık yayımlanan Mandrake, Tarzan; 1948'de Swing, 1950'de 1001 Özel, 1951'de Pekos Bill, 1953'de Koca Teks, gibi haftalık dergiler giderek artmıştır (Tuncer, 1993: s.24). 1959-1976 döneminde Karaoğlan, Timur, Kahramanlar, Akbulut Kaan, Ogan gibi yerli yapıtlar ön plana çıkmıştır (Tuncer, 1993: s.25).

1.3.6. Resim ve Estetik

Resim, bir kitapta bütünü tamamlarken kullanılış amacına göre anlatımı güçlendirmektedir. Resme gereğinden çok yer vermek okuyucuyu tembelliğe yöneltmektedir. Az resim olması ise hayal gücü ve estetik üretim yollarını tıkamaktadır.

Resimlemede göz önünde tutulması gereken bazı özellikler vardır. Resmin niçin yapıldığı ve nerede kullanılacağı kararı verilirken yayının edebi türü, baskı tekniği, kullanılacak kağıt türü ve maliyeti göz önüne alınmaktadır. Yayının sunulduğu çocuğun yaşı, eğitim ve çevre etkileri göz önüne alınarak grafik anlatım türünün seçilmesi gerekmektedir. Resmin amacı, metne yönelik motivasyonu en üst düzeye çıkarmaktır. Çocuğu etkileme gücüne sahip unsurlarla çocuğun zihninde oluşturulmak istenen kavramlar, hayal gücüne de önemli yer bırakacak tarzda resimlendirilmelidir. Kitap bir değer olarak sevmeye yardımcı olmalıdır. Kitabın görünüşü istek ve özen yaratmalı, kitabı bir arkadaş saydıracak titizlik gösterilmelidir (Kırtunç, 1987: s.110).

Çocuğun kitapla tanışmasında, kitabı sevmesinde, kitapla birlikteliğinin uzun sürmesinde aile, öğretmen, okul ve kurumlara bazı görevler düşmektedir. Çocuğun kitap okuması isteniyorsa, aile içinde çocuk kitapla tanıştırılmalı, kitap okumaya

özendirilmelidir. Kitap okumayan bir ailenin çocuğu da büyük bir olasılıkla kitap okumayacaktır. Aile, çocuğu çevredeki kütüphanelere götürmeli, çocuğun yaşına uygun kitap almalı, ders kitapları dışındaki kitapları okuması için de desteklemelidir. Öğretmen kitap okumalı, öğrencinin düzeyine uygun kitaplar önermeli, öğrenciyi kitap okumaya özendirmelidir.

1.4. Çocuk Edebiyatı Düzenlemeleri

Çocuklar için hazırlanan her türlü yayın içeriği zaman içerisinde tartışılır hale gelmeye başlamıştır. Burada yayıncıların ekonomik kaygılarından dolayı çocukların duygusal, bilişsel gelişimlerini göz ardı etmeleri kadar kendi siyasi ve dini düşüncelerini yayma çabaları da önemli bir rol oynamaktadır.

1.4.1. Dünyada Çocuk Edebiyatı Düzenlemeleri

Tarihin seyri içinde çocuklara karşı özenin ve çocukların korunmasının kapsamı ve biçimi çok değişik bir görünüm sergilemektedir. Bu değişiklikler toplumun ekonomik, sosyal, kültürel gelişimine, örgütlenmesine ve toplum içindeki egemenlik koşullarına daima bağlı olmuştur. Bu sebeptendir ki toplumun amaç ve ereği üzerindeki tartışmaların ekonomik, sosyal, kültürel anlayışlara ve teknik gelişmelerle paralellik gösteren sonuçlarına uygun olarak çocukların korunmasının ereği, koşullarıyla ölçüsü ve biçimi için ileri sürülen fikirler ve gerekçeleri artsız aralıksız değişmektedir. O halde toplumda çocukları koruma zorunluluğu, zamana, yere ve o toplum düzenindeki düşünsel çatışmalarla, ruhsal değişikliklere sıkı sıkıya bağlı bir sorun olarak bulunduğundan, her toplum kendisine özgü çocukların korunmasını zorunlu kılan bir anlayışı vardır (İnan, 1980).

Okul öncesi eğitim ile ilgili ilk hukukî düzenlemelerin Birlik ülkeleri içerisinde Fransa'da 1837'de, İspanya'da ise 1857'de yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunların dışındaki Avrupa ülkelerinin çoğunda hukukî düzenlemelere 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında rastlanmaktadır. Birkaç ülkede ise ilk hukukî düzenlemelerin 20. yüzyılın birinci yarısında yapıldığı görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 2005).

En kapsamlı kuralların 1954 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde uygulandığını görmekteyiz. **Çizgi Roman Yayın Kuralları** editörlerin uymaları gereken kurallarından, evlik ve seks konuların işlenmesine, din ve giyim nasıl yer alması gerektiğine kadar birçok konuyu yasaklamış ve standart hale getirmiştir. Ayrıca çizgi romanlarda reklamlarla ilgili uyulması gereken kurallarda açıklanmıştır (Tuncer, 1993: ss.88-94).

1.4.2. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Düzenlemeleri

Türkiye’de çocuklara yönelik yayınların düzenlenmesinde “Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu” ile düzenlenmektedir.

Başbakanlık bünyesinde oluşturulan bir yetkili kurul 18 yaşından küçükler için belirlenen eserlerin muzır olduğu hakkında bir karar vermektedir. Bu kurul, Milli Güvenlik Kurulu tarafından seçilecek, Başbakanlık tarafından en az onbeş yıl kamu hizmeti yapmış kişiler arasından seçilecek, Adalet Bakanlığı tarafından idari nitelikte görevlerde bulunan hakim ve Cumhuriyet savcılarını arasından seçilecek, İçişleri Bakanlığı tarafından üst kademe yöneticileri arasından seçilecek birer üye, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından, Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri arasından seçilecek iki üye, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca tıp dalından seçilecek bir üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, güzel sanatlar dalında ün yapmış kişiler arasından seçilecek bir üye, Yüksek Öğretim Kurulunun, sosyal bilimler dalında akademik kariyer yapmış ve en az doktor unvanını almış üniversite öğretim elemanları arasından seçeceği bir üye, Diyanet İşleri Başkanı tarafından Din İşleri Yüksek Kurulu üyeleri arasından seçilecek bir üye, Ankara, İstanbul ve İzmir Gazeteciler Cemiyetlerinin tespit edecekleri birer basın mensubu aday arasından Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünce kura ile tespit edilecek bir üye, olmak üzere 11 üyeden oluşmaktadır.

Bir aydan az süreli yayınlar ile sinema ve her türlü film afişleri, ilanlar, fotoğraflar, kabartma ve her türlü posterler, kartpostallar, takvimler hariç olmak üzere kurulca tetkik edilerek küçükler için muzır olduğuna karar verilmiş basılmış eserlerin sahiplerine, sorumlu müdürlerine ve telif hakkı sahiplerine, basılmış eserlerin küçüklerin maneviyatına muzır olduğu kurulca tebliğ edilir. Tebligat

üzerine eser sahipleri, telif hakkı sahipleri ve sorumlu müdürler, ellerinde mevcut eserlerin ön kapaklarına "Küçüklere zararlıdır" damga veya işaretini basmak zorundadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK DERGİCİLİĞİNİN DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ

2.1. Dünyada Çocuk Dergiciliğinin Gelişimi

Çocuk dergiciliğini genel basın tarihi gelişimden ayrı değerlendirmek mümkün değildir. Çıkış itibariyle toplumun belirli bir kesimine hitap eden yayınlar zamanla herkese hitap etme arayışına girmiştir. Herkesi aynı yanında buluşturma imkanı olmadığı için çocuklara, gençlere, kadınlara, meslek gruplarına ve spor branşlarına gibi birçok alana özgü gazeteler ve dergiler çıkarılmaya başlanmıştır.

19. yüzyılın ilk yarısında çocuk dergileri genellikle öğretici yazılara, dinsel içerikli masal ve hikayelere yer vermişlerdir. Hayal ürünü yazıların yanı sıra olgusal ve gerçekçi yazılar 19. Yüzyılın ikinci yarısıyla beraber çocuk dergilerindeki yerlerini almaya başlamışlardır. Çıkış itibariyle dar ve seçkin bir kesime seslenen çocuk dergileri, içerik bakımından meydana gelen değişimlerle birlikte daha geniş kitlelere ve orta tabakaya ulaşmaya başlamışlardır. Orta tabaka halk çocuklarının gereksinim ve ihtiyaçlarını karşılama çabası içerisine giren çocuk dergileri güncel ve toplumsal sorunlara ilişkin konulara yönelmeye başlamışlardır (Oğuzkan, 1987: s.27).

Avrupa'da çocuk dergilerini basımı dergiciliğin ortaya çıkışından(1672) yaklaşık olarak yüzyıl sonraya denk gelmektedir. 18. Yüzyılın başında Almanya'da yayınlanmaya başlayan "Leipziger Wochenblatt für Kinder" adlı ilk çocuk dergisi olarak kabul edilir. Bu dergide mektuplar, fabllar, doğa olaylarını anlatan yazılar, hikayeler yayınlamıştır (Şimşek, 2001).

Çocuk dergiciliği alanında ilk ve önemli girişimler Amerika ve İngiltere'de gerçekleşmiştir. İngiltere'de ilk çocuk dergileri 18. yüzyılda yayınlanmaya başlamıştır. 1860'lara kadar devam eden bu süreçte; Juveline Magazine, The Children's Magazine gibi birçok dergi yayın hayatına girmiştir. Bunların hepsinin ortak özelliği ahlaki ve öğretici içeriğe sahip olmalarıdır. Başlıca amaçları bilgi

vermek ve öğretmek olan bu dergilerden sonra 19. yüzyılın ortalarında çıkan The Charm ve The Boy's Own Magazine gibi hayale ve yaratıcılığa önem veren dergiler yayınlanmaya başlamıştır. İngiltere'nin çocuk yazınına en önemli katkıyı veren ve ünü tüm dünyaya yayılan dergi 1986 yılında yayınlanmaya başlayan The Boy's Own Paper olmuştur. Duygusal hikayelerin ve serüven hikayelerinin yanı sıra, bilim-kurgu hikayelerinin öncüsü sayılan Jules Verne'nin birçok eserine de yer verilmiştir. The Boy's Own Paper yaklaşık olarak yüzyıl boyunca yayın hayatına devam etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuk dergilerinin çıkışı Pazar Okulu (Kilise Okulu) hareketinin başlaması dönemine rastlar. The Children's Magazine, The Child's Friend, The Little Pilgrim gibi çocuk dergilerinin amacı çocuklara dinsel toplulukların düşünce ve inancını yansıtmak olmuştur.

ABD'de de İngiltere'de olduğu gibi, çocuk yazınındaki gelişmeler 19. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Bu dönemde yayınlanan The Riverside Magazine, Our Young Folks ve St. Nicholas Magazine dergileri Mark Twain, Jack London, Longfellow Lowell gibi Amerikan edebiyatına yön veren birçok yazar ve şairin eserleri yayınlanmıştır (Oğuzkan, 1987: s.26). Amerika Birleşik Devletleri'nde en çok bilinen ve en uzun süre yayın hayatına devam eden çocuk dergisi The Youth Companion'dır. Dergi içerik olarak dindarlık, erdem ve kardeşliği ön plana çıkarmakta idi. Uzun yıllar ahlaki hikayeler, yardımseverlik, dini öğelerle hareket eden dergi 1860'larla birlikte laik bir anlayışla yayın hayatına devam etmiştir (Pflieger, 2014). 1827'den 1929'a kadar geçen süre içerisinde devam eden The Youth's Companion adlı dergi bir yayın ilkesi olarak ölüm, sevişmek (aşk), tütün ve alkol gibi konulara yer vermemeyi benimsemiştir (Oğuzkan, 1987: s.27). R.Gordon Kelly'e göre dergi demokrasinin çocuklarına eğlence sağlamıştır (Kelly, 2014).

İslam Dünyasında Çocuk Dergiciliğinin çıkışı ve gelişimi Batıyla paralellik göstermemektedir. Dergiler içerik bakımından büyük sermaye gruplarının kendi temel felsefesini taşıyan kişilerin düşünce ağırlığı içinde yayınlanmaktadır. Belirgin olarak öne çıkan Mısır'da yayınlanan Kaptan Semir adlı dergidir. 30 yılı aşkın bir zamandır yayınlanan dergide batı çizgileri ağırlıktadır ve batının seçkin örneklerini yayınlamaktadır (Öztürk, 1987: s.652).

2.2. Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin Gelişimi

Ülkemizde yayınlanan ilk çocuk dergisi “Mümeyyiz” dir (Ciravoğlu, 2000: s.183). Dergi yayın hayatına 1869 yılında başlamıştır.“ Çocuklara Mahsus Gazete” ibaresiyle yayınlanan gazete dört sayfalıktı. Ardından yayınlanmaya başlayan “Hazine-i Etfal” (1875) gibi Tanzimat dönemine rastlamaktadır. Tanzimat döneminin bir diğer dergisi 1875 yılında Sadakat adlı günlük gazetenin aynı adla yayınlanan çocuk dergisidir. Ayine adlı dergi hem çocuklara hem de kadınlara yönelik olarak 1875 yılında Selanik’te yayınlanmıştır. Batılı tarz dergilerin başında gelen Arkadaş dergisi 1876 yılında yayınlanan son Tanzimat Dönemi çocuk dergisidir.

Mutlakıyet Dönemi çocuk dergiciliğini gelişme dönemi olarak kabul edilir. Tercüman-ı Hakikat Mutlakıyet Dönemi çocuk dergilerinin başında gelmektedir. Dergi ağırlıklı olarak ortaokul öğrencilerine yönelik yazılar içermekteydi. Şemsettin Sami tarafından kadın ve çocuklara yönelik Aile dergisini, Batı dillerinden çevirilerin yapıldığı Bahçe dergisi takip eder (1880). Osmanlı Dönemi çocuk dergiciliğinde ikinci uzun soluklu olan Ahmet Mithat tarafından hazırlanan dergi 1897 yılında yayınlanmaya başlamış ve 166 sayı boyunca çocuk okurlarıyla buluşmuştur. Mutlakıyet dönemi son dergisi Çocuk Bahçesi olarak kabul edilir (Şimşek, 2001).

1869 yılından 1928 yılına kadar otuza yakın çocuk dergisi yayınlanmıştır. Bu dergiler sırası ile şunlardır: Çocuklarla Arkadaş (1882), Çocuklara Kıraat (1883), Vasıta-i Terakki (1883), Çocuklara Talim (1887) Çocuklara Rehber(1897), Çocuk Bahçesi (1904), Çocuk Duygusu (1913), Mektepli (1913), Çocuk Yurdu (1913), Türk Yavrusu (1913), Çocuk Dostu (1914), Çocuk Dünyası (1914), Bizim Mecmua (1922), Çocuk Postası (1923), Yeni Yol(1923,)Haftalık Resimli Gazetemiz (1924), Sevimli Mecmua (1925), Çocuk Yıldızı (1927), Her Çocuk (1918), Musavver Küçük Osmanlı (1909), Sadakat (1875) (Kür, 1991: s.523).

2.2.1. Tanzimat Dönemi Çocuk Dergileri

Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatının,1860’ta Şinasi’nin Agah Efendi ile birlikte çıkarttıkları Tercüman-ı Ahval gazetesi ile başladığı kabul edilmektedir. Edebiyat ve basın dünyamızda ilkleriyle ön plana çıkan dönemde; İlk resmi gazete:

Takvim-i Vekayi (1831 İlk yarı resmi gazete: Ceride-i Havadis (1840), İlk özel Türkçe gazete: Şinasi, Agah Efendi, Tercüman-ı Ahval (1860), İlk mizahi gazete: Teador Kasap, Diyojen (1870), İlk eleştiri: Namık Kemal, Tahrib-i Harabat, İlk makale: Şinasi, Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi, İlk yazılan tiyatro: Şinasi, Şair Evlenmesi (1859), İlk oynanan tiyatro: Namık Kemal, Vatan Yahut Siliste, İlk yerli roman: Şemsettin Şinasi, Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (1872), İlk çeviri roman: Yusuf Kamil İlk edebi roman: Namık Kemal, İntibah (1876) Paşa, Terceme-i Telemak (1859), İlk çocuk dergisi: Mümeyyiz (1969).

Batıya yöneliş ve gazetenin yayımlanmasıyla yeni düz yazı türleri edebiyatımıza girmiştir. Makale, söyleşi, fıkra, deneme, eleştiri gibi düz yazı türlerinin yanı sıra öykü, roman, anı ve tiyatro yapıtları da okuyucularıyla ilk kez buluşmuşlardır (Ünlü, 1992: s.185).

Yine aynı dönemde Kayserili Dr. Rüştü'nün 1859 yılında yazmış olduğu "Nuhbe-tül Etfal" isimli Arapça alfabe kitabının arkasında çocukları eğlendirmek amacıyla yazılmış olan çocuk hikayeleri, fabl çevirileri, kısa hayvan öyküleri vardır (Akbaş, 2014). Tanzimat döneminde hız kazanana sosyal değişim çocuk dergiciliğinin doğuşuna yol açmıştır.

Tanzimat döneminin aydınları çocukları eğitebilmek ileriye dönük bir okur kitlesi yaratabilmek çabasıydılar. O dönemde “Dergi” kavramı kesin bir anlam kazanmadığı için bu yayınlara “gazete, mecmua, ceride, risale” gibi adlar verilmiştir. Tanzimat döneminde dergilerin genel özelliklerinden bir tanesi de Fransız edebiyatının konu ve türlerinin verilmesiydi. Yabancı ürünler topluma uyarlanıp aktarılırken bir yandan da Türk toplumunu geleneksel değerleri aranıp öğretilmeye çalışılmıştır. Aynı yapı ve amaç çocuk dergilerinde de ön plana çıkmaktadır (Gencel, 1984: s.185).

2.2.1.1. Mümeyyiz

Bütün bu gelişmelere paralel olarak 3 Ekim 1869 Cuma günü, İstanbul Camlı Han Matbaası'nda 4 sayfalık ilk çocuk dergisi Mümeyyiz basılır (Gencel, 1984: s.186).

Sıtkı Efendi tarafından yayınlanan “Mümeyyiz” in her sayısı farklı bir renkte olup, çocuk eğitimi ağırlıklıydı. Türk basın tarihinde ilk çocuk ve eğitim dergisi olarak değerlendirilen dergi; çocuk eğitimi üzerinde yoğunlaşmaktadır (Şimşek, 2001). Ahlaklı ve çalışkan çocuklar yetiştirmeyi amaçlayan derginin dili ağır ve ağdalıydı. Çalışmanın güzelliği, kin, öfke ve okuldan kaçmanın kötülüğü, temizliğin önemi, içkinin zararları, fakirlere yardımın gerekliliği didaktik bir şekilde anlatılmıştır. Ahlaki yazıların yanı sıra günlük olaylara ve siyasi duruma ilişkin haberlere de dergide yer verilmiştir. Kız çocuklara özel bir bölümde ise ırz ve namusun korunmasının önemine ilişkin vurgular yapılmaktaydı. Çocukların genel olarak kötü yola sapabilecek denetimsiz varlıklar olarak görüldüğü anlaşılmaktadır (Gencel, 1984: s.186).

Oldukça zengin bir içeriğe sahip dergide hem eğitici hem öğretici hem de eğlendirici metinlere yer verilmiştir. O dönemki teknik imkanlar ve siyasi durum göz önünde tutulduğunda oldukça başarılı bir çizgi yakalamıştır (Bayram, 2005: s.499).

2.2.1.2. Arkadaş

1876 yılında yayın hayatına başlayan dergi Şemsi Bey tarafından çıkartılmıştır. Her çocuğun bir ilgi alanı bulunması gerektiğini savunan dergide bayram yerleri, tehlikeli oyuncaklar gibi konular işlenmiştir. Sade bir dilin hakim olduğu dergi imlada da az çok yenilikler yapmıştır (Kür, 1991: s.63).

İlk sayısında yayınlanan çocuk dergilerinin hiçbirisinin kalıcı olmadığını vurgulayan dergi editörü bunu kendilerinin başaracağını belirtmektedir. Bunu sırrının ise beğenilmek olduğunu açıkça ortaya koyan dergi maalesef yayın hayatına sadece bir yıl devam edebilmiştir.

2.2.2. Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergileri

Cumhuriyet dönemi olarak 1928 Türk alfabesinin kabulüyle başlayan ardından 1932 yılında Türk Dil Kurumunun kurulmasıyla devam eden Dil Devrimi’ni başlangıç olarak almaktayız.

Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkındaki Kanun'un 4. Maddesi bütün dergi gazete ve her türlü yayının Türk harfleriyle basılması ve yazılmasının zorunluluğu hakkındadır (Ülkütaşır, 1998: s.75). Bu kanunun uygulanmaya başlamasıyla okuma-yazma seferberlikleri başlamış, yabancı eserler Türkçeye çevrilmiş ve daha fazla insan bunlardan yararlanmışır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çocukların iyi bir eğitim alması esasına dayalı olarak geliştirilen politikalar sonrasında birçok çocuk dergisi yayınlanmaya başlamıştır. Eğitim ve öğretimin ön plana da tutulduğu bu yayınlarla birlikte bilmece, bulmacalar ve fıkralarla eğlence unsuru oluşturulmaya çalışılmışır.

Cumhuriyet döneminde ilk başlarda yayınlanan dergilerde özellikle batıl inancın yanlışlığı, akıllı insanın davranış biçimi, milli bilincin oluşturulması ve vatan sevgisi gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu dönemde dergilerin eğitimciler tarafından hazırlanmış olması eğitime verilen önemi göstermektedir.

Cumhuriyet döneminde ilk çocuk dergiciliği örneklerini veren iki yayıncı Tahsin Demiray ve M. Faruk Gürtunca öğretmenlik mesleğinden gelmeleri sebebiyle çıkardıkları dergilerde salt okul eğitimine yardımcı olmak gibi bir amaç gütmüşlerdir (Gencel, 1984: s.188).

2.2.2.1. Doğan Kardeş

Çocuk dergiciliği tarihimizde 1945'ten başlayarak 1978 yılına kadar devam eden Doğan Kardeş dergisi Şevket Rado ve Vedat Nedim Tör yönetiminde çıkmaya başlamıştır. Geniş bir çocuk-okur kitlesine sahip dergi kendisinde sonra birçok sanatçının keşfine yol açmıştır. 33 yıl boyunca aralıksız yayınlanan dergi çocuğa yaklaşımıyla ilklerle doludur. Yapı Kredi Bankası tarafından çıkarılan dergi aynı bankanın şubeleri aracılığıyla dağıtılmışır.

Doğan Kardeş dergisinin uzun soluklu olmasının ayrıca aile, çocuk ve okul tarafından beğenilmesinin sebepleri arasında; Türkçeyi güzel kullanması, baskısındaki kalite, konuların değişik ve dünyaya açık olması, aynı zamanda çocuğa yaklaşımdaki ciddiyetin etkileri önemlidir.

Çocuklarla direk iletişim kuran dergi yöneticileri sayesinde okur çocuklar dergiyi diğer çocuklara tanıtmaya görevinde üstlenmişlerdir. Çocuklar derginin hazırlanmasına katkıda bulunurken, dergide onların istek ve beğenilerine göre çıkarılmıştır. Çocukların etkin olarak katıldıkları bu tip çalışmalar sonrasında yaratıcı çalışmalar ortaya koymaları özendirildiği gibi çocuklar arası haberleşmede sağlanmıştır. Derginin içeriğinde edebiyat ürünleri, dünyadan haberler, hayvan sevgisi bölümleri önemli yer tutmaktadır (Gencel, 1984: s.194). 1988 yılında tekrar yayın hayatına başlayan dergi çocuklara kaliteli bir içeriği sunmayı hedeflemiştir. Yıllardan süre gelen geleneği gereği eğitim ön planda tutulmaya çalışılmıştır (İlgaz, 1989: s.261).

2.2.2.2. Milliyet Çocuk

Doğan Kardeş dergisinin 1978 yılında yayınına son verilmesi sonrasında doğan boşluğu bir dönem Milliyet gazetesinin eki olarak verilen, ardından Abdi İpekçi'nin önerisiyle bağımız bir dergi olan Milliyet Çocuk doldurmuştur. Baskı kalitesinde kalitesi, sayfa düzeni, dizgisi, çizgi ve resimleri ile ön plana çıkan dergi kendisinden sonra yayınlanan gazete ve banka dergileri için şablon oluşturmuştur.

Yayınlandığı sürece çocukların düşüncelerine önem veren dergi, çocukların istek ve beklentilerini karşılama biçimi ile ticari amacı ön plana çıkarmıştır. Çocukların büyüklerden farklı görülme istemedikleri gerçeğiyle yazılardaki puntolar küçültülmüş normal harfler kullanılmıştır.

Milliyet Çocuk Dergisinde çizgi romanlara çok büyük önem verilmiştir. Dergi çizgi roman biçiminde klasikleri 32 sayfa tam cilt olarak yayınlamıştır. Yabancı çizgi romanların yanı sıra yerli örneklerde kullanılmıştır. Hayal gücünü geliştirici, estetik değeri yüksek bir düzey sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yolla okuyuculara derginin edebi ve bilgi dolu içeriği sevdirmeye ve benimsetilmeye çalışılmıştır. O günün şartlarında beğenilen film kahramanlarının, futbolcuların posterleri dergiyle beraber verilmiş, günün popüler isimleri dergide çocuklara yönelik yazılar yazmışlardır. Milliyet Çocuk dergisi çocuklara armağanlar verirken kupon biriktirmek ya da herkese aynı şeyi dağıtmak gibi ticari kaygıdan uzaklaşarak çocuğun kişisel başarısını ön plana çıkarmıştır. Bu amaç için yarışmalar ve anketler düzenlenmiştir.

1980'e gelindiğinde öğrencilerin akademik başarıyı yakalamaları amaçlanarak çocuk dergiciliğinden uzaklaşmış bir test-sınav dergisi gibi ekler verilmeye yazılar yayınlanmaya başlamıştır (Gencel, 1984: s. 202).

2.2.3. Bankalar Tarafından Çıkarılan Çocuk Dergileri

Bankalar tarafından çıkarılan ilk örneklerden birisi olan Doğan Kardeş dergisinden türünün ilk örneği olması ve kendisinden sonra sadece banka dergilerine değil bütün çocuk dergilerine şablon oluşturması bakımından tek başlık altında incelenmiştir. Bankalar tarafından çıkarılan diğer çocuk dergileri ise aşağıdakilerdir:

Pamuk Çocuk Dergisi: Pamukbank

Başak Çocuk Dergisi: Ziraat Bankası(1983-1991 181 sayı) (İlgaz, 1989: s.261).

Şeker Çocuk: Şekerbank

Çekirge: Garanti Bankası

Başarı: Akbank

Kumbara: İş Bankası

Çağdaş Çocuk: Dış Bank

2.2.4. Diyanet Çocuk Dergisi

Diyanet Çocuk Dergisi T. C. Başbakanlığına bağlı Diyanet İşleri Başkanlığınca yayımlanan bir süreli yayındır. Dergi aylık olarak çıkmaktadır. Dergi hedef kitle olarak 7-14 yaş aralığını belirlemiştir. Uzun bir geçmişe sahip olan derginin Yazı İşleri Müdürlüğünü Faruk Görgülü yürütmektedir.

Diyanet Çocuk Dergisi'yle hedef kitle olan ilkokul öğrencilerine, kurumun yasalarla tanınan görevleri çerçevesinde dinsel ve ahlâkî bilgiler verilmektedir. Dergini tarihsel gelişimi ve içeriğine ilişkin detaylı bilgiler, bir sonraki bölümde yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİYANET ÇOCUK DERGİSİ'NİN 23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI VE KUTLU DOĞUM HAFTASI İLETİLERİNİN İNCELENMESİ

3.1. Diyanet Çocuk Dergisi'nin Tarihçesi

Diyanet Çocuk Dergisi, 1979 yılından itibaren resmî bir kurumun yayın organı olarak yayınlanmaya başlamış ve bugün de yayın hayatını sürdürmektedir. İlk yayınlandığı yıldan itibaren ara vermeden yayın hayatını sürdüren dergi aylık olarak basılmaktadır (Yıldız, 2012: s.368). Dergi çocuklar için eğlendirici, öğretici olmasının yanında, dinî ve millî değerlerimize bağlı bir nitelik taşımaktadır. Diyanet Çocuk Dergisi, 1993 yılına kadar 32 sayfadan oluşmaktadır. 1993 yılının ilk sayısı ile birlikte sayfa sayısı da artmış ve 48-49 sayfa olarak bugüne kadar yayın hayatına devam etmiştir.

Diyanet Çocuk Dergisi, aylık 50 binlik tirajı ile çocuk dergileri içerisinde en çok satan dergiler arasındadır. Ancak dergi diğer süreli yayınların satıldığı yerlerde, gazete-dergi satılan büfelerde bulunmamaktadır. Dergi abone sistemi ve diyanet teşkilatına bağlı müftülükler kanalıyla dağıtılmaktadır (Yıldız, 2012: s.373-374).

Diyanet İşleri Başkanlığı 4 Mart 1924 yılında Diyanet İşleri Reisliği adıyla kurulmuştur (429 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun). Dini hizmetlerin politikanın dışında tutulması amaçlanarak Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığına bağlı olarak çalışmasına devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sında genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı için, "laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanunda gösterilen görevleri yerine getirir" (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) denilmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi Diyanet İşleri Başkanlığının tüm yayınları Anayasanın laiklik ilkesi doğrultusunda hükümetlerden ya da siyasi oluşumlardan etkilenmeden

devam etmelidir. Günlük siyasi kaygıların uzağında milletin değerleri doğrultusunda istikrarlı bir şekilde yayın hayatına devam etmesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle yasada çizilen sınırlar temel alındığında Diyanet İşleri Başkanlığının tüm yayınlarının, güncel politik çıkarların dışında, laiklik ile çelişmeyecek biçimde yürütülmesi gerektiği görülür. Ancak Türkiye’de laiklik ilkesi yorumunun tartışıldığı ve uygulamalarının zaman zaman değişiklik gösterdiği dönemlerden biri olan 2001 yılında çıkarılan bir kanun Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarında hükümetin etkisini ortaya koymaktadır:

Diyanet İşleri Başkanlığının, dini yayın işlerini yürütmek amacıyla kurulmuş olan Dini Yayınlar Döner Sermaye İşletmesinin sermayesi on iki trilyon liraya çıkarılmıştır. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Dini Yayınlar Döner Sermayesinin limitini aşan geçmiş yıl karlarının tamamı tahsis edilen sermayeye mahsup edilir. Bu miktar Maliye Bakanlığı’nın görüşü alınarak, Bakanlar Kurulunca beş katına kadar artırılabilir. Döner sermayenin işletilmesinden doğan karlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaşıncaya kadar döner sermayeye eklenir (Diyanet İşleri Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Dini Yayınlar Döner Sermaye İşletmesi Madde 31 - Değişik madde: 07/12/2001 - 4724 S.K./1. md.).

Bu kanun 57. Dönem V. Ecevit Hükümeti sırasında çıkmış ve uygulanmıştır. 2003 yılından itibaren I.ve II. Erdoğan Hükümetleri kurulmuştur. 59. ve 60. Dönem Hükümetleri sırasında da laiklik ilkesine bakış ve uygulamalar tartışılmaya devam etmiştir. Bu tartışmalardan birisi de Kutlu Doğum Haftası ile ilgilidir.

Kutlu Doğum Haftası, Nur Cemaati girişimi ile Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 1989 yılında başlatılan, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından da desteklenerek sadece Türkiye’de resmiyet kazandırılarak her yıl farklı gündem ile Hz Muhammed’in anlatılmasının amaçlandığı ve doğum gününün miladi takvime göre 20 Nisan kabul edilerek kutlandığı ifade edilen bir etkinlik haftasıdır. Etkinlik son yıllarda 14-20 Nisan tarihleri arasında yapılmaktadır.

Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri 1989’da hicri takvime (Hicret olayı ile başlayan ay takvimine) göre, Mevlit Kandili’nin peşi sıra düzenlendi. Ancak 1994

yılından itibaren, diğer dini günlerin aksine miladi takvime (İsa'nın doğumunu başlangıç kabul eden güneş takvimi) göre kutlanmaya başladı. AKP iktidarı ile birlikte devlet kurumlarının yayınlanan genelgeler ile katılımı artırılarak ülke çapında daha geniş çaplı organizasyonlar düzenlenmeye başlandı. Dünyada İslam peygamberi Muhammed'in doğumu için bu tarihi kabul eden ve bu şekilde kutlayan Türkiye'den başka bir ülke yoktur (<http://www.gazetevatan.com>, Erişim: 10.06.2015).

Çalışmamız 1999 yılından 2002 yılının sonu kadar yönetimde olan Koalisyon Hükümetine, ardından 2003 yılından itibaren Erdoğan Hükümetine bağlı kalan Diyanet İşleri Başkanlığının çıkardığı Diyanet Çocuk Dergisinin Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasına bakışını ve yer veriş biçimi ile içeriğindeki yoğunluğu ele almaktadır.

3.2. Araştırmanın Konusu

Tezde Diyanet Çocuk Dergisinin 2001-2015 yılları arasında yayınlanan Nisan ayı sayılarında yer alan konuları ve temaları incelenmektedir. Çalışma ile 2001-2015 yılları arasında Nisan ayı sayılarında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasının yer alış tarzını incelemek amaçlanmaktadır.

Bu genel amaç doğrultusunda şu alt sorunlara yanıt aranmıştır:

- 1- Diyanet Çocuk Dergisinin Nisan ayı sayılarında hangi konulara ne oranda yer verilmiştir?
- 2- Bu sayılarda yer alan konular hangi tür formatlar içerisinde verilmiştir. Bu türlerin yıllara göre dağılımında belirgin farklılıklar var mıdır?
- 3- Söz konusu sayılarda yer alan konuların sunumunda resimlere yer verilmiş midir? Yıllara göre resimlerin içeriğinde ve sayısında belirgin bir fark var mıdır?
- 4- Bu sayılarda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Kutlu Doğum konularına ilişkin içeriklerde dağılım nasıldır? Bu içerikler hangi tür formatlarda sunulmuştur? Bu içeriklerle ilgili ne tür görsel öğeler hangi yoğunlukta sunulmuştur? Bu sunum hangi temalarla yapılmıştır?

3.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmada, 2001-2015 yılları arasında yayınlanan Diyanet Çocuk Dergisinin Nisan ayı sayıları yoğun olarak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftası iletileri incelenmiştir.

Bu çalışma öncelikli olarak Diyanet Çocuk Dergisi ile sınırlandırılmıştır. Derginin 2001-2015 yılları içerisindeki değişikliklerini incelemek mümkün olmuştur. Dergi, hedef kitlesine yönelirken çeşitli ekonomik ya da satış kaygıları taşımamıştır. İçeriğindeki her türlü değişikliği salt ekonomik veya satış kaygıları dışındaki sebeplere bağlı olarak değerlendirebilme olanağı sunmaktadır. Resmi organlara bağlı olarak yayınlanması içeriğindeki değişiklikler yorumlarının resmi tutum dışında bir gücün varlığının olması ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Hepsinden önemlisi genel çocuk dergiciliği içeriğine uygun olarak çocukluğu bir evre olarak görüp, çocukların gereksindiği mizah, şiir, resim, masal vb. içerik çeşitliliğinde sunduğu için seçilmiştir. Ayrıca devlet organı olan bir kurumun çocuk dergiciliğindeki içerik oluşumuna nasıl yön verdiği de incelenmek istenmiştir.

Derginin yalnızca Nisan ayı sayılarının seçilme gerekçesi ise bu ayın bir ulusal bir de dinsel kutlama haftasını içermesi ve dolayısıyla 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasının içerikte ve sunumda kapladığı yeri incelemek nedenleri etkili olmuştur. Diyanet Çocuk Dergisinin, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Kutlu Doğum Haftasına genel bakışı Diyanet İşleri Başkanlığının kuruluşu ve işleyişi temelli ilkeler ve hedefler bakımından değerlendirilirken resmi ideoloji içerisinde aşağıdaki şekilde yer alması gereği yorumlanmıştır.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı: 23 Nisan 1920 yılında TBMM'nin açılmasıyla beraber Hakimiyet-i Milliye bayramı kutlanmaya başlanmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında yetim ve öksüz kalan çocukları bir sevindirmek amacıyla 1929 yılından itibaren Çocuk Bayramı kutlanır olmuştur. 23 Nisan 1935 yılından itibaren bu iki bayram birleştirilerek o gün tatil ilan edilmiş ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır (Akın, 1997: s.93).

Ulusal Egemenlik devletinin gücü olan egemenliğin doğrudan doğruya ulusa ait olmasıdır. Bu genel tanım ilk Meclisin açılmasıyla beraber bugüne kadar değişmeden gelmiştir. Kuruluşunu Türkiye Cumhuriyetin temeli olan laiklik ilkesinden alan Diyanet İşleri Başkanlığının yayınladığı Diyanet Çocuk Dergisinin Ulusal Egemenliğe bakışının yukarıdaki ifadelere uygun olarak ele alması beklenmektedir.

Kutlu Doğum Haftası: Hz. Muhammed'in doğum tarihinin Miladi Takvime göre belirlenmesi sonucu 1989 yılından itibaren Türkiye Diyanet Vakfı ile Diyanet İşleri Başkanlığı, Peygamberin insanlığa verdiği değerleri ve anlamını anlatmak için 14-20 Nisan tarihleri arasını Kutlu Doğum Haftası olarak kutlamaya başlamıştır. (<http://www.gazetevatan.com>, Erişim: 10.06.2015).

3.4. Araştırmanın Varsayımları

Diyanet İşleri Başkanlığının yasal görevi çerçevesinde toplumun her türlü inanç ve ahlak değerlerini karşılama görevinden yola çıkarak hiçbir siyasi görüş ve düşüncenin etkisinde kalmadan Kutlu Doğum Haftasını kutlaması ve Diyanet Çocuk Dergisinde de aynı ilkelerde yayın yapması beklenmektedir.

3.5. Araştırmanın Önemi

Diyanet Çocuk Dergisinin resmi kurumlarca yayımlanması, dolayısıyla içeriğini ve içeriğin sunumunda yıllara göre ortaya çıkacak dağılımı yorumlamada Türkiye'nin siyasal yapılanmasına dikkat çekeceği için önemli olduğu düşünülmektedir. Böylelikle derginin içeriğinin yapılandırılmasında mevcut siyasal iktidarların ve siyasal sürecin doğrudan ya da dolaylı etkilerini, yönlendirmelerini görmenin mümkün olacağı düşünülmektedir.

Çalışma, ayrıca çocuk dergiciliğini iletişim bilimleri literatürü içerisinde inceleyerek, gazete, radyo, televizyon, sinema gibi medya mecralarının yanında dergiciliği de konumlandırmış olmaktadır. Böylece tez, çocuklara yönelik bir dergiyi inceleme nesnesi yaparken, eğitim bilimleri ile iletişim bilimleri alanlarını kesiştirmektedir.

3.6. Araştırmanın Yöntemi

Tezin temel yöntemi niceliksel içerik analizidir. Atabek'in belirttiğine göre, içerik çözümlemenin niceliksel (kantitatif) özeliği çeşitli sayılabilir unsurların var olduğunu gösterir. Sözcükler, cümleler, resimler vb.leri sayılabilecek unsurlardandır. Çözümleme birimi (unit of analysis) bu unsurların adıdır. Sayılabilir olan çözümleme birimi sayılmak suretiyle elde edilecek niceliksel değer araştırmacının araştırdığı özeliği açıklar nitelikte olmalıdır. Sınıflandırma (catagorisation) çözümleme birimi ile doğrudan ilişkili bir diğer unsurdur. Sayılan çözümleme biriminin sonuçlarının hangi sınıflara gireceği araştırmacının amacına göre değerlendirilmelidir (Atabek, 2014). Dergideki türler, türlerin içerikleri, resim kullanımı ve içerikleri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve Kutlu Doğum Haftası ile ilgili bütün türler ve bu türlerin içerikleri ve resimlerin kullanımı yüzdeler olarak tablolarla ifade edilmiştir. Bu tablolar “bulgular” bölümünde yorumlanmıştır.

3.7. Araştırmanın Bulguları

Çocuk Dergisinin 2001-2015 yılları arasındaki Nisan sayıları nicel incelemeye konu olmuştur. İnceleme; Sayfa Sayısı, Dergi Editörü, Dergi Editörünün Yazısının Konusu, Dergideki Türler, Dergideki Tüm Yazıların İçerikleri, Kapakta Resim Kullanımı, Dergideki Kapak Resminin Türleri, Dergideki Kapak Resminin Konusu, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı, Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Yer Aldığı Sayfa, Kutlu Doğum Haftasının Yer Aldığı Sayfa, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Sayfa İçindeki Yeri, Kutlu Doğum Haftasının Sayfa İçindeki Yeri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Metinlerinde Resim Kullanımı, Kutlu Doğum Haftası Metinlerinde Resim Kullanımı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile İlgili Resimlerin Türleri, Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Resimlerin Türleri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Sayfa İçindeki Yeri, Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Sayfa İçindeki Yeri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin İçerik Özelliği, Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin İçerik Özelliği, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Metinle İlişkisi,

Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Metinle İlişkisi, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Rengi, Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Rengi, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinde Yer Alan Haber Aktörlerinin Sayısı, Kutlu Doğum Haftası Resimlerinde Yer Alan Haber Aktörlerinin Sayısı içeriğinden yapılmıştır. Bulgular değerlendirilmesi tabloların sunumu içerisinde yapılmıştır.

Tablo 3.1. Dergilerdeki Toplam Sayfa Sayısı

Yıllar	Sayfa Sayısı
2001	49
2002	49
2003	49
2004	49
2005	49
2006	49
2007	49
2008	49
2009	48
2010	49
2011	49
2012	48
2013	48
2014	49
2015	49

İncelenen sayılarda Diyanet Çocuk Dergisinin 2009, 2012- ve 2013 yıllarında 48 sayfa diğer yıllarda ise 49 sayfa olarak yayınlandığı görülmüştür. Yani incelenen yıllar içinde 3 yılda sayfa sayısı 1 sayfa azalmıştır.

Tablo 3.2. Derginin Editörü

Yıllar	Derginin Editörü
2001	Gaffar Tetik
2002	Gaffar Tetik
2003	Abdubaki İşcan
2004	Abdubaki İşcan
2005	Abdubaki İşcan
2006	Abdubaki İşcan
2007	Abdubaki İşcan
2008	Abdubaki İşcan
2009	Abdubaki İşcan
2010	Abdubaki İşcan
2011	Faruk Görgülü
2012	Faruk Görgülü
2013	Faruk Görgülü
2014	Faruk Görgülü
2015	Faruk Görgülü

Diyanet Çocuk Dergisinin editörü 2001 -2002 yıllarında, Gaffar Tetik, 2003 - 2010 yılları arasında Abdubaki İşcan ve 2011 yılından itibaren Faruk görgülü olmuştur. Derginin editörü aynı zamanda Avrupa Diyanet Dergi, Diyanet Dergi ve Diyanet İlim Dergisinde de Sorumlu Yazı İşleri Müdürü olarak görev yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında editörün köşe yazısı Diyanet İşleri Başkanlığının duruşunu ve olaylara bakışını yansıtacak güçte ve değerdedir. İnceleme yapılırken Derginin Yazı İşleri Müdürünün köşe yazılarının konuları bakımından ayrıca değerlendirilmiştir.

Tablo 3.3. Dergi Editörünün Yazısının Konusu

Yıllar	Editörün Yazısının Konusu
2001	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
2002	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
2003	23 Nisan
2004	Baharın Gelişi
2005	Baharın Gelişi
2006	Kutlu Doğum
2007	Kutlu Doğum
2008	Kutlu Doğum
2009	Kutlu Doğum
2010	Kutlu Doğum
2011	Kutlu Doğum
2012	Kutlu Doğum
2013	Kutlu Doğum
2014	Kutlu Doğum
2015	Kutlu Doğum

İncelen sayılarda dergi editörünün köşe yazı içeriklerinin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramından Kutlu Doğum Haftasına doğru kaydığı görülmüştür. 2001 yılındaki başyazıda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının hem Cumhuriyetin temellerin atıldığı hem de bir çocuk bayramı olarak dünyada eşsiz olduğu, 1979 yılının UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından çocuk yılı olarak ilan edildiği aktarılmıştır. 2002 yılında başyazıda bir önceki yıl gibi tek konu olarak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını ele alınmış ve 1981 yılından itibaren dünya çocuklarıyla beraber kutlandığı vurgulanmıştır. 2003 yılında önceki yıllardan farklı olarak derginin başyazısı editörün imzasıyla değil Diyanet Çocuk Dergisi imzalı olarak yayınlanmıştır. Yine bu yıl 23 Nisanın çocukların bir araya gelip kardeşlik duyguları içerisinde savaştan uzak, sevgi dolu bir dünya isteğinde oldukları bir gün olduğu dile getirilmiştir. Atatürk, Ulusal Egemenlik, Meclis ya da Cumhuriyet sözcükleri yazıda geçmemiş ve günün bir bayram olduğuna dair bir ifadeye de yer verilmemiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere Türkiye’de 2002 yılında meydana gelen hükümet değişikliği 2003 yılından itibaren Diyanet Çocuk Dergisinin başyazısıyla beraber, ileriki değerlendirmelerde de görülebileceği gibi, tüm içeriğini etkilemeye

başlamıştır. Artık hem 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın sunulduğu değişmeye başlamış ve hem de ayrılan sayfa sayısı azalmıştır. 2004 yılında başyazının konusu baharın gelişi olarak belirlenmiştir ve sadece buna yönelik hazırlanmıştır. 2005 yılında da bir önceki yıl gibi sadece baharın gelişi işlenmiştir. 2006 yılının köşe yazısında Kutlu Doğum Haftası ele alınmış ve gül bitkisinin simgesel olarak Hz. Muhammed'i ifade ettiği ve kokusunun onun ter kokusuna benzediğini açıklamıştır. 2007 yılında köşe yazısı Kutlu Doğum Haftası ve Mevlit gecesidir. Mevlit gecesinin Müslümanlar için bayram günü olduğu vurgulanmıştır. Yazıya 'Mevludünüz Mübarek Olsun' denilerek son verilmiştir. Ancak hicri takvime göre Mevlit Kandili Peygamberin doğumu olan Rebiul-evvel ayının 11. ve 12. günleri arasındaki gecedir ve 2007 yılında Mevlit Kandili Nisan ayında değil 30 Mart tarihinde kutlanmıştır. 2008- 2015 yılları arasında da köşe yazısı Kutlu Doğum Haftası içeriklidir ve önceki yıllar gibi tam sayfa üzerindedir.

Tablo 3.4. Dergideki Türler

Yıllar	Türler										
	Haber	Köşe yazısı	Masal	Şiir	Test-anket	Boyama	Bilmece	Okurlardan	Çizgi roman	Ansiklopedik bilgi	Toplam
2001	8	6	2	1	2	1	4	22	3	16	65
2002	6	3	4	1	-	1	5	17	3	17	57
2003	7	5	2	1	1	1	9	28	3	11	68
2004	5	8	+	-	-	1	9	25	2	27	81
2005	-	9	4	-	1	1	10	23	2	18	68
2006	-	9	3	-	2	1	13	10	2	6	46
2007	-	4	8	2	2	1	8	28	2	10	65
2008	-	2	11	1	-	-	8	20	2	10	54
2009	-	9	1	10	-	-	6	38	3	7	74
2010	-	2	3	11	-	-	11	42	5	3	77
2011	-	8	2	1	1	-	13	20	6	2	53
2012	-	6	2	3	1	-	14	36	5	1	68
2013	-	7	5	5	-	-	4	10	3	-	34
2014	-	3	5	6	-	-	4	18	8	-	44
2015	-	6	5	2	-	-	6	30	9	1	59

Diyanet Çocuk Dergisi'ndeki türler çağdaş çocuk dergiciliğine uygun bir formatta hazırlanmıştır. Okuyucularını öğrenirken eğlenmeleri sağlanmaya çalışılmış, hedef kitlenin ilgisi doğrultusunda masallar ve bilmecelere yer verilmiştir. Çocuk dergiciliğinin olmazsa olmazlarından olan çizgi romanlar dergide her zaman yer almıştır. Masallar, bilmeceler, okurlardan gelen mektup ve her türlü içerik, ayrıca ansiklopedik bilgi sunan türler yıllara göre yorumlanabilir nicelik değişiklikleri yaratmadan yer almışlardır. Yıllara göre değerlendirme yapılırken 2005 yılından itibaren haber bölümlerinin olmadığı görülmüştür. Haber aktarımının olmaması derginin kısmen içeriğinde yoruma yönelik içeriğe ağırlık verdiğini göstermektedir.

Tablo 3.5. Dergideki Tüm Yazıların İçerikleri

Yıllar	Yazıların İçerikleri									
	Doğa	Atatürk Cumhuriyet	Kutlu doğum	Din-ahlak	Tarih	Bilim Teknoloji	Mizah	Sağlık	Coğrafya	Toplam
2001	5	6	1	4	2	2	7	2	1	30
2002	3	8	1	3	6	3	4	1	1	30
2003	2	7	2	3	8	-	5	2	2	30
2004	2	4	1	7	10	10	4	1	-	40
2005	1	3	5	5	11	2	8	-	-	35
2006	-	1	8	2	-	6	21	1	-	39
2007	5	2	8	1	-	2	13	2	-	33
2008	3	1	5	2	5	3	21	1	1	42
2009	3	1	6	5	4	6	4	-	2	31
2010	1	3	5	7	2	3	2	1	-	24
2011	-	1	9	5	1	2	1	1	-	20
2012	-	-	13	3	-	1	-	1	-	18
2013	1	-	12	6	-	1	4	-	-	24
2014	-	-	5	8	2	1	2	-	1	19
2015	3	-	3	8	1	2	2	-	-	19

Dergideki tüm yazıların içerikleri incelediğinde Atatürk ve Cumhuriyet başlığındaki içeriğin 2004 yılıyla beraber azalmaya başladığı görülmektedir. Tüm

içerik içerisinde Atatürk ve Cumhuriyet içeriği 2004 yılına kadar ortalama %25’lerde iken 2006 ve 2008 yıllarında 1(bir)adet içerikle toplam içerikte %2,5’lara kadar düşmüştür. Kutlu Doğum Haftası içerikleri 2005 yılından önce 1(bir) içerikle tüm içerikte %3’lerde iken 2005 yılıyla beraber artmaya başlamış ve tüm içerikte 2007 yılında yaklaşık olarak %25’e kadar çıkmıştır. İçerik toplamlarına ve oranlarına bakıldığında 2004 yılıyla beraber Atatürk ve Cumhuriyet içerikli yoğunluk yerini Kutlu Doğum Haftasına bırakmıştır. 2012 yılından itibaren de Atatürk ve Cumhuriyet içerikli hiçbir yayına yer verilmemiştir. Mizaha ayrılan bölümlerde 2005 yılından itibaren artış göstermiş, 2008 yılından itibaren de ciddi oranda düşmüştür. Tarih ve coğrafyaya sınırlı sayıda yer verildiği gözlenmektedir. Yazıların türlere göre içeriklerinde ciddi azalmalar görülmektedir. Sayfa sayısı azalmasa da içeriklerin azalması, bir konuya birden fazla yer ayrıldığını, alınan konuların detaylı bir şekilde işlendiğini göstermektedir.

Tablo 3.6. Kapakta Resim Kullanımı

Yıllar	Resimli	Resimsiz
2001	1	-
2002	1	-
2003	1	-
2004	1	-
2005	1	-
2006	1	-
2007	1	-
2008	1	-
2009	1	-
2010	1	-
2011	1	-
2012	1	-
2013	1	-
2014	1	-
2015	1	-

2001 ve 2009 yıllarındaki Nisan ayı sayıları incelenen derginin bütün kapaklarında resim kullanılmıştır.

Tablo 3.7. Dergideki Kapak Resminin Türleri

Yıllar	Fotoğraf	Grafik	Tabela	Karikatür	Animasyon Çizim	Çizim
2001	-	-	-	-	1	-
2002	1	-	-	-	-	-
2003	-	-	-	-	1	-
2004	-	-	-	-	1	-
2005	1	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	1	-
2007	-	-	-	-	1	-
2008	-	-	-	-	1	-
2009	-	-	-	-	1	-
2010	-	-	-	-	1	-
2011	-	-	-	-	1	-
2012	-	-	-	-	1	-
2013	-	-	-	-	1	-
2014	-	-	-	-	1	-
2015	-	-	-	-	1	-

Diyanet Çocuk Dergisinin kapağında ağırlıklı olarak animasyon çizimlere yer verilmiştir. İki sayısında fotoğrafa yer verilirken; grafik, karikatür ya da çizim türleri tercih edilmemiştir. Animasyon çizimin yoğun olarak kullanılması, bilgisayar teknolojisindeki gelişmelerle doğru orantılı olarak artığı şeklinde değerlendirilmektedir.

Tablo 3.8. Dergideki Kapak Resminin Konusu

Yıllar	23 Nisan	Kutlu Doğum	Çocuk-Oyun
2001	-	-	1
2002	1	-	-
2003	1	-	-
2004	1	-	-
2005	-	1	-
2006	-	1	-
2007	-	1	-
2008	-	-	1
2009	-	1	-
2010	-	1	-
2011	-	-	1
2012	-	1	-
2013	-	1	-
2014	-	1	-
2015	-	1	-

Derginin kapağında resim konusu olarak 2004 yılına kadar 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk bayramı yer alırken 2005 yılında itibaren Kutlu Doğum Haftası yer almaktadır.

Tablo 3.9. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı

Yıllar	Yazıların Türleri ve Sayısı								
	Haber	Köşe yazısı	Masal	Şiir	Tarih	Eğitim	Okurlardan	Çizgi roman	Toplam
2001		2		1	1	1	1		6
2002	2	3	-	-	-	2	-	1	8
2003	2	-	-	1	2	1	-	1	7
2004	1	1	-	-	-	1	-	1	4
2005	1	-	-	1	-	-	1	-	3
2006	-	1	-	-	-	-	-	-	1
2007	-	1	-	-	-	-	-	1	-
2008	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2009	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2010	-	1	-	-	1	-	1	-	3
2011	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2001 yılı Nisan ayı sayısında incelen altı içerik 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı konuludur. Toplam beş farklı türde verilen 23 Nisan içeriği okuyuculara köşe yazısı, şiir, tarih, eğitim ve okurlardan sunulmuştur. 2002 ve 2003 yıllarında da toplam sekiz ve yedi içerik ile derginin genel içeriğinde önemli bir yere sahiptir. Yine aynı yıllarda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı farklı türlerde sunularak, okuyucuların öğrenmeleri, eğlenmeleri ve içselleştirmeleri hedeflenmiştir. 2004 yılıyla beraber hem sunulan tür çeşitliliği azalmaya başlamış hem de toplamdaki tür sayısı azalmıştır. 2006 ve 2011 yıllarında birer tür olarak sunulan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı önceki yıllardaki gibi çocuklara günün önemini anlatan, günümüzle bağlar kuran; şiir, eğitim, çizgi roman gibi türlerden uzak daha çok köşe yazısı ve tarihi içerikle yer almaya başlamıştır. 2012 yılından itibaren 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Diyanet Çocuk Dergisi'nde yer almamıştır.

Derginin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına bakışı 2004 Nisan ayındaki bir çizgi romanda görülebilir. ‘**Makbule’nin Yaramazlığı**’ adlı beş sayfalık bu çizgi romanda Mustafa Kemal kendisiyle şehre gitmek istemeyen kardeşi Makbule’yi köyde bırakmıştır. Fakat Makbule abisini takip etmiş ancak yolda köpeklerin saldırısına uğramıştır. Mustafa kardeşinin çığlıklarını duyarak geri dönmüş ve Makbule’yi kurtarmıştır. 1893 yılında geçtiği belirtilen olayda Mustafa Kemal, Selanik Askeri Rüstiyesine gitmek için yola çıkmıştır. Mustafa Kemal Atatürk ve kardeşi Makbule Hanım’ın hayatından bir kesit sunduğu açık olan çizgi romanın başlığı ‘**Makbule’nin Yaramazlığı**’ olması ile konu arasında bir bağ yoktur. Çünkü burada bir yaramazlık değil olsa olsa kardeş sevgisi vardır. Ayrıca Mustafa Kemal’in Makbule Hanım’a ‘Makbuş’ diye seslenmesi, tarihi kişiliklerin günümüz ifadeleriyle konuşturulmasıdır ki okuyucuda samimi bir izlenim bırakabileceği gibi ciddiyetsiz bir yönü de vardır.

Tablo 3.10. Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı

Yıllar	Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Yazıların Türleri ve Sayısı								
	Haber	Köşe yazısı	Masal	Şiir	Tarih	Eğitim	Okurlardan	Çizgi roman	Toplam
2001	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2002	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2003	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2004	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2005	-	4	-	-	-	-	-	-	4
2006	-	8	-	-	-	-	-	-	8
2007	-	3	5	-	-	-	-	-	8
2008	-	2	3	-	-	-	-	-	5
2009	-	3	-	-	1	1	1	-	6
2010	-	2	-	1	1	1	-	-	5
2011	-	3	-	1	2	3	-	-	9
2012	-	3	1	-	-	6	2	1	13
2013	-	2	-	5	1	3	-	2	12
2014	-	1	-	3	-	-	-	1	5
2015	-	2	-	-	-	-	-	1	3

Kutlu Doğum Haftası 2001 - 2004 yılları arasındaki Nisan ayı sayılarında tek bir tür ve sayıda sunulmuştur. Tarihi içerik olarak sunulan başlık bilgilendirme amaçlıdır. 2005 yılıyla beraber tür ve sayı bakımından artış başlamıştır. Önceki yıllar gibi Peygamberin doğumu tarihi bir olay olarak değil, köşe yazıları ve masallarla sunulmaya başlanmıştır. 2006 yılından itibaren yeni bir bölüm oluşturulmuştur. Ayın konusu başlıklı bu bölümde toplam üç makale Kutlu Doğum Haftasını anlatmaktadır. Köşe yazıları ve masallar peygamberin doğumunu, ahlakını okuyucuya değişik yollarla sunmaya başlamıştır.

2003 yılıyla beraber toplam tür ve sayı bakımından 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı içeriğinin yerini Kutlu Doğum Haftası almaya başlamıştır. 2004 yılına kadar Kutlu Doğum Haftası tarihi bir olay olarak sunulurken, 2004 yılından itibaren 23 Nisan Ulusal Egemenlik Haftası tarihi bir olay olarak sunulmaya başlamıştır. 2013 yılına kadar yoğun olarak Kutlu Doğum Haftası Diyanet Çocuk Dergisi'nde yer alırken, 2014-2015 yıllarında Kutlu Doğum Haftası içerikli haberlerde ciddi bir azalış söz konusudur.

Tablo 3.11. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Yer Aldığı Sayfa

Yıllar	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Yer Aldığı Sayfa				
	Kapak	İç sayfa	Orta sayfa	Arka kapak	Toplam
2001	-	6	-	-	6
2002	1	9	-	-	10
2003	1	9	-	-	10
2004	1	9	-	-	10
2005	-	3	-	-	3
2006	-	1	-	-	1
2007	-	2	-	-	2
2008	-	1	-	-	1
2009	-	1	-	-	1
2010	-	3	-	-	3
2011	-	1	-	-	1
2012	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına ayrılan sayfa sayısı 2004 yılıyla beraber düşmeye başlamıştır. 2004 yılından itibaren kapakta bir daha 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına yer verilmemiştir. 2002 ve 2003 yılları Nisan aylarında toplam 49 sayfalık derginin 10 sayfası yani başka bir ifadeyle derginin %20'si 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına ayrılmıştır. 2006 ve 2008 yıllarında ise bu oran 1 sayfa ile %2 'ye düşmüştür. Orta sayfalarda herhangi bir konu özellikle verilmemiştir. Dolayısıyla dergicilikte önemli bir yer tutan orta sayfa olgusu Diyanet Çocuk Dergisi için herhangi bir önem ve anlam taşımamaktadır. Arka sayfalarda da herhangi bir özellik gözetilmeden geliş güzel içeriklere yer verilmiştir.

Tablo 3.12. Kutlu Doğum Haftasının Yer Aldığı Sayfa

Yıllar	Kutlu Doğum Haftasının Yer Aldığı Sayfa				
	Kapak	İç sayfa	Orta sayfa	Arka kapak	Toplam
2001	-	1	-	-	-
2002	-	1	-	-	-
2003	-	2	-	-	-
2004	-	1	-	-	-
2005	1	7	-	-	-
2006	1	11	-	-	-
2007	1	14	-	-	-
2008		9	-	-	-
2009	1	4	1	-	-
2010	1	2	1	1	5
2011	-	8	-	1	9
2012	1	12	-	-	13
2013	1	11	-	-	12
2014	1	3	-	1	5
2015	1	2	-	-	3

Kutlu Doğum Haftası içerikli yazılar 2001, 2002, 2004 yıllarında bir sayfa üzerinden okuyucuyla buluşmuştur. Genel içerikte % 2'lik bir yer tutarken bu oran 2007 yılında 15 sayfa ile %30'lardadır. 2005 yılından itibaren kapakta yer almaya başlayan Kutlu Doğum Haftası içeriği bu özelliğini sonraki yıllarda da sürdürmüştür.

Kutlu Doğum Haftası içeriği 2005 yılından itibaren sayısal olarak her yıl daha fazla yer alırken sayfa seçiminde yorumlanabilir bir özellik dikkat çekmemektedir. 214 ve 2015 yıllarında Kutlu Doğum Haftası'na ayrılan sayfa sayısındaki azalmada dikkat çekmektedir.

Tablo 3.13. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının Sayfa İçindeki Yeri

Yıllar	Haberin Sayfa İçindeki Yeri										
	Sağ üst köşe	Sağ alt köşe	Sağ orta	Orta üst	Orta alt	Tam orta	Sol üst köşe	Sol alt köşe	Sol orta	Tüm sayfa	Toplam
2001	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	5
2002	1	-	-	-	-	-	1	2	-	9	13
2003	1	-	-	-	-	-	2	2	-	8	11
2004	-	-	-	1	-	-	1	-	-	8	10
2005	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	4
2006	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
2007	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	3
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2009	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2010	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	3
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Analiz edilen dergilerde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı iletileri genel olarak tam sayfa üzerinden verilmiştir. Fakat bu oran hesaplanırken toplam sayfa sayısı dikkate alındığında 2004 yılından itibaren tam sayfa verilen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ileti sayıları 10-13 sayfalardan 1-3 sayfalara kadar gerilemiştir.

Tablo 3.14. Kutlu Doğum Haftasının Sayfa İçindeki Yeri

Yıllar	Haberin Sayfa İçindeki Yeri										Toplam
	Sağ üst köşe	Sağ alt köşe	Sağ orta	Orta üst	Orta alt	Tam orta	Sol üst köşe	Sol alt köşe	Sol orta	Tüm sayfa	
2001	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2002	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
2003	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
2004	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
2005	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	8
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
2007	-	-	-	-	1	-	-	-	-	14	15
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9
2009	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3	6
2010	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
2014	1	-	1	-	-	-	1	-	-	2	5
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3

2005 yılına kadar sadece öncesinden incelen dört sayının sadece birisinde tam sayfa olarak sunulan Kutlu Doğum Haftası iletileri 2005 yılından itibaren %100'e yakın bir oranda tam sayfa üzerinden yayınlanmaya başlamıştır. 2001-2004 yılları arasından aynı sayfada Kutlu Doğum Haftasıyla beraber 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, tarihi olaylar ya da bilim teknoloji haberleri verilebiliyorken 2005 yılından itibaren bu duruma rastlamak pek olası olmamıştır. Bu durum derginin 2005 yılıyla beraber Kutlu Doğum Haftasını diğer iletilerden ayrı tutarak tek başına ele aldığını göstermektedir.

Tablo 3.15. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Metinlerinde Resim Kullanımı

Yıllar	Metinde Resim Kullanımı		
	Resimli	Resimsiz	Toplam
2001	3	25	
2002	8	-	8
2003	7	-	7
2004	4	-	4
2005	2	1	3
2006	-	-	-
2007	3	-	3
2008	1	-	1
2009	1		1
2010	3	-	3
2011	1		1
2012	-	-	-
2013	-	-	-
2014	-	-	-
2015	-	-	-

Analiz yapılırken resimler tek sayılarak işlenmiştir, ancak çizgi romanların her bir sayfası bir adet olarak kabul edilmiştir. İncelenen sayıların tamamına yakın bir bölümünde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı metinleri resimlerle sunulmuştur. Ancak 2004 yılına kadar dergide yer alan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı metinlerinde resim kullanımı 7-8 adeti bulurken sonraki yıllarda 1-3 adete kadar gerilemiştir. Hatta 2006 yılında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına ait herhangi bir resim kullanılmamıştır. 2012 yılından itibaren de 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına ait bir haber yer almadığından ilgili resimde bulunmamaktadır.

Tablo 3.16. Kutlu Doğum Haftası Metinlerinde Resim Kullanımı

Yıllar	Metinde Resim Kullanımı		
	Resimli	Resimsiz	Toplam
2001	1	-	1
2002	1	-	1
2003	2	-	2
2004	1	-	1
2005	6	1	7
2006	7	1	8
2007	7	1	8
2008	8	1	9
2009	5	1	6
2010	1	4	5
2011	-	9	9
2012	-	13	13
2013	-	12	12
2014	-	5	5
2015	-	3	3

Analiz edilen dergilerde 2004 yılına kadar olan sayılarda Kutlu Doğum Haftası 1-2 resimle sunulmuştur. 2005 yılından itibaren 7-9 resimle sunulmaya başlanan Kutlu Doğum Haftası içeriği görsellikle sunularak okuyucuyu daha da etkilemek ve yoğunlaştırmak amaçlanmıştır.

Tablo 3.17. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile İlgili Resimlerin Türleri

Yıllar	Resim Türleri					
	Fotoğraf	Grafik	Karikatür	Çizim	Animasyon Çizim	Toplam
2001	1	-	-	4	-	5
2002	4	-	-	9	-	13
2003	-	-	-	6	4	10
2004	-	-	-	9	1	10
2005	1	-	-	1	-	2
2006	-	-	-	-	-	-
2007	1	-	-	2	-	3
2008	-	-	-	-	1	1
2009	-	-	-	-	1	1
2010	-	-	-	-	3	3
2011	-	-	-	1	-	1
2012	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-

Analiz edilen dergilerde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile ilgili resim türlerinde çeşitlik göze çarpmaktadır. Resim türlerinde herhangi yorumlanabilir bir değişiklik bulanamamıştır.

Tablo 3.18. Kutlu Doğum Haftası ile İlgili Resimlerin Türleri

Yıllar	Resim Türleri					
	Fotoğraf	Grafik	Karikatür	Çizim	Animasyon Çizim	Toplam
2001	-	-	-	1	-	1
2002		-	-	1	-	1
2003	1	-	-	1	-	2
2004		-	-	-	1	1
2005	6	-	-	-	-	6
2006	1	-	-	4	2	7
2007	1	-	-	6	1	8
2008	-	-	-	8	-	8
2009	-	-	-	2	3	5
2010	-	-	-	1	2	3
2011	-	-	-	1	8	9
2012	-	-	-	2	11	13
2013	-	-	-	2	10	12
2014	-	-	-	-	5	5
2015	-	-	-	-	3	3

Analiz edilen dergilerde Kutlu Doğum Haftası ile ilgili resim türlerinde çeşitlik görülmektedir. Bu durumda herhangi yorumlanabilir bir fark bulunamamıştır.

Tablo 3.19. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Sayfa İçindeki Yeri

Yıllar	Resmin Sayfa İçindeki Yeri										
	Sağ üst köşe	Sağ alt köşe	Sağ orta	Orta üst	Orta alt	Tam orta	Sol üst köşe	Sol alt köşe	Sol orta	Tüm sayfa	Toplam
2001	-	1	-	-	-	-	2	2	-	-	5
2002	3	-	-	-	-	-	2	2	-	6	13
2003	1	-	-	1	1	-	1	-	-	6	10
2004	1	-	-	1	1	1	-	-	-	6	10
2005	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3
2008	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
2009	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
2010	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

İncelenen sayılardan 2002 ve 2004 yıllarında 6 resim, 2005 yılında ise 5 resim tam sayfa üzerinden okuyucuya sunulmuştur. Resimler genellikle sayfanın herhangi bir yerine konmuş, inceleme sırasında herhangi yorumlanabilir bir fark göze çarpmamıştır.

Tablo 3.20. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Sayfa İçindeki Yeri

Yıllar	Resmin Sayfa İçindeki Yeri										
	Sağ üst köşe	Sağ alt köşe	Sağ orta	Orta üst	Orta alt	Tam orta	Sol üst köşe	Sol alt köşe	Sol orta	Tüm sayfa	Toplam
2001	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2002	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
2003	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2
2004	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
2005	2	1	1	-	-	-	-	1	-	1	6
2006	-	-	1	1	-	-	2	-	-	3	7
2007	-	-	-	-	4	-	-	-	3	1	8
2008	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	8
2009	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	5
2010	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
2011	-	1	-	-	-	1	1	1	-	5	9
2012	-	-	1	-	4	-	-	-	-	8	13
2013	-	-	1	1	4	-	-	1	-	5	12
2014	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	5
2015	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	3

İncelenen sayılarda Kutlu Doğum Haftası resimleri sadece 2006 yılında 3 tam sayfa üzerinden sunulmuştur. Diğer yıllarda yorumlanabilir bir sayfa düzeni rastlanmamıştır. Ancak tam sayfa üzerinden resim verilmeyip, metinle birlikte sunulması metnin etkisi artırdığı gibi akılda kalmasına ve iletinin pekişmesine de yardımcı olmaktadır.

Tablo 3.21. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin İçerik Özelliği

Yıllar	Resimlerin İçerik Özelliği							
	Atatürk	İlk meclis	Çocuklar	Bayram-Şenlik	M. Kemal'in ailesi ve hayatı	Kurtuluş Savaşı	Yanda yer alanların bir kaçını bir arada	Toplam
2001	-	-	2	2	-	-	1	5
2002	1			3	5	-	4	13
2003	-	1	4	-	3	-	2	10
2004	-	2	-	-	5	1	2	10
2005	-	1	1	-	-	-	-	2
2006	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	-	2	-	1	-	-	-	3
2008	-	-	-	1	-	-	-	1
2009	-	-	1	-	-	-	-	1
2010	-	-	-	3	-	-	-	3
2011	-	-	-	1	-	-	-	1
2012	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-	-	-

İncelenen dergilerde 2004 yılına kadar Mustafa Kemal'in Ailesi ve Hayatı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı iletilerde yoğun olarak yer almıştır. 2006 yılında hiç resme verilmemiştir ve 2007-2008 yılları resimlerinde Mustafa Kemal'in Ailesi ve Hayatına yer verilemeden Bayram-Şenlik resimleri sunulmuştur.

Tablo 3.22. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin İçerik Özelliği

Yıllar	Resimlerin İçerik Özelliği					
	Çocuklar	Bayram-Şenlik	Dini Sembol	Yanda yer alanların bir kaçı bir arada	Çeşitli	Toplam
2001	1	-	-	-	-	1
2002	-	-	1	-	-	1
2003	-	-	1	-	1	2
2004	-	-	-	-	1	1
2005	-	-	4	-	2	6
2006	2	-	1	2	2	7
2007	-	1	-	2	5	8
2008	-	6	-	-	2	8
2009	2	2	-	1	-	5
2010	-	-	-	4	1	5
2011	2	-	-	2	5	9
2012	4	-	2	2	5	13
2013	3	-	4	3	2	12
2014	-	-	1	-	4	5
2015	-	1	-	-	2	3

İncelenen dergilerde Kutlu Doğum Haftası resimlerindeki çeşitlilikte herhangi yorumlanabilir değişiklik bulunamamıştır. Konular Kutlu Doğum Haftası paralelindeki resimlerle daha görsel hale getirilerek sunulmuştur.

Tablo 3.23. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Metinle İlişkisi

Yıllar	Resmin Metinle İlişkisi			
	Resim metinle uyumlu	Resim metinle bir ölçüde uyumlu	Resim metinle uyumsuz	Toplam
2001	5	1	-	6
2002	11	1	1	13
2003	10	-	-	10
2004	10	-	-	10
2005	1	1	-	2
2006	-	-	-	-
2007	3	-	-	3
2008	1	-	-	1
2009	-	1	-	1
2010	3	-	-	3
2011	1	-	-	1
2012	-	-	-	-
2013	-	-	-	-
2014	-	-	-	-
2015	-	-	-	-

İncelenen dergilerde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı resimlerinin tamamının metinle ilgili olduğu görülmüştür.

Tablo 3.24. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Metinle İlişkisi

Yıllar	Resmin Metinle İlişkisi			
	Resim metinle uyumlu	Resim metinle bir ölçüde uyumlu	Resim metinle uyumsuz	Toplam
2001	-	-	1	1
2002	-	1	-	1
2003	-	1	1	2
2004	-	-	1	1
2005	1	3	1	5
2006	-	5	2	7
2007	4	2	2	8
2008	-	8	-	8
2009	3	2	-	5
2010	4	1	-	5
2011	9	-	-	9
2012	8	5	-	13
2013	10	2	-	12
2014	1	1	3	5
2015	2	1	-	3

İncelenen sayılarda Kutlu Doğum Haftası resimlerinin genellikle metinle bir ölçüde uyumlu olduğu görülmüştür. İslam dininde Peygamberin resminin yapılması yasak olduğu için ay ya da gül resimleri Peygamber sevgisini ve sonsuzluğunu belirtmek için kullanılmıştır. Kimi zamanda İslam dini için kutsal olan yerlerin resimleri verilmiştir.

Tablo 3.25. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinin Rengi

Yıllar	Resmin Rengi		
	Siyah/beyaz	Renkli	Toplam
2001	-	5	5
2002	-	13	13
2003	-	10	10
2004	1	9	10
2005	1	1	2
2006	-	-	-
2007	-	3	3
2008	-	3	3
2009	-	1	1
2010	-	3	3
2011	-	1	1
2012	-	-	-
2013	-	-	-
2014	-	-	-
2015	-	-	-

İncelenen dergilerde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı resimleri tamamına yakınında renkli olarak sunulmuştur.

Tablo 3.26. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinin Rengi

Yıllar	Resmin Rengi		
	Siyah/beyaz	Renkli	Toplam
2001	-	1	1
2002		1	1
2003	1	1	2
2004	-	1	1
2005	1	5	6
2006	-	7	7
2007	-	8	8
2008	-	8	8
2009	-	5	5
2010	-	5	5
2011	-	9	9
2012	-	13	13
2013	-	12	12
2014	-	5	5
2015	-	3	3

İncelenen dergilerde Kutlu Doğum Haftası resimlerinin 2006 yılından itibaren tamamı renkli olarak sunulmuştur.

Tablo 3.27. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Resimlerinde Yer Alan Haber Aktörlerinin Sayısı

Yıllar	Bir resimde yer alan haber aktörlerinin sayısı			
	Bir	İki	Üç veya daha fazla	Toplam
2001	2	-	3	5
2002	2	1	10	13
2003	-	-	10	10
2004	1	2	7	10
2005	-	-	2	2
2006	-	-	-	-
2007	-	-	3	3
2008	-	-	1	1
2009	1	-	-	1
2010	1	-	2	3
2011	-	-	1	1
2012	-	-	-	-
2013	-	-	-	-
2014	-	-	-	-
2015	-	-	-	-

Analizi yapılan dergilerde 23 Nisan ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı resimlerinde ağırlıklı olarak üç veya daha fazla haber aktörüne yer verildiği görülmüştür.

Tablo 3.28. Kutlu Doğum Haftası Resimlerinde Yer Alan Haber Aktörlerinin Sayısı

Yıllar	Bir resimde yer alan haber aktörlerinin sayısı			
	Bir	İki	Üç veya daha fazla	Toplam
2001	-	-	-	-
2002	-	-	-	-
2003	-	-	-	-
2004	-	1	-	1
2005	2	-	-	2
2006	-	-	4	4
2007	1	3	2	6
2008	2	2	4	8
2009	1	2	2	5
2010	-	3	2	5
2011	-	4	5	9
2012	-	5	7	13
2013	2	3	7	12
2014	2	2	1	5
2015	-	-	3	3

Analizi yapılan dergilerde konu içeriği doğrultusunda farklı sayılarda haber aktörüne yer verildiği görülmüştür.

SONUÇ

“Türkiye’de Çocuk Dergiciliği: Diyanet Çocuk Dergisi İçerik Analizi” başlıklı bu tez çalışmasının elde edilen sonuçları aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

İncelenen sayılar doğrultusunda Diyanet Çocuk Dergisi’nde Doğa, Atatürk Cumhuriyet, Kutlu Doğum, Din-Ahlak, Tarih, Bilim Teknoloji, Mizah, Sağlık, Coğrafya konularına yer verildiği görülmüştür. Bunlardan Atatürk Cumhuriyet konularına yer verilmesinde yıllara göre anlamlı bir düşüş gözlenirken, Kutlu Doğum ve Mizah konularında anlamlı bir artış saptanmıştır. Dergi içeriğindeki Kutlu Doğum Haftası’na ilişkin anlamlı artışın siyasi iktidarla ilgili olduğu iddia edilebilir. Kutlu Doğum Haftası ile ilgili içerik artışının başladığı 2005 yılı kendisinin “ muhafazakar demokrat” olarak tanımlayan Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetinin tek başına iktidara gelişinin ikinci yılına denk gelmektedir. Muhafazakar bir iktidar ve onun dolaşıma soktuğu muhafazakar söylemler, dergi içeriğinde Kutlu Doğum Haftası ile ilgili konulara verilen yerin artışı ile görünürlük kazanmıştır.

Diyanet Çocuk Dergisi’nde yer verilen konular, haber, köşe yazısı, masal, şiir, test-anket, boyama, bilmece, okurlardan gelenler, çizgi-roman ve ansiklopedik bilgi formatlarında işlenmiştir. Yıllara bakıldığında haber ve köşe yazısı formatlarında anlamlı bir düşüş, masal ve bilmece formatlarında anlamlı bir artış saptanmıştır, diğer formatlarda anlamlı bir değişim gözlenmemiştir. Bu durum derginin formatlarında olgusal olandan kurmaca olana doğru bir yönelim olduğunu açığa çıkarmaktadır. Böylelikle çocuklar masal, bilmece gibi formatlarla hayal dünyasına, kurmaca olana inanmaya davet edilmektedir. Buna karşın haber ve köşe yazısı gibi formatlarla, gerçekliğinin, olguların eleştirel biçimde değerlendirme becerisinin geliştirilmesine daha az yer verilmekte olduğu söylenebilir.

İncelenen bütün sayılarda kapak resmi kullanılmıştır. Resimler ağırlık olarak animasyon türünde hazırlanmıştır. Kapak resminde 2004 yılına kadar 23 Nisan yer alırken bu tarihten itibaren Kutlu Doğum Haftası’na yer verilmiştir. Derginin içeriğinde görülen Kutlu Doğum Haftası içerikli iletilerin artışı kapak resminde de

kendini göstermektedir. Bir başka deyişle 23 Nisan kapak reisimi yerini Kutlu Doğum Haftası içerikli resimlere bırakmaya başlamıştır.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı hemen hemen bütün türlerde sunulmuştur. Bu durumun okuyucuların öğrenmelerini, eğlenmelerini ve içselleştirmelerini kolaylaştırdığı söylenebilir. Ancak 2004 yılıyla beraber 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı sunumunda tür çeşitliliği azalmış, daha çok bir bilgi, tarihe düşülmesi gereken bir not olarak sunulmuştur. Bu sunum sadece tarih ve köşe yazısı ile türünde olmuş, şiir ve haber türü kullanımı terk edilmiştir. 2008 yılında ise sadece bir tarihi olay olarak yer bulmuştur. En son 2011 yılında bir çizgi romanda yer alan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı daha sonraki yıllarda hiç yer almamıştır.

Kutlu Doğum Haftası 2004 yılına kadar “tarih” başlığı altında sunulurken, bu tarihten sonra “köşe yazısı” ve “masal” başlıkları altında işlenmiştir. Bu durum 2004 yılı öncesinde Kutlu Doğum ’un tarihi bir bilgi olarak ele alındığını sonrasında ise köşe yazıları ile yorumlanarak ve masallarla çocukların hayal dünyasına sunularak pekiştirildiğini göstermektedir.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı içerikli metinlerde resim kullanımı yıllara göre düşerken, Kutlu Doğum Haftası içerikli metinlerde artmıştır. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı resimlerinde yoğun olarak Mustafa Kemal’in Ailesi ve Hayatı ile çocuklar imgeleri 2004 yılından itibaren neredeyse hiç kullanılmamıştır. Mustafa Kemal’in Aile ve Hayatı ile ilgili imgelerine yer verilmeyişi anlamlı bir yokluk olarak dikkat çekmektedir. Buna karşılık Kutlu Doğum Haftası ile ilgili resimlerde Bayram-Şenlik imgelerinin anlamlı bir şekilde arttığı görülmüştür.

Derginin böylelikle Kutlu Doğum Haftası’na metinsel ve görsel olarak daha fazla yer vererek onu 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı yerine bir bayram olarak konumlandığı iddia edilebilir.

Sonuç olarak bu tez çalışması Diyanet Çocuk Dergisi’ni inceleyerek Türkiye’de dolaşıma sokulan düşüncelere, temalara ve söylemlere ilişkin bir fikir

vermekte ve siyasal iktidarın ve daha genel olarak ideolojik pratiklerin medya aracılığıyla nasıl dolaşıma sokulduğunu örneklemektedir. Bu inceleme Türkiye'nin siyasal konumlanış ve dönüşümünde medyanın, daha özelde çocuk dergiciliğinin oynadığı rolü açığa çıkarmıştır. Türkiye'nin tarihsel, toplumsal, kültürel ve siyasal dönüşümünde medyanın oynadığı rolü anlamak için, farklı dergi, gazete ve benzeri medya mecralarının incelenmesi gerektiği açıktır.

KAYNAKÇA

- Akın, Veysi (1997). “23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramı'nın Tarihçesi.” PAÜ. Eğitim Fak.Dergisi (3), 91-97
- Atabek, Ümit (2014). Kitle İletişim Araştırma Yöntem ve Teknikleri Ders Notları. <http://mediaif.emu.edu.tr/pages/atabek/docs/yntem.txt>. Erişim: 20.11.2014
- Atasagun, Aylin (2007). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler. <http://blog.milliyet.com.tr/cocuk-kitaplarinin-ozellikleri-ne-olmal-/Blog/?BlogNo=55379> Erişim: 24.02.2015
- Atatuğ, Feridettin.(1981). “Çocuklar İçin Yazmak.”, Çocuk Yayınları Sempozyumu, 11 Kasım , Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Aytaş, Gıyasettin (2001). “Çocuk Hikâyesi Yazmak”, Hece Aylık Edebiyat Dergisi, (50).
- Bayram, Yavuz (2005). “Türk Edebiyatının İlk Çocuk Dergisi: Mümeyyiz”. Hece, (104-105), 484-500.
- Bülbül, Selda Hızıl (2004). “Ergen Etiği”. Sted, 13 (6).
- Ciravoğlu, Öner (2000). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Çelik, Sakine Öztürk (2014). Çocuk Edebiyatı. <http://www.aof.anadolu.edu.tr>. Erişim: 21.04.2014
- Çıkla, Selçuk (2005). “Tanzimat'tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler.” Hece, (104-105), 89-107.
- <http://www.turkdiliveedebiyati.com/archives.php/cocuk-edebiyati-genel-ozellikleri/3384>. Erişim: 29.04.2014
- Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Sayı 104-105. Ağustos-Eylül, 2005.
- Diyanet İşleri Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Dini Yayınlar Döner Sermaye İşletmesi Madde 31 - (Değişik madde: 07/12/2001 - 4724 S.K./1. md.).
- Erdal, Kelime (2009). “Çocuk Edebiyatı Türlerinin Kullanımı Açısından Orhan Veli Kanık'ın Eserlerine Bir Bakış”. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 4 (1).
- Gencel, Şeyma (1984). Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984). İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Gökşen, Enver Naci (1960). Çocuklar İçin Edebiyat. İstanbul: Bakış Matbaası.

http://www.akmb.gov.tr/templates/resimler/File/sureli_yayinlar/B.pdf. (10.03.2014)

<http://www.gazetevatan.com/devletten-gulen-e-kutlu-dogum-mesaji--626470-gundem/> Erişim: 16.10.2015.

İnan, Ali Naim (1980). “Çocuğun Korunması ve Polis”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 37 (1-4), 15-32.

İlgaz, Turhan (1989). "Doğan Kardeş", Çocuk Edebiyatı Yıllığı/1989. Der. Mustafa Ruhi Şirin, İstanbul: Gökyüzü Yayınları

Kelly, R. Gordon (2014). Remapping Dickinson And Periodical Studies. <http://www.lib.umd.edu/drum/bitstream/1903/1405/1/umi-umd-1413.pdf> Erişim: 11.02.2014

Kırtunç, Erkan (1987). Çocuk Yayınlarında Resim ve Estetik. ÇYS, s.109-113.

Kür, İsmet (1991). Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, “Avrupa Birliği Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi Ve Mevcut Durumu”, Özel Sayı, 2005, <http://yayim.meb.gov.tr>, Erişim: 15.04.2014

Oğuzkan, A. Ferhan (1987). “İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Çocuk Dergileri”, Çocuk Edebiyatı Yıllığı / 1987. Der. Mustafa Ruhi Şirin, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Öztürk, Hüseyin (1987). "İslam Dünyasında Çocuk Dergileri ve Yayıncılık", Çocuk Edebiyatı Yıllığı / 1987. Der. Mustafa Ruhi Şirin, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Akbaş, Onur (2014). Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/onur_akbas_turki_yede_ve_dunyada_cocuk_edebiyatinin_gelisimi.pdf, Erişim: 22.04.2014

Pflieger, Pat (2014). Nineteenth-Century American Children & What They Read. <http://www.merrycoz.org/kids.htm>. Erişim: 09.02.2014.

Postman, Niel (1995). Çocukluğun Yok Oluşu. Ankara: İmge Yayınevi.

Sever, Sedat (1995). “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler.” Abece, (107), 14-15.

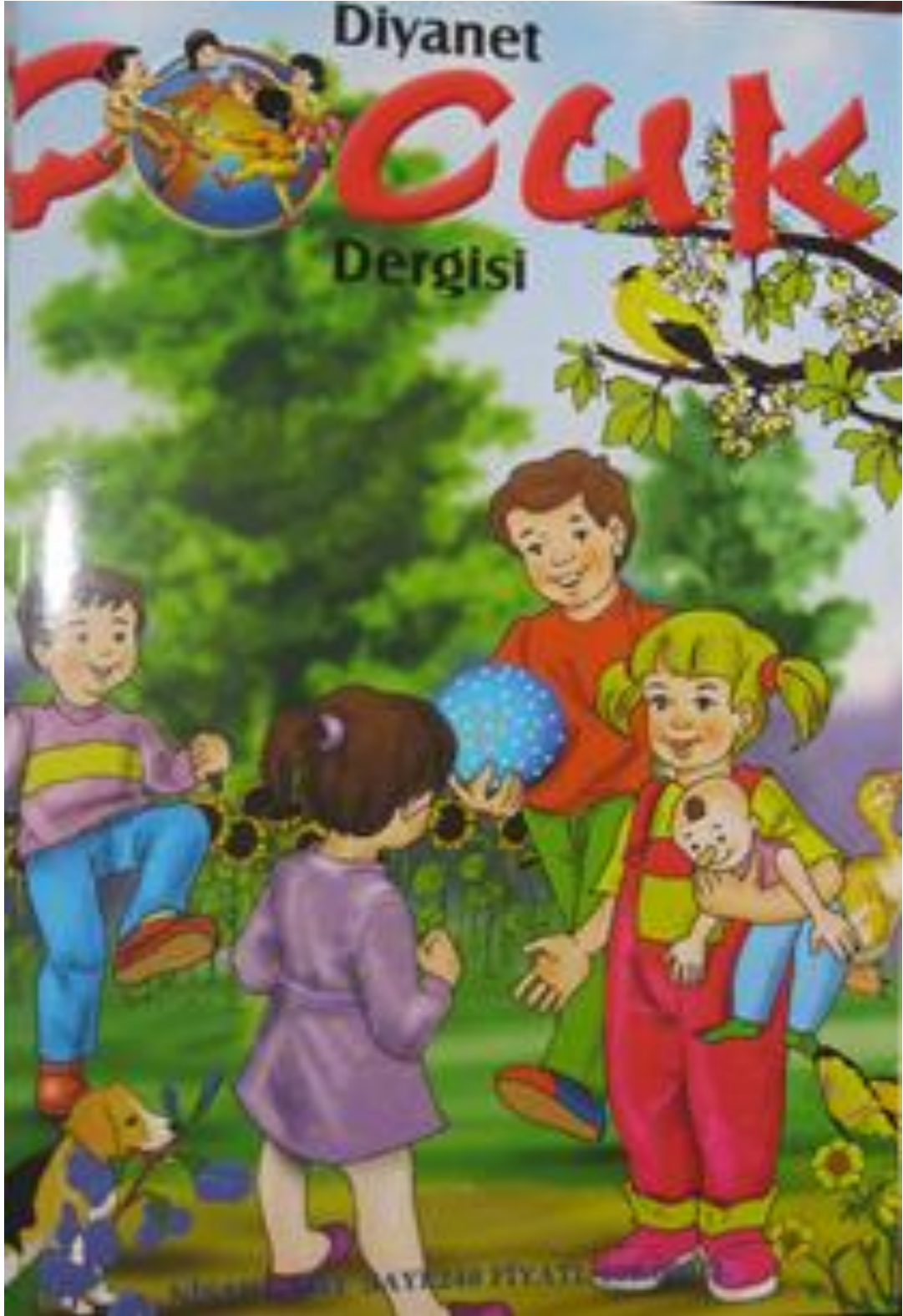
Şimşek, Hüseyin (2001). “XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine”, Milli Eğitim Dergisi, (151).

Taşdemir, Mehmet (2005). “Eğitsel Bir Materyal Olarak Çocuk Hikaye ve Romanlarının Nitelikleri”. Milli Eğitim Dergisi, (168).

- Topaç, Hatice (2014). Çocuk Edebiyatı.
http://www.turkceciler.com/cocuk_edebiyati.html. Erişim Tarihi: 25.04.2014
- Topaç Hatice (2014). Dünyada Çocuk Edebiyatının Tarihçesi.
<http://www.serinselvi.com/forum/index.php?topic=27.0>, Erişim: 27.04.2014
- Tuncer, Nilüfer (1993). Çizgi Roman ve Çocuk. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. <http://tdkterim.gov.tr>. Erişim: 11.04.2014.
- Ural, Serpil (1988). 1987’de Okul Öncesi Çocuk Kitapları. Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul: Gökyüzü Yayınları
- Ural, Serpil (1995). Çocuk Kitaplarında Çevre. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Ülkütaşır, M. Şakir (1998). Atatürk ve Harf Devrim. İstanbul: Yenigün Haber Ajansı.
- Ünlü, Mahir. (1992). Örneklerle Edebiyat Bilgileri, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Yıldız, Zafer (2012). “Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi.” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1 (15), 367-390.
- 429 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun.
- 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.

EKLER

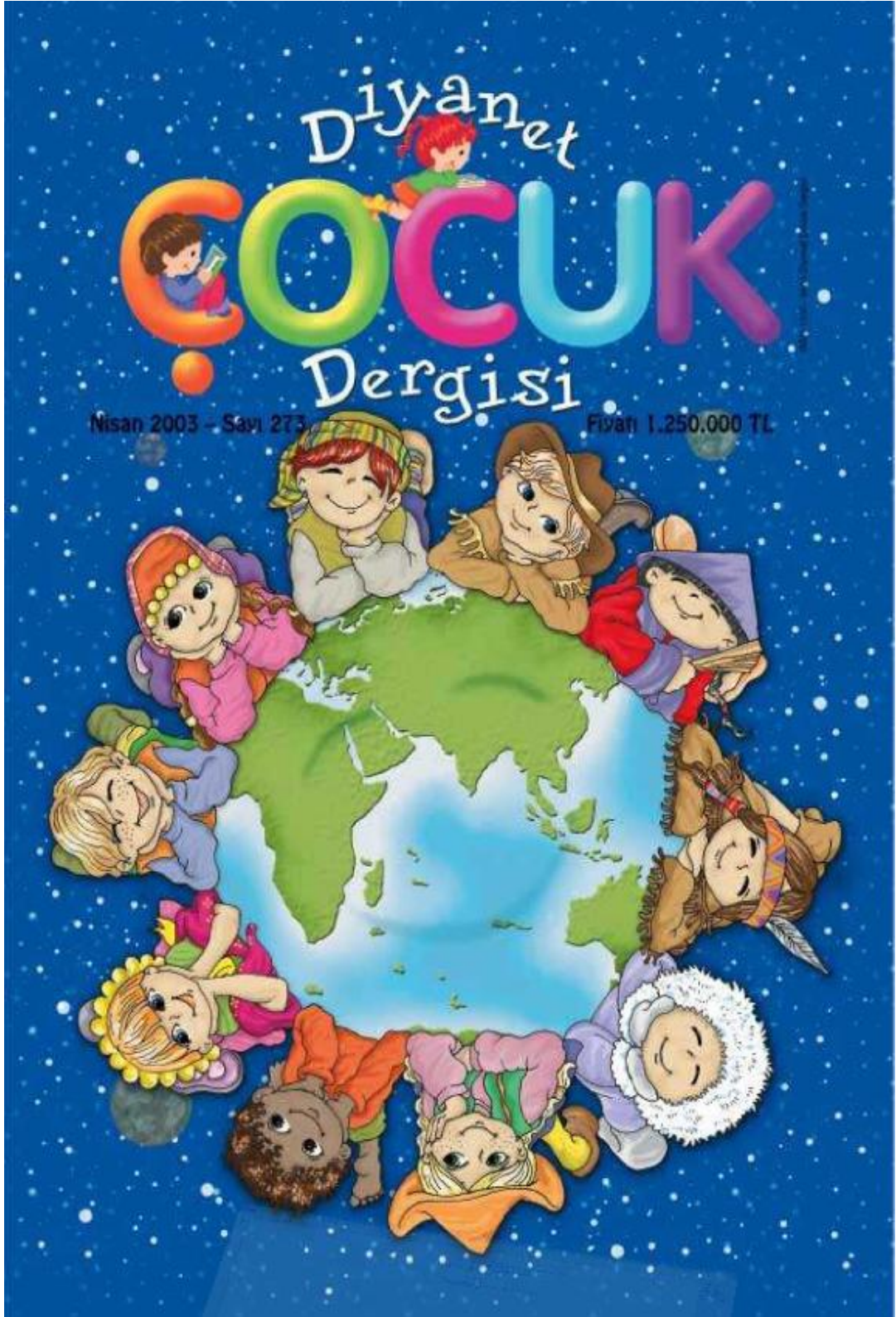
Ek 1 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2001

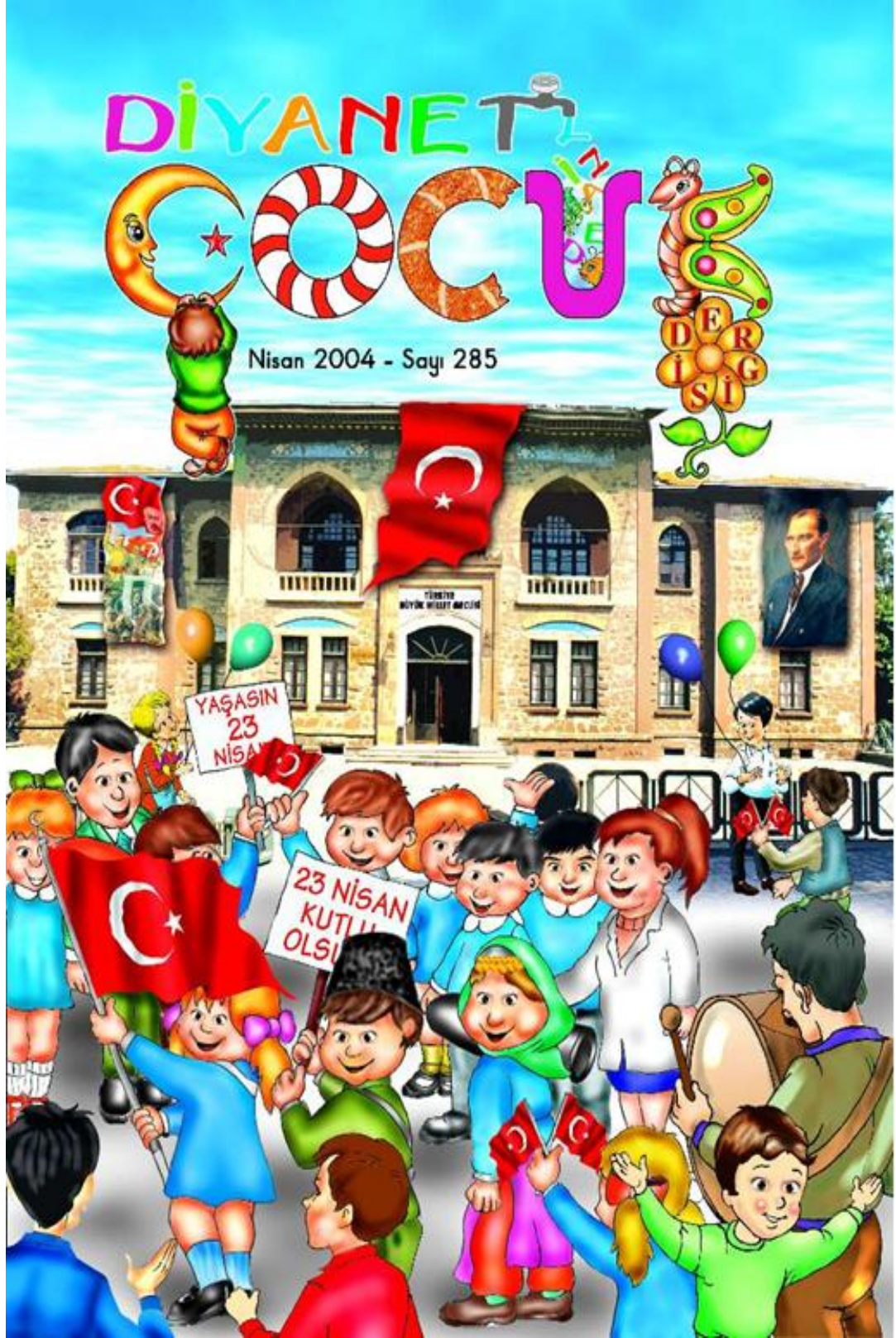
Ek 2 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2002

Ek 3 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2003

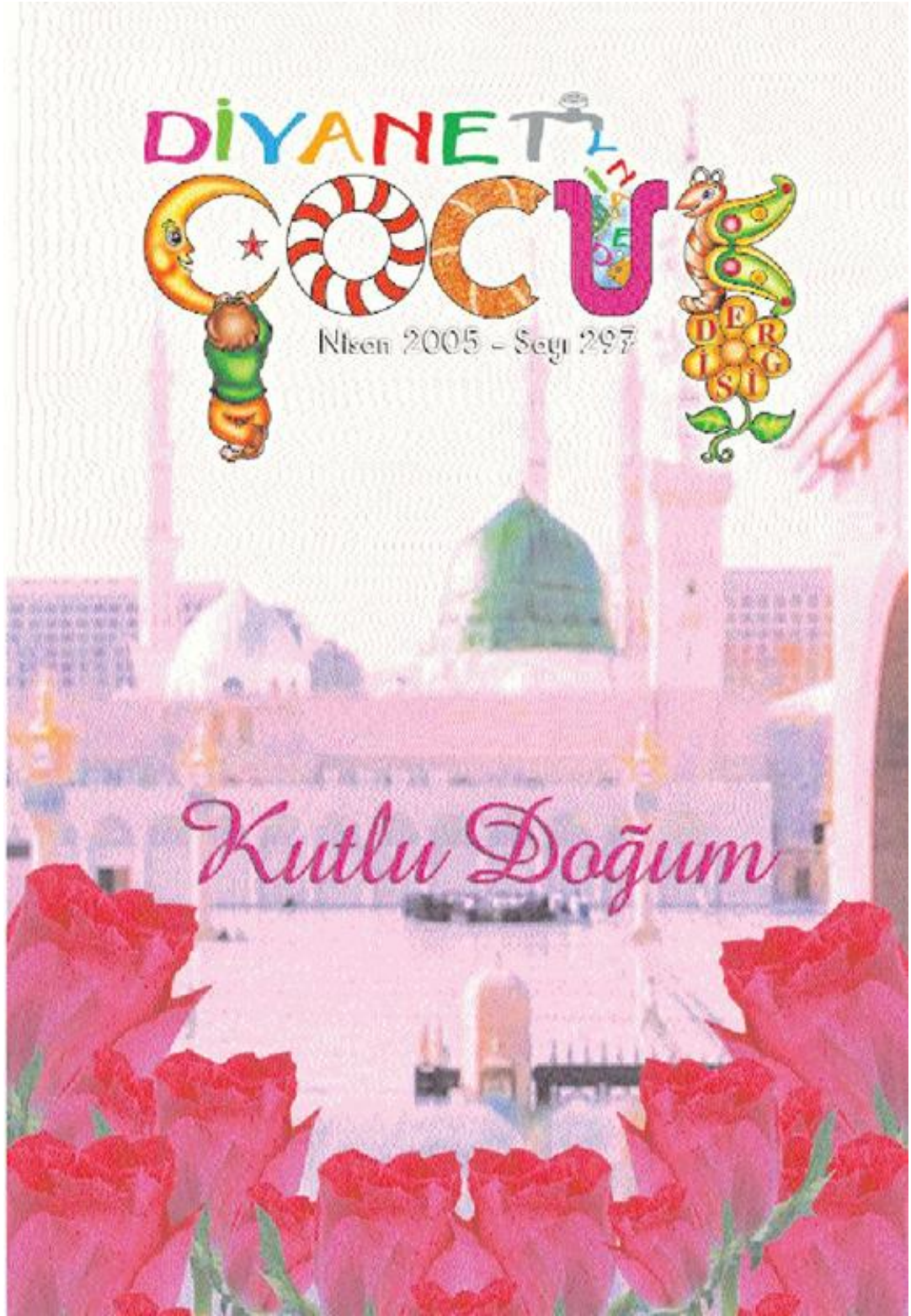

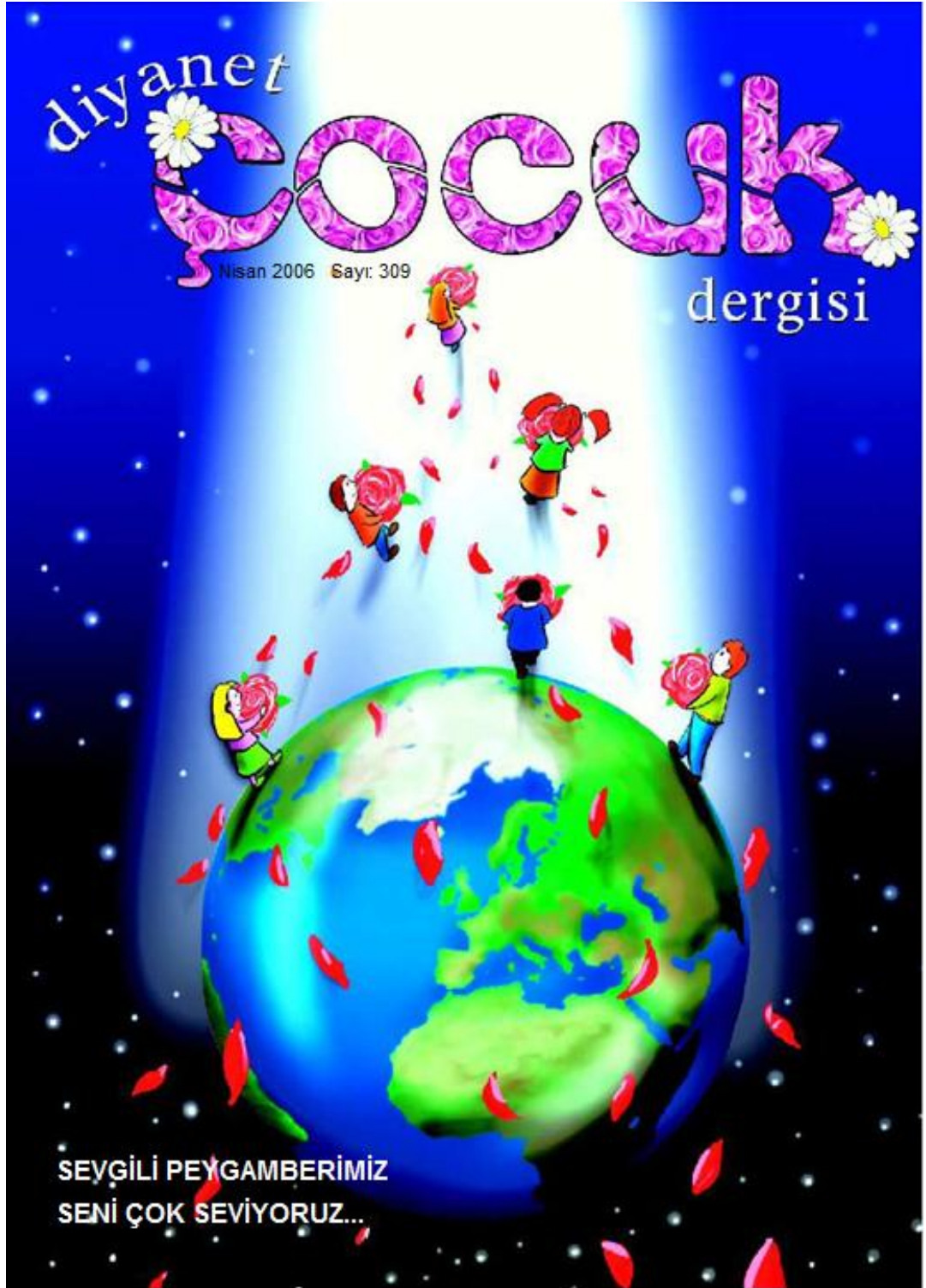
Ek 4 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2004

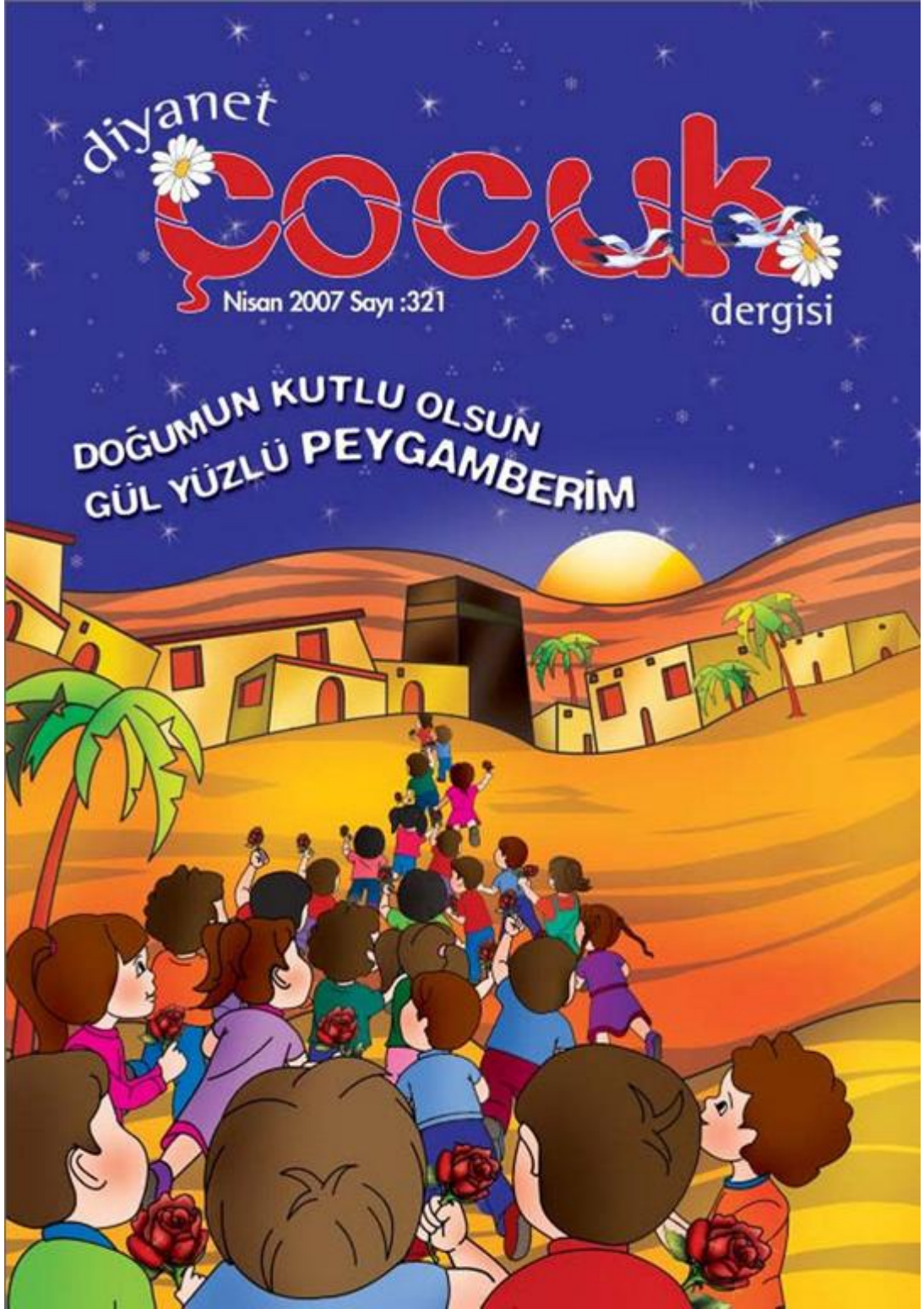

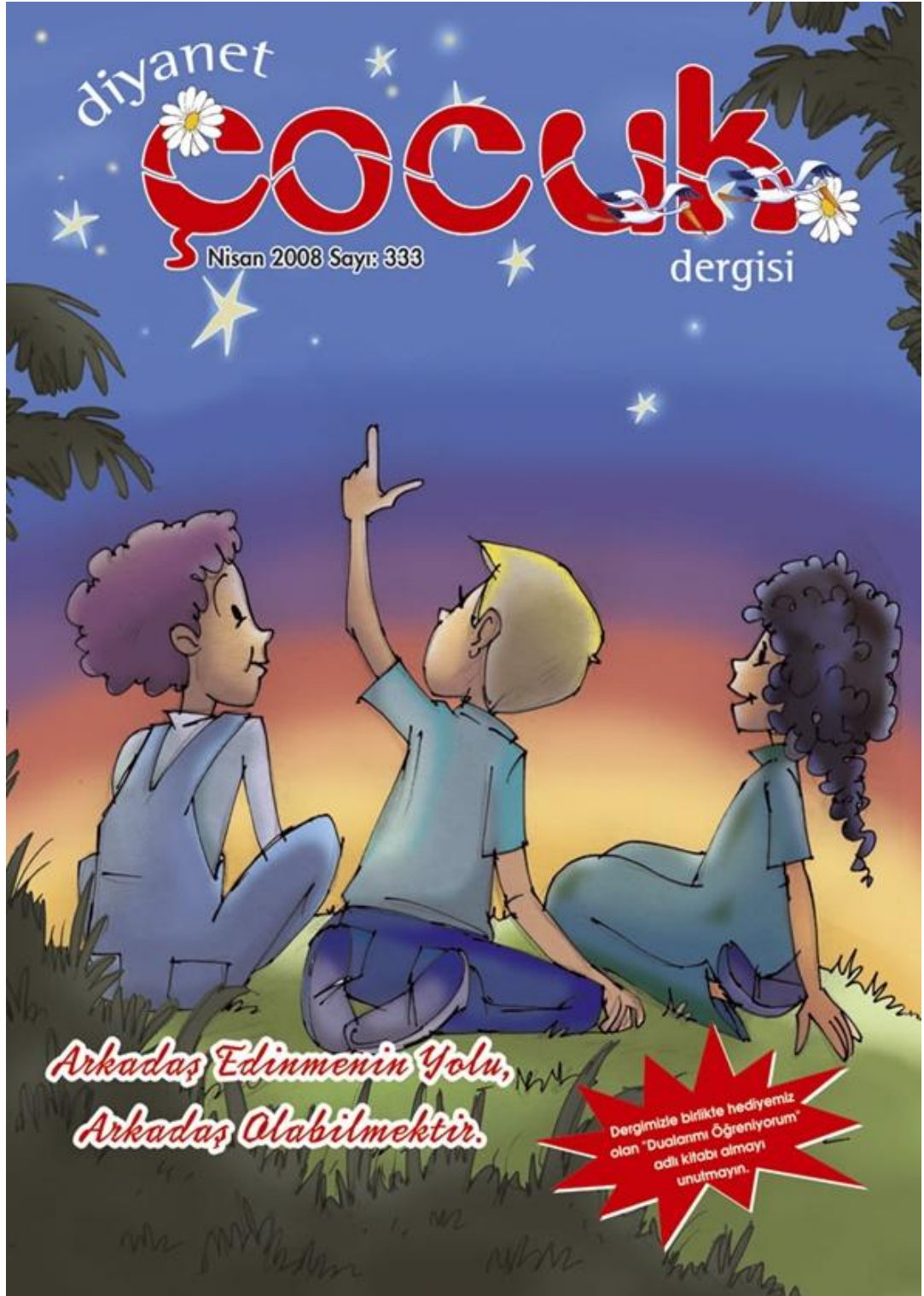

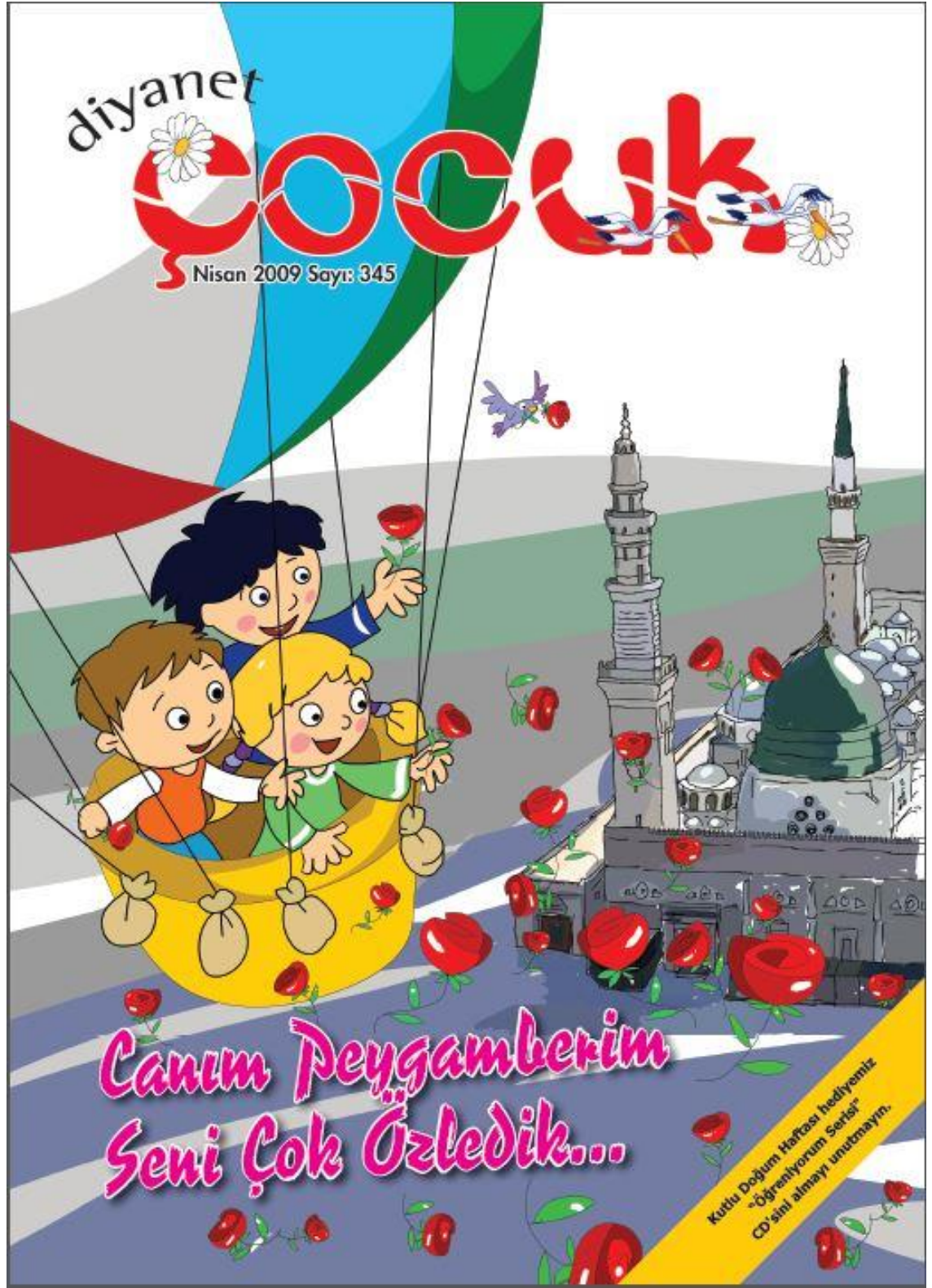
Ek 5 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2005

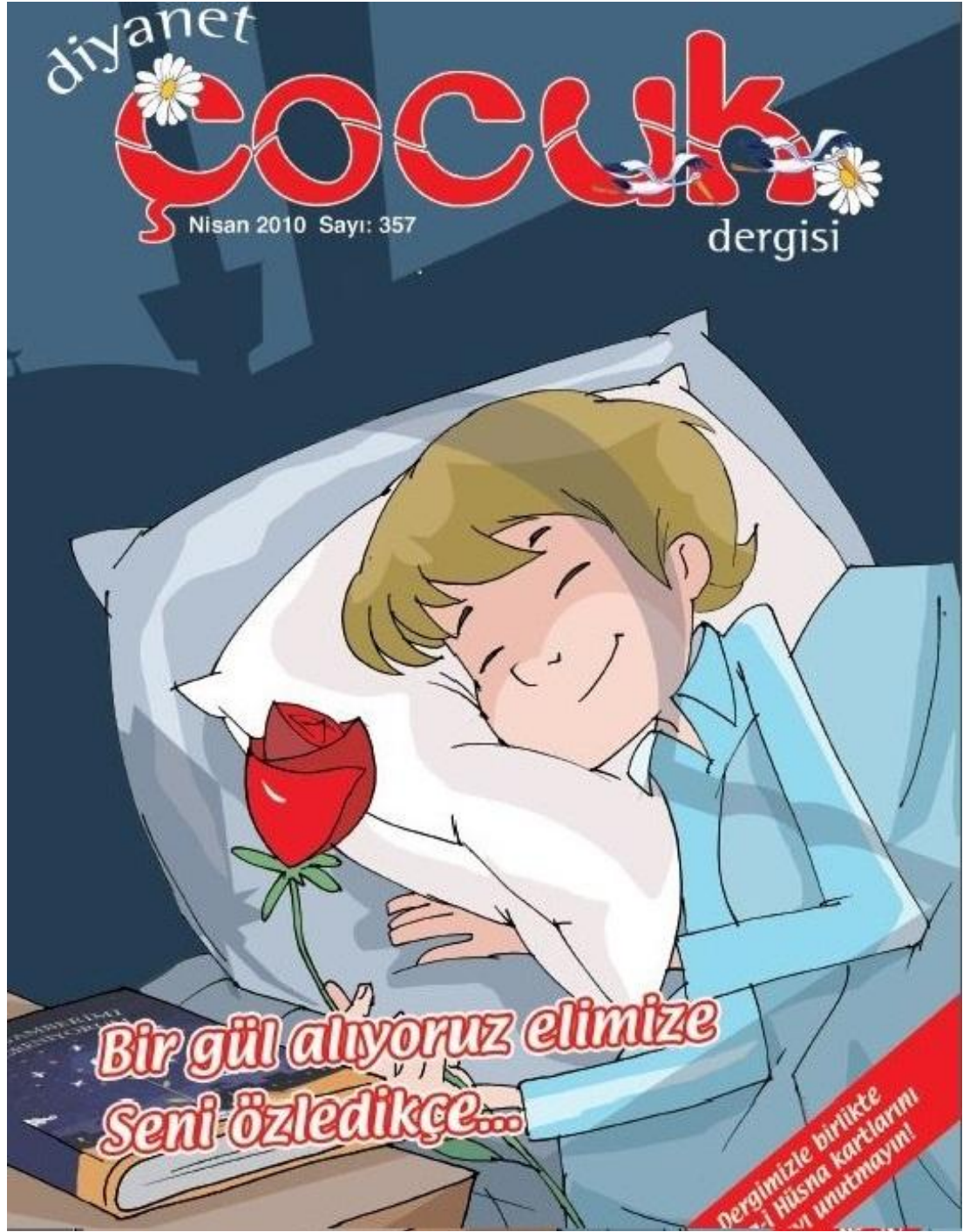

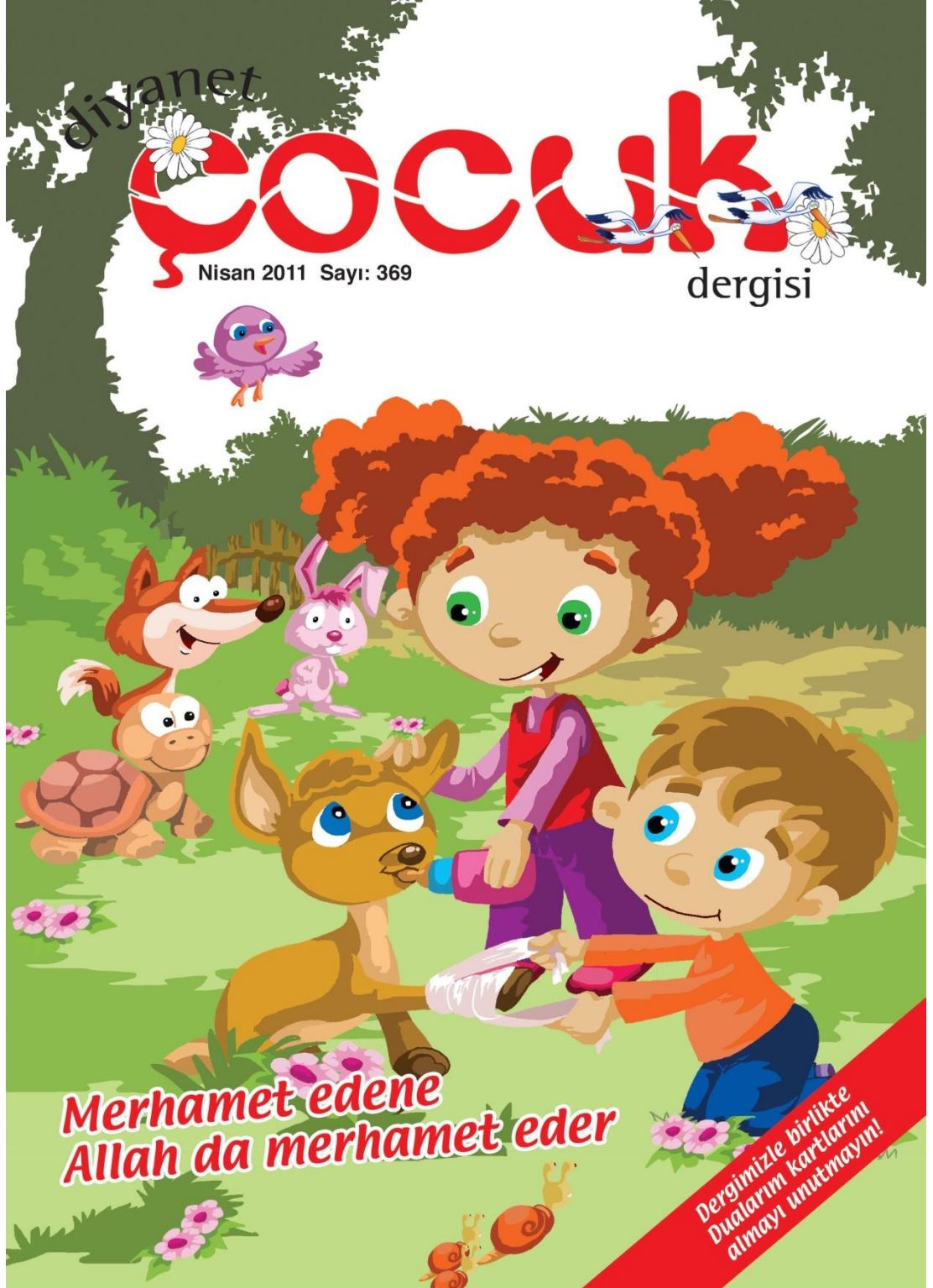

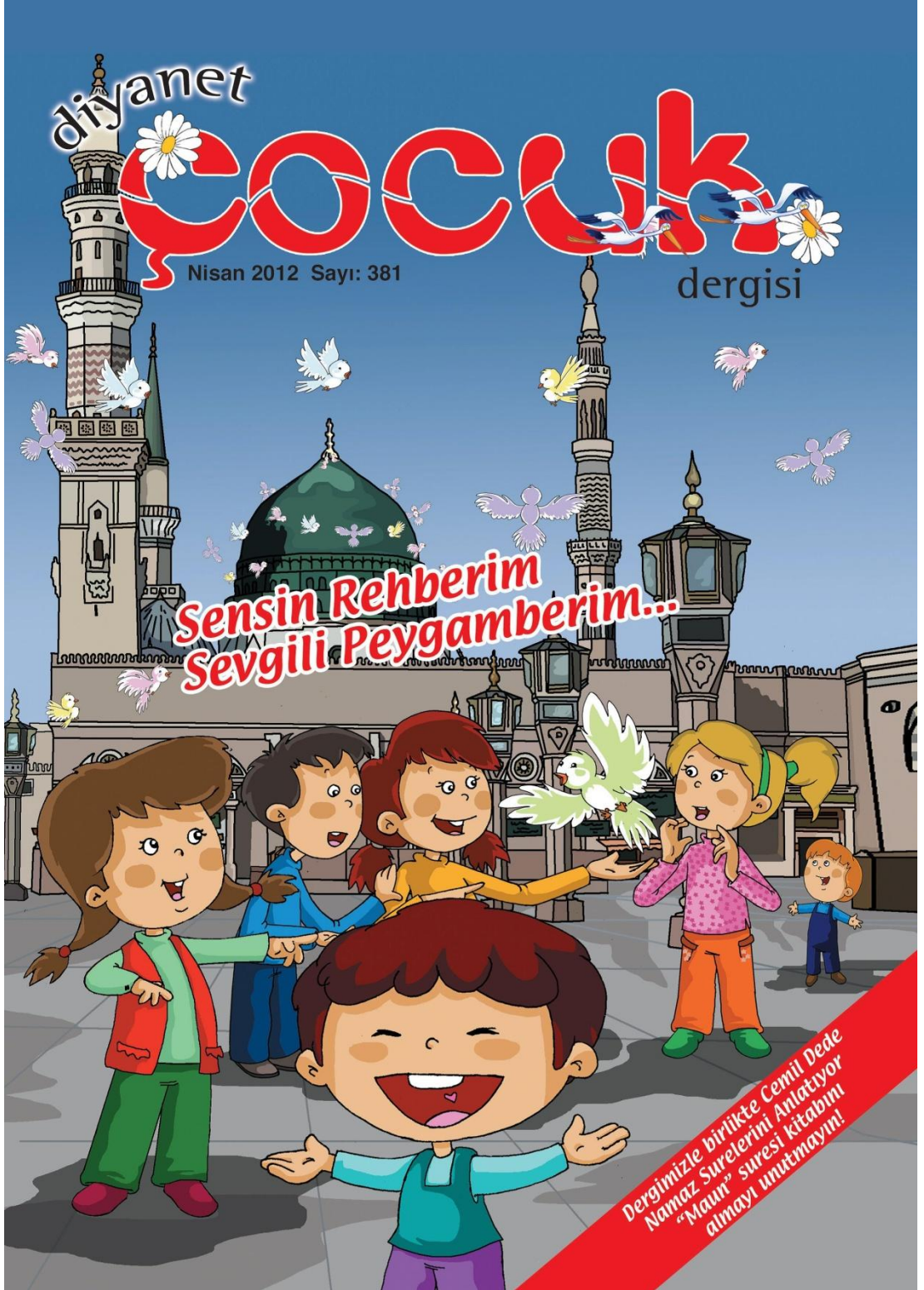

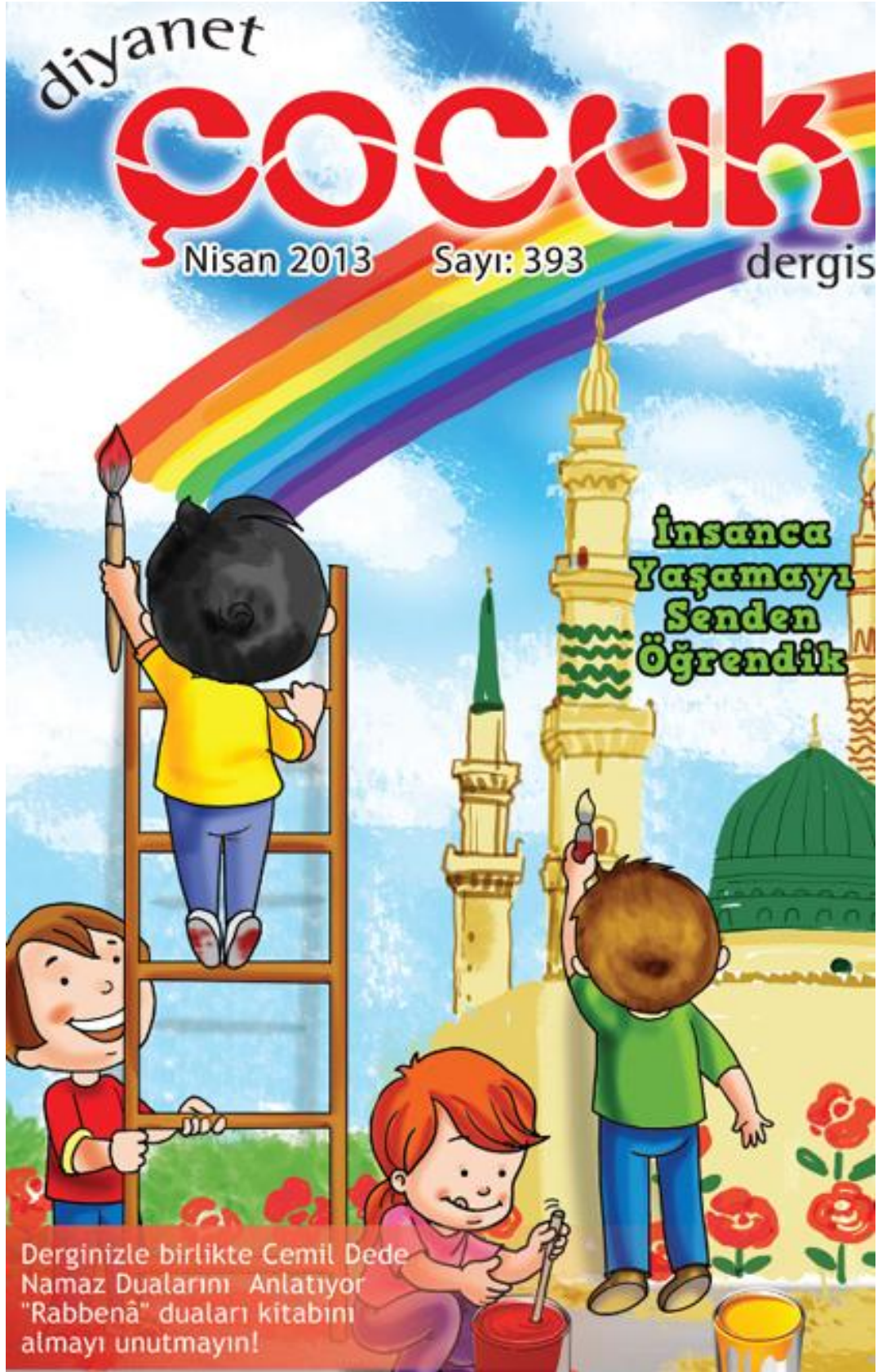
Ek 10 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2010

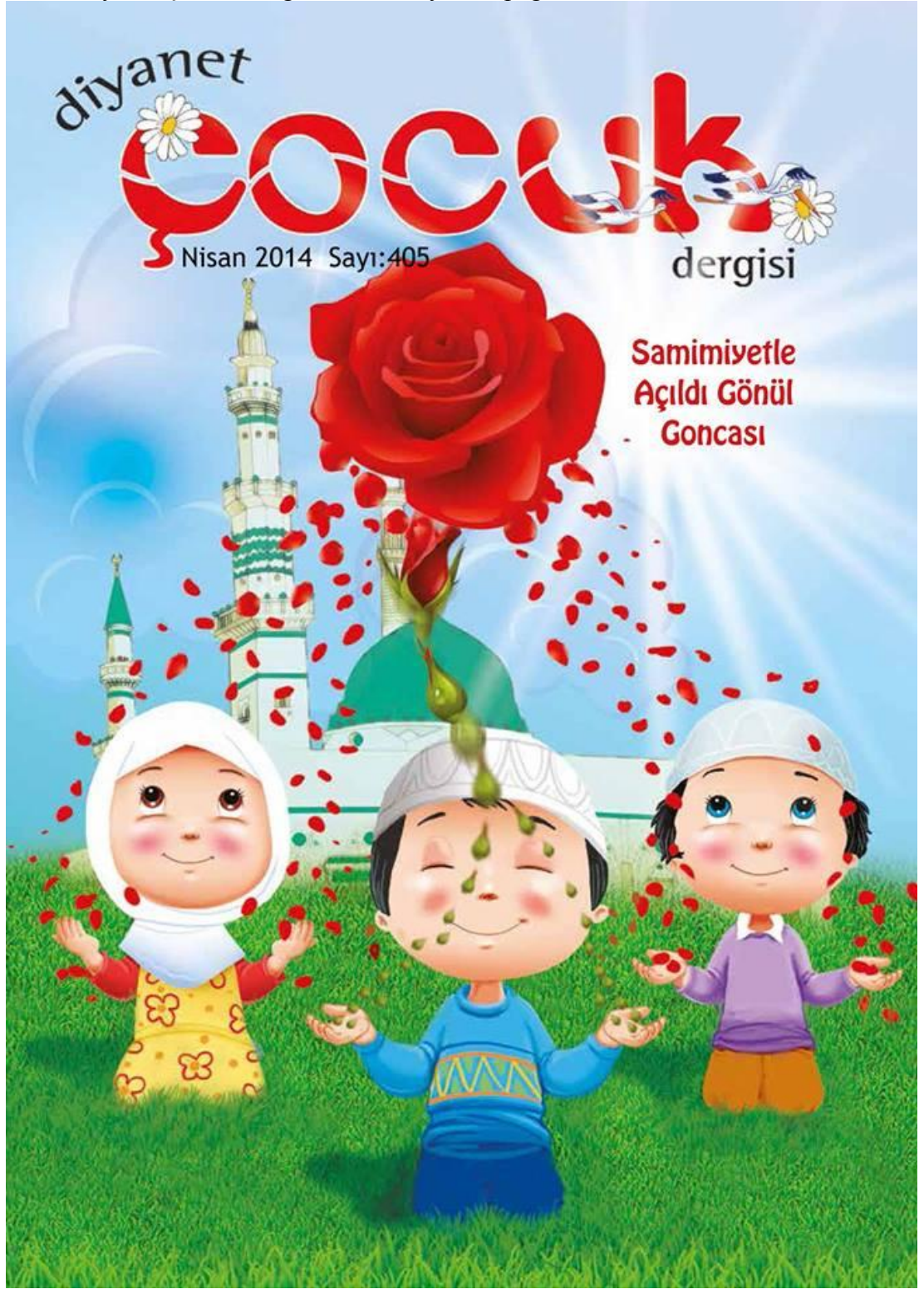

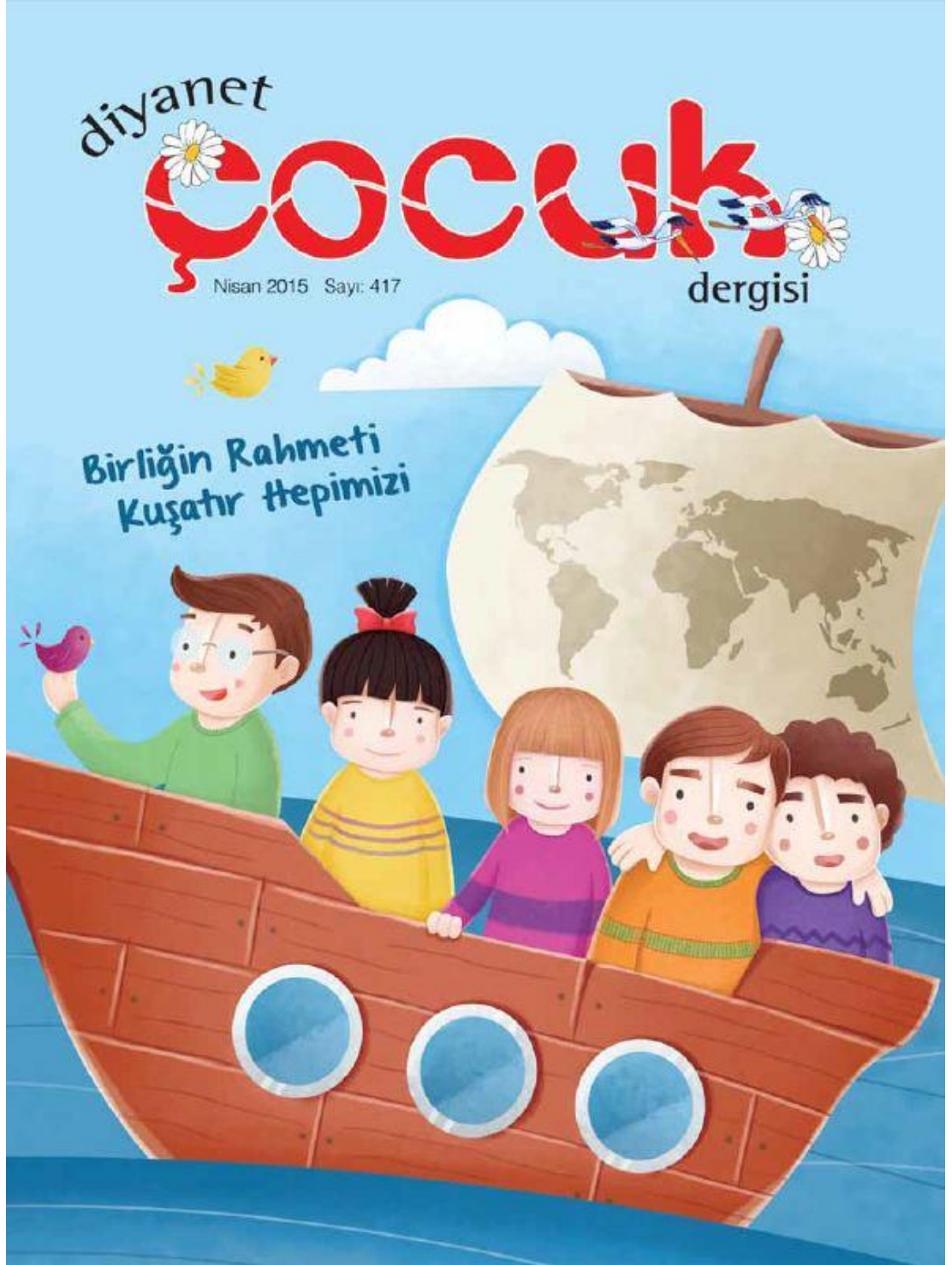

Ek 14 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2014

Ek 15 Diyanet Çocuk Dergisi, Nisan Sayısı Kapağı, 2015

ÖZGEÇMİŞ

KENAN AYDIN

Adres Bilgileri

Yahyakaptan Mah. F/27 Blok Daire:14 İzmit
KOCAELİ
(262) 365 1235
(533) 6176548
keanaydi@hotmail.com

İş Tel

Cep Tel

E-posta

Kişisel Bilgiler

Cinsiyet

Bay

Doğum Tarihi

23/04/1975

Medeni Durum

Evli

Uyruk

T.C.

Sürücü Belgesi

B

Eğitim Bilgileri

➤ Yüksek Lisans

Okan Üniversitesi – İstanbul

İşletme (Eğitim Yönetimi) – 2011 – 2013

➤ Üniversite

Mustafa Kemal Üniversitesi – Hatay

İngilizce Öğretmenliği – 1993 – 1998

➤ Lise

Anadolu Lisesi – Kars

Fen – 1985 – 1992

İş Denevimi

➤ 10/2006 – Halen Çalışıyorum Alikahya İlkokulu – İzmit

Pozisyon : Okul Müdürü

Bilgisayar Bilgisi

Word, Excel, Powerpoint,: Çok iyi

Yabancı Dil Bilgisi

İngilizce

Okuma: Çok iyi, Yazma: Çok iyi, Konuşma: Çok iyi

Hobiler

Fotoğraf çekmek, satranç